

voima

3/2025 28.4.-15.6.

SUOMEN SUURIN
KULTTUURILEHTI

Salla Tuomivaara
JA ELÄINTEN VALLANKUMOUS

ASELAIVAT • LEIPÄJONO • NOIDAT

KESÄLÖYDÖT KONTISTA - TULE TEKEMÄÄN LÖYTÖRETKI!

Kontti-myymälät ovat kesäihmisen aarreaitta! Meiltä löydät runsaasti vaatteita, jalkineita, kodin käyttötavaroita sekä kaikkea kivaa vapaa-aikaan, kuten pelejä ja kirjoja. Sisustustavaraa ja astioita löytyy joka myymälästä – monista myös huonekaluja.

Oma tyyli on parasta muotia. Kontista löydät vaatteita, jalkineita, asusteita ja koruja. Kontin avulla voi helposti kokeilla uutta erilaista lomalookkia.

Piristä kotiasi persoonallisella tavalla! Sisustustavaraa ja astioita löytyy joka myymälästä. Kontista löytää joka kotiin tarvittavia käyttötavaroita.

Tekemistä kesäpäiviin! Kontista löytää myös kesäpelejä, kirjoja ja vapaa-ajan tarvikkeita. Festarikesään tarvitaan joskus myös makuupusseja ja telttoja – niitäkin kannattaa ensin etsiä Kontista.

Lähes 70 % Kontista ostetuista tavaroista on alle 5 euron hintaisia, mutta löytöjä on myös vintage-helmistä tai harvinaisemmista keräilytavaroista. Aarteet löytyvät etsimällä.

Lahjoita tarpeettomat tavarat Konttiin! Pidät myymälät pyörimässä ja autat Punaista Ristiä. Vuonna 2024 yli 4.1 miljoonaa tavaraa löysi uuden kodin Kontin kautta.

Ostamalla tai lahjoittamalla autat! Kontin koko tulos ohjataan Punaisen Ristin auttamistoimintaan. Muistathan lahjoittaa ehjää ja puhdasta. Huonekaluja tai isompia tavaraeriä varten, ota yhteyttä lähimpään Konttiin.

Kontti-myymälät 12 paikkakunnalla.
Lisätietoa myymälöistä, aukioloajat ja osoitteet sprkontti.fi
pääset sivuille myös oheisella QR-koodilla.

Kurkista
Konttiin!

Tilaa uutiskirje ja seuraa meitä somessa!

  #sprkontti #lookbykontti

Tervetuloa Konttiin!

Punainen Risti
Kontti

KAUPUNKIPYÖRÄT 10 VUOTTA

Fillaroi fiilikseen

Liikkumisen vapautta jo
kymmenettä kautta

Kausi Jatkuva tilaus
35€ 10€/kk

hsl.fi/kaupunkipyorat

KAUPUNKILIIKENNE
STADSTRAFIK

ESPOO
ESBO

inurba
mobility

Kumppani

alepa

RIKU SIVONEN: ELÄMÄN JA KUOLEMAN HUONE

Riku Siivosen herkkä mutta mustalla huumorilla sävytetty Elämän ja kuoleman huone tekee näkyväksi, miten synnytyskokemus voi vaikuttaa isiin tavoilla, joista harvoin puhutaan ääneen. Samalla teos toimii ainutlaatuisena sukelluksena aikamme mieskuvaan. Aikamme isä saa itkeä ja nauraa.

www.aulakustannus.fi

AULA & CO

TELAKAN TERASSI

Tampereen kulttuuritalo Telakan terassi on edelleen auki. Tarjolla tutut terassivivokset ja monipuolisen ravintolakeittiön muut herkut. Tsekkaa myös netistä talon klubi-iltojen, teatterin ja gallerian ohjelmat.

Tullikamarin aukio 3
Tampere
www.telakka.eu

VAPAA 90

Vapaan Taidekoulun 90-vuotisnäyttely HAMissa on todellista maalaustaiteen juhlaa.

Näyttely esittelee Vapaan Taidekoulun historiaa ja sen merkitystä suomalaisen maalaustaiteen ja modernismin kehityksessä. Koulun alkuajoista kohti nykypäivää etenevä näyttely tuo esiin taiteilijoiden välisiä yhteyksiä ja sitä erityistä henkeä, joka kantaa läpi Vapaan Taidekoulun yhdeksän vuosikymmenen.

Elga Sesemann: Omakuva keltaisen ruukun kanssa, 1943.
Kuva: HAM/Hanna Kukorelli.

25.4.2025 alkaen
hamhelsinki.fi

HAM

KESTÄVYYDEN FILOSOFIA

Teea Kortetmäen, Markku Oksasen ja Mikko Puumalan teos puntaroi elämäntapamme kestävyiden ja yhteiskunnan kestävän kehityksen polttavan ajankohtaisia teemoja. Kestävyiden käsite kuitenkin kantaa mukanaan monia erilaisia, ristiriitaisiakin merkityksiä ja tulkintoja. Tämän vyyhden selvittelyyn tarvitaan myös filosofista näkökulmaa. Onko käsite auttamatta ihmiskeskeinen, vai voisiko se ottaa paremmin huomioon myös planeetan muut lajit?

kauppa.gaudeamus.fi

Gaudeamus

MISKA SALAKKA: SUKUPUOLTEN MONINAISUUS

Sukupuolinnormit määrittelevät, millaisia naisten, miesten ja muunsukupuolisten odotetaan olevan, kaventaen samalla käsitystämme seksuaalisuudesta. Psykoterapeutti Miska Salakka kertoo kirjassaan helposti lähestyttävällä tavalla seksuaalisuudesta ja sukupuolen moninaisuudesta. Teos on tärkeä opas kaikille, jotka haluavat ymmärtää sukupuolten ja seksuaalisuuden moninaisuutta – olitpa sitten trans, cis, inter tai jotain muuta.

www.skskirjat.fi

JUAN JACINTO MUÑOZ-RENGEL: KÖNIGSBERGIN KYKY RAKASTAA

Muñoz-Rengelin uutuus on yhteiskuntasatiiri/scifi/horror-mash-up, joka ei taatusti jätä lukijaa kylmäksi. Entä mitä tekemistä luonnonvalinnalla on maailmanlopun kanssa?

Suomentanut
Satu Ekman.
ILMESTYY 23.5.

moebius.press

moebius

FAT LITE MICRO NEIPA

Fat Lizardin ensimmäinen matala-alkoholinen olut! Täydellinen valinta, kun haet makua täyslaidallisen verran, mutta ilman laitamyyötyä. Mehukas ykkösoluemme ei tingi nautinnosta! Chinook, Amarillo ja Citra tuovat kekkerit kuppiisi – greippiä, trooppista hedelmää ja juuri sopivasti mäntyisyyttä. Samea, pehmeä ja sopivan röyhkeä pitää mielenkiinnon yllä, samalla kun vohvit pysyvät kurissa. Iso maku, kirkas fiilis. Kun haluat nauttia oluesta ilman kompromisseja! Fat Lite Micro NEIPA, alk.til-% 2,8.

www.fatlizard.beer

VOIMA-PAITA

Tyylikäs Voima-paita kesähelteille! Värät: musta, valkoinen ja harmaa.

Tilaa hintaan 34,90 €
kauppa.voima.fi

voima

LOPPUKEVÄÄN
MERKKI-
TUOTTEET
voima

voima

28.4.–15.6.2025

 Pääkirjoitus

Oikeutta kaikille

LEHDEN KANNESSA KOMEILEVA Ernesto-kissa oli koditon, kunnes hän muutti meille viime joulukuussa. Kuvatessamme **Salla Tuomivaaraa** kansijuttua (s. 14) varten Ernesto koki, että huomiota pitäisi kiinnittää erityisesti häneen. Se sopi meille hyvin.

Tuomivaara on Oikeutta eläimille -järjestön toiminnanjohtaja ja sosiologian tutkija Turun yliopistolla. Hänen tutkimustyönsä keskiössä on havainto siitä, että ihminen on eläinlaji muiden joukossa. Tuomivaara onkin omistanut elämänsä sille, että myös muiden kuin ihmisten oikeudet tunnustettaisiin. Vaikka ajatus saattaa tuntua vieraalta, se ei ole uusi. Esimerkiksi kirjailija **George Orwell** havahtui eri lajien kohtaaman sorron samankaltaisiin rakenteisiin, mikä kannusti häntä kirjoittamaan *Eläinten vallankumouksen* (s. 16 & 44).

Samalla, kun Ernesto löysi itselleen kodin, kissojen kodittomuus on kasvanut. Syyt ihmisten ja kissojen kodittomuuslukujen kasvuun ovat samoja. **Petteri Orpon** (kok.) hallitus on politiikallaan kääntänyt 1990-luvulta laskeneen asunnottomuuden kasvuun (s. 6). Kun vuosina 2014–23

asunnottomien määrä Suomessa puollittui, vuonna 2024 heidän määränsä kasvoi. Eikä kyse ole vahingosta. Hallitus on kirjannut lakiesityksiinsä huomioita asiasta, ja ministeri **Sari Mänttä** (kok.) erikseen myönsi jo hyvissä ajoin, että kohta asunnottomuus lisääntyy – ja näin myös kävi.

Ihmisten menettäessä kotejaan, ovat myös kissat niitä menettäneet. Tämä on näkynyt eläinsuojeluyhdistyksissä.

SAMOIIN LEIKKAUSLINJAN sivuvaikutus on valtiontalouden supistuminen ja velkasuhteen kasvu, jonka ajatushautomo Uuden talousajattelun keskus ennustaa jatkuvan harjoitetun politiikan seurauksena vielä kauan (s. 7). Hallituksen politiikkaa tarkastellessa olisi helppo sanoa, että asunnottomuuden ja työttömyyden kaltaisten ongelmien kasvattaminen on peräti tavoite.

Ehkä edellä mainitut eivät kuitenkaan ole itsetarkoitus, vaan hinta jonka hallitus on valmis maksamaan varsinaisten tavoitteidensa saavuttamisesta. Leikkausten rinnalla hallitus on päässyt rikkomaan rakenteita niin, etteivät seuraavat hallitukset saa niitä

Nauska

korjattua entiselleen. Ammattiyhdistysliikettäkin on lyöty tavalla, josta on taatusti pitkään unelmoitu.

Purkaessaan hyvinvointivaltiota Orpo kurjistaa monien elämää ja siinä ohessa horjuttaa yhteiskuntarauhaa. Aikoinaan myös oikeisto oli rakentamassa hyvinvointivaltiota, jotta kansalaiset eivät haikailisi jotain vielä radikaalimpaa. Luovaksi kuvittelemansa tuhoa kylvävä hallitus tuntuu kuitenkin luottavan siihen, että ihmi-

set ovat valmiita sietämään mitä tahansa. Näin ei välttämättä ole, vaikka toistaiseksi leipäjono pääministerin virka-asunnon porteilla sujuu melko hyvällä huumorilla (s. 8).

Ei huumori kuitenkaan loputtomiin kannu. Hyvinvointivaltiota purkavien olisi hyvä muistaa tämä ennen kuin meemit vaihtuvat talikoihin. Se ei olisi kenenkään etujen mukaista.

JARI TAMMINEN

TÄSSÄ LEHDESSÄ MUUN MUASSA

Alexandre Kallio

Vilppu Rantanen

Alexandre Kallio

Vlad Urazovsky

Ihmisoikeusjärjestö tuomitsi Turkin 20

VOIMA Vellamonkatu 30 B, 3. krs, 00550 Helsinki, puhelin 044 238 5109, sähköposti voima@voima.fi, toimituksen sähköposti toimitus@voima.fi, voima.fi | **VASTAAVA PÄÄTOIMITTAJA** Kaisu Tervonen | **ULKOASU** Antti Kukkonen | **KANSI** Nauska (Kannen kuvauksessa ei vahingoitettu eläimiä) | **TOIMITUS** Kukka-Maria Ahokas, Alexandre Kallio, Antti Kurko, Nauska, Julia Pöntinen, Tuomas Rantanen, Vilppu Rantanen, Iida Simes, Jari Tamminen & Miia Vistilä | **TOIMITUSJOHTAJA** Teemu Matinpuro | **YHTEYSPÄÄLLIKKÖ** Antti Kurko 040 834 0286 | **KUSTANNUSPÄÄLLIKKÖ** Tuomas Rantanen 040 507 7165 | **AVUSTAJINA TÄSSÄ NUMEROSSA** Saraleena Aarnitaival, Sini Harkki, Ville Hänninen, Laura Gustafsson, Mitja Jakonen, Vivi Kovelö, Sanna Larmola, Mark Maher, Kristo Muurimäki, Mika Pekkola, Jouni Porsanger, Olli Tammilehto, Karsten Volle & Venla Välikangas | **JULKAISIJA** Voima Kustannus Oy | **YHTIÖN OSAKKAAT** Rosebud Books Oy, Luonto-Liitto, Maan ystävät, Suomen Rauhanpuolustajat, Tuomas Hiilamo, Vilppu Rantanen & Tuomas Rantanen | **JAKELU** Jari Tamminen 050 331 4357 | **TILAUKSET** kauppa.voima.fi, tilaukset@voima.fi, Antti Kurko 040 834 0286 | **VOIMAN VUOSITILAUS** 9 numeroa 39 euroa | **PAINO** Sanoma Manu, Tampere | **PAINOS** 60 000 | **ISSN** 1457-1005 (painettu) 2737-3029 (verkkojulkaisu) | **REKISTERISELOSTE** voima.fi/rekisteriseloste | **VLAST!**-sarjassa Voima julkaisee Venäjää ja Itä-Eurooppaa käsitteleviä juttuja. Sarjan toimittamista on tukenut Alfred Kordelinin säätiö.

KOLME NOPEAA

Jani Leinonen
kuvataiteilija

1. OLET KÄYTTÄNYT TEOKSESSASI LAUSETTA "ONE DAY THE POOR WILL HAVE NOTHING LEFT TO EAT BUT THE RICH". USKOTKO TUON PÄIVÄN OLEVAN LÄHELLÄ?

Olen yrittänyt opetella, että taistelu paremman maailman puolesta ei ole projekti, jonka tuloksia mitataan neljännesvuosissa. Yritän nykyisin ajatella tätä ylisukupolvisena taisteluna, siksi 'lähellä' on joustava käsite. Uskon silti, että imperiumi on matkalla kohti päätepistettään. Ja haluan myös muistuttaa, että tuon lauseen voi tulkita sekä metaforana että konkreettisena tapahtumana.

2. ONKO KYSEESSÄ UHKAUS, VAROITUS VAI TOTEAMUS?

Globaalin eriarvoisuuden dramaattinen kasvu viime vuosikymmenien aikana viittaa siihen, että kyse on toteamuksesta ja ehkä korkeintaan varoituksesta. Uhkauksena sitä tuskin voi pitää, koska kyllä miljardööritkin varmasti ymmärtävät, että jos tämä meno jatkuu, he päätyvät lautaselle.

Olen vakavasti sitä mieltä, että joko meillä on miljardöörejä tai meillä on demokratia. Molempia ei voi olla. Ja demokratialla tarkoitan oikeaa, taloudellista demokratiaa, missä ihmiset päättävät siitä, mitä kannattaa tuottaa ja mihin voitot sijoitetaan. Ei tällaista psykopaattista maailmantuhoajademokratiaa, jossa saamme päättää vain triviaaleista asioista.

3. OLETKO ITSE RUOKAILIJA VAI RUOKALAJI?

Taisin sanoa äsken he vaikka tarkoitin me. Olen onnistunut saamaan pankilta asuntolainan ja ostanut sillä asunnon. Lainaa maksan vielä monta kymmentä vuotta, mutta Oxfamin määritelmän mukaan kuulun maailman rikkaimpaan prosenttiin. Eli todennäköisesti olen ruokalaji.

Leinosen näyttelyt Helsingissä:

Tony's Back! auki koko kesän
Meilahden kartanolla.

The War of All Against All 4.5.–8.6.
Zetterberg Galleryssä.

JARI TAMMINEN

Hätämajoituksessa asuu jo työssäkäyviäkin

Hallituksen leikkaukset sosiaaliturvaan ovat lisänneet asunnottomuutta Suomessa. Kasaantuvat vaikutukset pienituloisille ja opiskelijoille tiedettiin jo ennalta.

TEKSTI VENLA VÄLIKANGAS

PETTERI ORPON (kok.) hallituksen helmikuussa 2024 voimaan tulleet yleiseen asumistukeen tehdyt leikkaukset ovat realisoituneet nopeasti. Häättöjen määrä on kasvanut, ja työssäkäyvien asunnottomien määrä lisääntynyt.

Työssäkäyviä elää myös hätämajoituksessa.

Tämä käy ilmi ihmisoikeusjärjestö Amnestyn Suomen osaston tuoreesta tutkimusraportista *Joudun valitsemaan ruuan ostamisen ja vuokran maksamisen välillä – leikkauspolitiikan*

VIERASKYNÄ

Onnistuuko öljy-yhtiö kaatamaan

Kohtuuton ja huonosti perusteltu tuomio herättää pohtimaan, mikä on järjestöjen asema ja merkitys demokraattisessa yhteiskunnassa.

TEKSTI SINI HARKKI

MAALISKUUNSA ympäristöjärjestö Greenpeacea kohtasi jo jonkin aikaa pelätty uutispommi. Amerikkalainen fossiiliyhtiö Energy Transfer voitti Yhdysvalloissa perätömän oikeuskanteen Greenpeacen Yhdysvaltain järjestöä ja sen alanko-maalaista emojärjestöä Greenpeace Internationalia vastaan. Yhdeksänhenkinen valamiehistö Pohjois-Dakotassa päätti, että järjestöjen on maksettava yhtiölle 660 miljoonan dollarin korvaukset.

Sananvapauden ja kokoontumisvapauden turvaama vaikuttaminen kuuluu erottamattomasti liberaaliin demokratiaan. Oikeusjuttu oli klasinen SLAPP-oikeudenkäynti (*Strategic Litigation Against Public Participation*), jonka päätarkoituksena on hiljentää kritiikki ja tukahduttaa kansalaistoiminta korvauksiin ja loputtomaan oikeustaisteluun.

Kanne koskee vuonna 2016 nähtyjä laajoja, alkuperäiskansajohtoisia protesteja Dakota Access Pipeline -öljyputkea vastaan. Greenpeace International

vaikutukset riittävään asumiseen Suomessa. Raportti tarkastelee laaja-alaisen leikkausten vaikutuksia asunnottomuuteen Suomessa.

Raportin tekijä, Amnestyn taloudellisten ja sosiaalisten oikeuksien asiantuntija **Mariko Sato** toteaa, että esimerkiksi asumistukeen, toimeentulotukeen, sosiaali- ja terveydenhuoltoon sekä asumisneuvontaan tehtyjen leikkausten vaikutukset ovat kasautuneet erityisesti pienituloisille, jotka tarvitsevat tukea asumiseen. Heitä ovat esimerkiksi osa-aikaista työtä tekevät ja pienituloiset perheet.

Sato sanoo, että leikkausten seuraukset olivat nähtävissä etukäteen.

"Hallitus kirjasi lakiesityksiinsä, että esimerkiksi toimeentulotuen leikkaus, jossa asumismenojen ylärajaa kiristettiin, voi lisätä häättöjä, tarvetta tilapäiselle asumiselle ja ruoka-avulle. Lisäksi ministeri **Sari Multala** (kok.) sanoi helmikuussa, että sosiaaliturvaleikkaukset vaikuttavat asunnottomuuden lisääntymiseen."

Raporttia varten haastatellut hätämajoitusyksiköiden työntekijät kertoivat, että kun avun tarvitsijoiden määrä on kasvanut, yksiköissä joudutaan valitsemaan kenelle apua voidaan tarjota.

"Monessa paikassa sanottiin, että työssäkäyvä asunnoton pyritään

osallistui protestiin allekirjoittamalla putkea vastustaneen avoimen kirjeen. Greenpeace US tuki paikallisia aktivisteja järjestämään väkivallattoman suoran toiminnan koulutuksen. Greenpeace on järjestänyt vastaavia koulutuksia myös Suomessa.

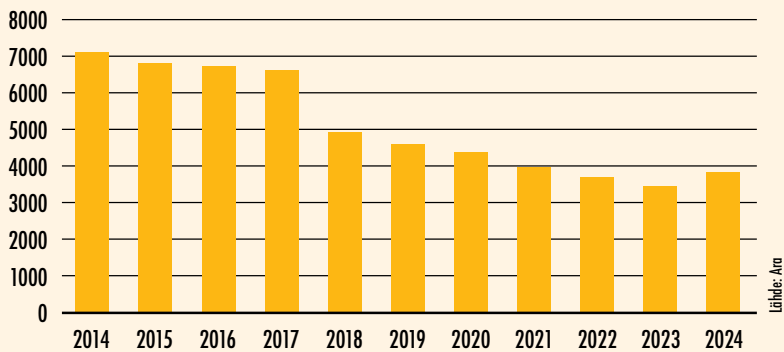
Oikeudessa Energy Transfer väitti Greenpeace Internationalin ja US:n aiheuttaneen toiminnallaan satojen miljoonien vahingot. Samalla yhtiö mitätöi paikallisen Sioux-alkuperäiskansan johtajuuden ja monimuotoisen ilmastoliikkeen roolit protesteissa.

FOSSIILIYHTIÖIDEN ja hallinnon intressit kohtaavat Yhdysvalloissa nyt demokratialle ja ilmastolle tuhoisalla tavalla. Pahimmillaan tuomio voi tarkoittaa Greenpeacen Yhdysvaltain toimiston sulkemista, jos päätös pysyy voimassa. Greenpeace US valittaa tuomiosta.

Seuraavan kerran Greenpeace kohdistaa Energy Transferin oikeudessa hei-

Asunnottomuus Suomessa 2014–2024

Asunnottomat yksinelävät ihmiset

Lähde: Azo

ohjaamaan esimerkiksi hostelliin sen sijaan, että tämä otettaisiin hätämajoitukseen, jos tällä on jonkin verran tuloja. Tietoomme ei ole tullut, että hätämajoituksen resursseja olisi juurikaan voitu lisätä.”

Lisää ongelmia tulossa

Hallituksen tulevat suunnitelmat lisäävät asunnottomuutta edelleen, mikä johtaa yksilötasolla monenlaisiin ongelmiin ja lisää siten palvelujen tarvetta sekä kustannuksia hyvinvointialueille.

Hallitus on esittänyt, että se haluaa Suomeen enemmän markkinaehtoista asuntotuotantoa, sanoo Sato. Tämä vaikuttaa erityisesti pienituloisiin, joille nimenomaan sosiaalinen asuntotuotanto on mahdollistanut asumisen kohtuullisen matkan päässä työpaikoista ja tarpeellisista palveluista. Kohtuuhintaisen vuokra-asunnon saaminen voi vaikeutua entisestään esimerkiksi Helsingissä, jonne on en-

nustettu asuntopulaa. Taustalla vaikuttavat parhailaan rakennusalan syvä ahdinko ja vähäinen asuntorakentaminen.

Leikkauksia on tulossa lisää. Sato toteaa, että kun opiskelijat siirtyvät elokuussa 2025 pois yleisen asumistuen piiristä, erityisesti kaupungeissa, joissa on paljon opiskelijoita ja vähän opiskelija-asuntoja, nuorten asunnottomuus voi yleistyä.

Saton mukaan kunnissa ja hyvinvointialueilla on pohdittava, kuinka luodaan palvelupolkuja, joka vastaa erilaisten asunnottomuutta kokevien henkilöiden tarpeisiin.

”Kuitenkaan mitkään palvelut eivät voi laastaroida tilannetta, jossa palveluntarvetta tuotetaan tekemällä leikkauksia. Kun ihminen joutuu kokemaan asunnottomuutta, monet muutkin hyvää arkea ylläpitävät tekijät romuttuvat. Korjaaminen on aina kalliimpaa kuin ennaltaehkäiseminen, joka myös edistää ihmisoikeuksien toteutumista kaikkein parhaiten.”

Hallitus kampittaa valtiontaloutta

Julkinen talous olisi paremmassa kunnossa, jos hallitus ei leikkaisi näin rajusti, tuore selvitys sanoo.

TEKSTI KUKKA-MARIA AHOKAS

PETTERI ORPON (kok.) hallituksen leikkaukset kasvattavat Suomen velkaantumista. Talouden sopeutustoimet heikentävät merkittävästi bruttokansantuotteen kasvua ja johtavat jopa julkisen sektorin velkasuhteen kasvuun, Uuden talousajattelun keskuksen (UTAK) julkaisema selvitys kertoo. Selvityksen ovat tehneet UTAKin toiminnanjohtaja **Lauri Holappa**, keskusjärjestö STTK:n pääekonomisti **Patrizio Lainà** ja Suomen sosiaali ja terveys SOSTE ry:n pääekonomisti **Otto Kyyrönen**.

Selvitys mallinsi hallituksen sopeutustoimien vaikutuksia talouskasvuun ja velkasuhteeseen, eli julkisen velan määrää suhteessa bruttokansantuotteen.

Hallituksen leikkauspolitiikka uhkaa nostaa Suomen velkasuhteen yli 100 prosenttiin bkt:sta vuonna 2031.

”Olemme käyttäneet varovaisuusperiaatetta noudattaen maltilli-

sia arvioita sopeutustoimien kansantaloudellisista seurauksista. Tästä huolimatta tulokset ovat yksiselitteisiä. Julkinen talous olisi paremmassa kunnossa, jos hallitus ei sopeuttaisi näin rajusti”, Patrizio Lainà sanoo UTAKin tiedotteessa.

Hallitus on kiristänyt Suomen finanssipolitiikkaa tuntuvasti heikossa suhdannetilanteessa. ”Riskinä on, että Suomi joutuu kierteeseen, jossa sopeutus ei vähennä velkasuhdetta, vaan johtaa kituliaaseen bkt:n kehitykseen ja negatiivista kehää ylläpitäviin uusiin sopeutushokkeihin”, UTAK varoittaa.

Viime kesänä Euroopan komissio suositteli Suomelle julkisen talouden sopeuttamista velkasuhteen laske-miseksi. Raportin kirjoittajat jakavat huolen Suomen julkisesta velkaantumisesta ja listaavat raportissa joukon toimenpiteitä, jotka parantaisivat kansantalouden tilaa leikkausten sijaan.

Karstein Volle

Volle-25

ympäristöjärjestön?

näkuussa Alankomaissa. Greenpeace International on nostanut Energy Transferiä vastaan Euroopan unionin anti-SLAPP -direktiiviin perustuvan oikeusjutun. Direktiivin tarkoitus on estää selvien SLAPP-tuomioiden toimeenpano EU:n alueella.

Lopullisista tuomioista riippumatta Pohjois-Dakotan päätös on jo nyt uhka demokratiaa, sananvapautta ja oikeusvaltiota kohtaan, ja sen tulisi huolestuttaa kaikkia omista poliittisista näkemyksistä riippumatta. Mikäli kansalaisjärjestö voidaan kaataa perättömillä syytöksillä ja tavallinen, oikeutettu kritiikki voi aiheuttaa satojen miljoonien korvaukset, ei kukaan voi luottaa olevansa turvassa. Seuraa

juuri sitä, mitä oligarkit ja autoritääriset johtajat haluavat – ihmiset vaikevat ja tottelevat ennen kuin edes tarvitsee.

Kun järjestelmä huojuu maailmanlaajuisesti ja poliittiset mannerlaatat vaihtavat asentoa, on juuri silloin on puolustettava tärkeintä. Suomessaakin olisi syytä keskustella siitä, mitkä yhteiskunnan perusteet voivat olla tulevina vuosina uhattuna. Aktivismi ja sananvapaus ovat yhteiskunnalle sitä, mitä hyttysset ovat ekosysteemille: joskus tosi ärsyttäviä, mutta elintärkeitä koko järjestelmän toiminnalle.

Kirjoittaja on Greenpeace Nordenin pääsihteeri.

Oikaisu

Voiman numerossa 2/2025 haastateltu **Hanna Ylöstalo** vieraili *Havaintoja muutoksesta* -ohjelmassa, ei *Havaintoja tulevaisuudesta* -ohjelmassa kuten kirjoitimme.

Princess Kimberly
lähetti terveisiä
hallitukselle:
"Kaadu jo!"

Petteri Orpo made me do this

Protestointi voi olla hauskaa, sanoo meemiaktivisti, joka oli mukana järjestämässä karnevalistista leipäjonoa pääministerin oven eteen. Hän organisoి myös Alma Tuuvan punajytkyä.

TEKSTI KUKKA-MARIA AHOKAS KUVA ALEXANDRE KALLIO

”PETTERII TUU ikkunaan, täällä huutaa köyhät”, kuuluu huuto. Mielenosoittajat ovat kokoontuneet pääsiäisen alla pääministerin virka-asunnon edustalle ja muodostaneet leipäjonoa, joka kiemurtelee pitkälle. Mukana oli myös huomioliiveihin pukeutunut **Princess Kimberly**, joka on mukana organisoimassa tapahtumaa. Varsinaisiksi järjestäjiksi ilmoittautuivat anarkistinen A-ryhmä, antikapitalistinen vasemmistoryhmä Emilia ja Oulun anarkistiliitto.

Paikalle saapui runsaasti median edustajia ja järjestäjien arvion mukaan noin 400 mielenosoittajaa, jotka soittivat rumpuja, vaativat hallitukselta vastuunkantoa ja leipää – ja kun pääministeri **Petteri Orpo** (kok.) ei odotetusti ilmaantunut paikalle – jakoivat ruokaa toisilleen. Princess Kimberly oli omin käsin kauhomassa sop-paa nälkäisille. Oikeistohallitus tekee leikkauksia, mutta mielenosoituksessa oli karnevaalin tuntua.

”Protestointi voi olla myös hauskaa. Parhaimmillaan siinä on jotain samaa kuin siinä, kun vanhemmat yrittävät torua pieniä lapsiaan, mutta he juoksevat pakoon ja nauravat mennessään. Kapinointi kuuluu ihmisyyteen”, Princess Kimberly kuvaa tapahtunutta ja piirtää käsillään ilmaan kuvan haajantuvasta lapsiparvesta. Hän ei ha-

lua esiintyä oikealla nimellään, koska ei halua aktivismin henkilöityvän häneen. *Voima* tapasi hänet mielenosoitusta seuraavana päivänä.

”Koin poliittisen heräämisen, kun Orpon hallitusohjelma tuli julki. Se oli niin brutaali”, kolmikymppinen nainen kertoo. Hän on itse työskennellyt duunaritoissa koko aikuisikänsä, ja hallituksen leikkaukset ovat osuneet häneen ”siinä missä kaikkiin meihin”. Hän ei omien sanojensa mukaan vaikuta aktiivisesti puoluepolitiikassa. Sen sijaan milleniaaleille ominaiseen tapaan hän on kanavoinut toimintansa sosiaaliseen mediaan ja perustanut Instagramiin *Petteri Orpo fan page* -tilin, joka julkaisee poliittisia meemejä. Tilillä on reilut 8000 seuraajaa ja se kritisoi Orpoa ja hänen politiikkaansa armotta.

Milleniaaleja kritisoidaan klikkiaktivismista, joka ei johda muutokseen tosimaailmassa. Näinkö on?

”Olin mukana **Alma Tuuvan** vaalitiimissä”, Princess Kimberly sanoo ja iskee silmää.

Hän oli siis mukana tekemässä historiallista punajytkyä. Tuuva nousi ensikertalaisena Helsingin kaupunginvaltuustoon vasemmistoliiton listalta ja päihitti 2588 äänen saaliillaan monet konkaripoliitikot, muun muassa kansanedustaja **Alviina Alametsän** (vihr.) ja sisäministeri **Mari Rantasen** (ps.). Tuuva kävi kampanjaansa ensi-

sijaisesti sosiaalisessa mediassa, jossa hänet tunnetaan *Pikakahvimemegirl*-nimisen meemitilin ylläpitäjänä. Tuuva puhuu köyhyydestä ja yhteiskuntaluokista 41 000 seuraajalleen, ja monet heistä osallistuvat poliittiseen keskusteluun kärkevällä tavalla. Tuuvan nousua valtuustoon voi pitää ”meemi-vasemmiston” voittona.

Princess Kimberlyn mukaan meemit ovat tehokas viestintäkeino siksi, että poliittisen sanoman voi kiteyttää yhteen kuvaan, joka leviää verkossa nopeasti.

”Tärkeintä on havainnoida, mikä kerää ihmisten huomion ja tehdä sisältöä sellaiseen muotoon, joka on help-po sisäistää.”

Princess Kimberlyn touhut päätyivät uutisiin jo ennen leipäjono-tempausta. Vuonna 2023 **Alexander Stubb** kertoi *Iltalehden* haastattelussa presidenttiehdokkuudestaan istuen puistonpenkillä, johon oli kirjoitettu tussilla *Petteri Orpo made me do this*. Uutiskuva nousi viraaliksi ja herätti arvuuttelua ”teoksen” tekijästä. Se oli Princess Kimberly tovereineen.

”Järjestimme sen jälkeen fanitapaamisen penkin luona”, hän sanoo ja hymyilee. Muutama tuli paikalle.

Meta sensuroi aiheita

Monet vasemmistolaiset meemitilit, myös Princess Kimberlyn ylläpitä-

mä, ovat julkaisseet rankkoja uutiskuvia palestiinalaisten kansanmurhasta ja kritisoineet suomalaista mediaa Israelin tekojen sievistelystä.

”Kaikki lähtee kielestä. Jos kansanmurhasta käytetään sanoja kuten konflikti tai sota, se lieventää asiaa.”

Termi ”kansanmurha” on yleistynyt myös suomalaisessa mediassa, mutta monet päätoimittajat odottavat kuitenkin YK:n Kansainvälisen tuomioistuimen ICJ:n tuomioita asiasta.

Meta ei kuitenkaan ole mikään demokraattinen alusta. Metan omistama Instagram sensuroi poliittisia aiheita.

”Kun tilillä puhuu palestiinalaisten kansanmurhasta, julkaisun näkyvyys laskee nollaan. Mutta meemi-formaatissa on etunsa, sillä ihmiset voivat jakaa niitä stooreihinsa, jolloin Instagramin shadowbannausta pystyy kiertämään”, hän sanoo. *Shadowban* tarkoittaa, että alusta rajoittaa käyttäjän viestien näkyvyyttä hänen tietämättään.

Siitä huolimatta etenkin vasemmistolaiset sosiaalisen median tilit, mukaan lukien Princess Kimberlyn tili, onnistuivat kampanjoimaan *Laki särmään* -nimellä kulkevan kansalaisaloitteen puolesta. Aloitteessa ehdotetaan, että Suomen puolustus-hankinnoissa pitäisi huomioida kansainväliset ihmisoikeussopimukset, eli käytännössä asehankinnat Israe-

lista pitäisi lopettaa. Aloite sai vaadittavat 50000 allekirjoitusta ja etenee eduskuntaan.

Julmat leikkaukset vaativat julmaa kritiikkiä

Suomi on yksi maailman rikkaimmista maista. Silti Tilastokeskuksen mukaan yhdeksän prosenttia Suomessa asuvista kuului viime vuonna kotitalouksiin, joilla oli vaikeuksia tai suuria vaikeuksia saada tulot riittämään pakollisiin menoihin. Petteri Orpon oikeistohallituksen leikkaukset ovat syventäneet köyhyyttä ja samaan aikaan hallitus kaavailee veronalennusta suurituloisille.

Suomen seksikkäimmäksi mieheksi aikanaan valitulla Orpolla on nyt todennäköisesti paljon vihamiehiä. Voiko meemitili lietsoa konkreettista uhkaa häntä kohtaan?

”Hänellä on myös se vaihtoehto, että vaihtaisi politiikkansa suuntaa. Hän ei ole mikään kärsivä uhri.”

Valtasuhteet on hyvä pitää mielessä: vallanpitäjiä kohtaan on erilaiset säännöt julkisuudessa. Heitä pitää pystyä kritisoimaan kovemmin kuin muita, Princess Kimberly sanoo. Hänen mukaansa on kohtuutonta vaatia, että niiden, joilla menee kaikkein huonoimmin, pitäisi olla rakentavia ja lieventää polarisaatiota samalla kun niille joilla on jo eniten, annetaan lisää.

”Vastakkainasettelu syntyy poliittisista päätöksistä, joilla ihmisiltä vietään mahdollisuudet vaikuttaa omiin asioihinsa. Turvallisuudentunne vaarantuu ja se on omiaan horjuttamaan yhteiskunnan vakautta.”

Siksi pääministeri on oikea kritiikin kohde, ei vain valtionvarainministeri **Riikka Purra** (ps.), joka on poseerannut sakset kädessä ja ilakoinut leikkauksilla. ”Hän pääsi valtaan valheilla. En näe Purran toimintaa kovin pitkäikäisenä.”

Pääministeri Orpon asema sen sijaan tuntuu Princess Kimberlyn mukaan horjumattomalta.

”Mikään kritiikki ei vaikuta häneen.”

Internetin punavihreässä slangissa Petteri Orpoa kutsutaan lapaseksi, jolla tarkoitetaan heiveröistä tai vässykää, mutta Kimberlyn mielestä se on väärä analyysi.

”Pääministeri on varmasti strategisempi ja taktisempi, kuin miltä vaikuttaa. Hän pysyy aina vakaana ja mitänsanomattomana, eivätkä tunteet paista läpi, vaikka he tekevät historiallisen julkmia päätöksiä. Silti monet ajattelevat, että hän ei tajua mitä tekee.”

Se on taitavaa, mutta vaarallista politiikointia.

”Perussuomalaiset ottivat takkiin näissä vaaleissa, mutta kokoomuksella meni vaaleissa hyvin. Pääministeripuoluetta ei rangaistu hallituksen toimista, mikä on hämmästyttävää. Orpo on taitava poliitikko, koska sai inhon kanavoitua Purraan.”

Princess Kimberly sanookin olevansa lievästi pettynyt vaalituloksesta. Hän oli odottanut vasemmistolle suurempaa voittoa alue- ja kuntavaaleissa.

”Mutta olen iloinen Alman jytystä.”

Raportti leipäjonosta osoitteessa [voima.fi](#)

Osallistujia kutsuttiin Kesärannan portilla järjestettyyn leipäjonomielenosoitukseen Ilta-Sanomien lööppiä parodioivilla julisteilla, joita levitettiin hyvin ahkerasti eri puolille kaupunkia. Vakavan aiheen yhdistäminen humoristiseen ulosantiin on yleistä myös meemiskenessä. Kuva otettu Helsingin Asematunnelin ilmaisjakelulehtitelineillä.

Jari Tamminen

Lenni lenape -kansan jälkeläisiä pow wowssa eli kokouksessa Nantucketissa vuonna 2016.

Wikimedia Commons

TOTUUDEN PAKKO

TEKSTI IIDA SIMES

Powhattanin alkuperäiskansa – erityisesti päällikön tytär **Pocahontas** – kohtasi kotiseuduillaan 1600-luvulla englantilaisen tutkimusmatkailijan, **John Smithin**. Englantilaiset valloittivat Jamestownin tukikohdasta ”Amerikaksi” kutsumaansa aluetta.

Powhattanin porukoista hieman pohjoiseen asuivat ”oikeiksi ihmisiksi” itseään kutsuneet lenni lenapet. He kertoivat auvoisan kotinsa olevan ”mäkinen saari”. 1700-luvulla valloittajat ajoivat heidät sisämaahan tai tappoivat heidät.

Valloittajien siirtokunnat laativat uusilla seuduillaan vuonna 1787 perustuslain. Tämän julistuksen kulmakiviä olivat yhteiskunnan, oikeudenmukaisuuden, rauhan, turvallisuuden, liittovaltion ja vapauden turvaaminen.

Kuitenkaan nämä jalot oikeudet eivät kuuluneet powhattaneille, eivät yhdelekään lenni lenapelle eivätkä muillekaan alkuperäisille asukkaille.

SITTEMMIN YHDYSVALTOINA TUNNETUN alueen perustuslain julkaisemisesta oli vilahtava 229 vuotta kun oli ilmestynvä *Voima*-lehden numero 1/2006. Siihen **Juha Suoranta**, **Tuukka Tomperi** ja **Tere Vadén** olivat suomentaneet brittiläisen kirjailijan, **Harold Pinterin** (1930–2008) Nobel-puheen vuodelta 2005. Ylväästi otsikoitu Taide, totuus ja politiikka -teksti vei lehdessä tilaa kolme sivua.

Pinter aloitti pohtien asemaansa draamakirjailijana. Vaikka hän kirjoitti fiktiota, hän tunnisti vastuunsa:

”Totuuden etsintä ei lopu koskaan. Sitä ei voi lykätä eikä siirtää. Se on kohdattava tässä ja nyt.”

Meille oli valehdeltu, Pinter muistutti. Irakin sota syttyi, koska Irakissa oli muka joukkotuhohaseita. ”Meille vakuutettiin, että Irak uhkasi maailman turvallisuutta. Meille vakuutettiin tämän olevan totta. Se ei ollut totta.”

Pinter varoitti uskomasta Yhdysvaltoihin.

”Totuus on jotain aivan muuta. Totuus liittyy siihen, miten Yhdysvallat ymmärtää asemansa maailmassa, ja kuinka se asemaansa käyttää.”

YHDYSVALTAIN POLITIIKKA ja maan presidentti **George W. Bush** eivät olleet Harold Pinterin mielestä ainoita syyllisiä Irakin sodan jälkeiseen tulehtuneeseen maailmanpoliittiseen tilanteeseen, laajentuneeseen Lähi-idän kriisiin ja asevarustelukierteen loputtomaan jatkumoon. Myös Britannian pääministeri **Tony Blair** sai täyslaidallisen. Pinter toivoi, että hänet asetettaisiin syytteeseen ja antoi osoitteenkin, ”jos kiinnostaa, se on Downing Street 10”.

Puheensa loppupuolella Pinter keskittyi taas Yhdysvaltoihin:

”Tuhannet, elleivät miljoonat ihmiset Yhdysvalloissa ovat todistettavan kylälästyneitä, häpeissään ja vihoissaan hallituksensa toimista mutteivät muodosta poliittista voimaa – ainakaan vielä. Mutta huoli, epävarmuus ja pelko, jotka kasvavat päivä päivältä, tuskin heikkenevät jatkossakaan.”

Ratkaisuksi maailman kriiseihin Pinter tarjosi johdonmukaisesti sitä, mikä oli tehonnut hänen taiteellisiin ongelmiinsa: totuutta. Sen erottaminen valheista on ”itse asiassa kansalaispakko”.

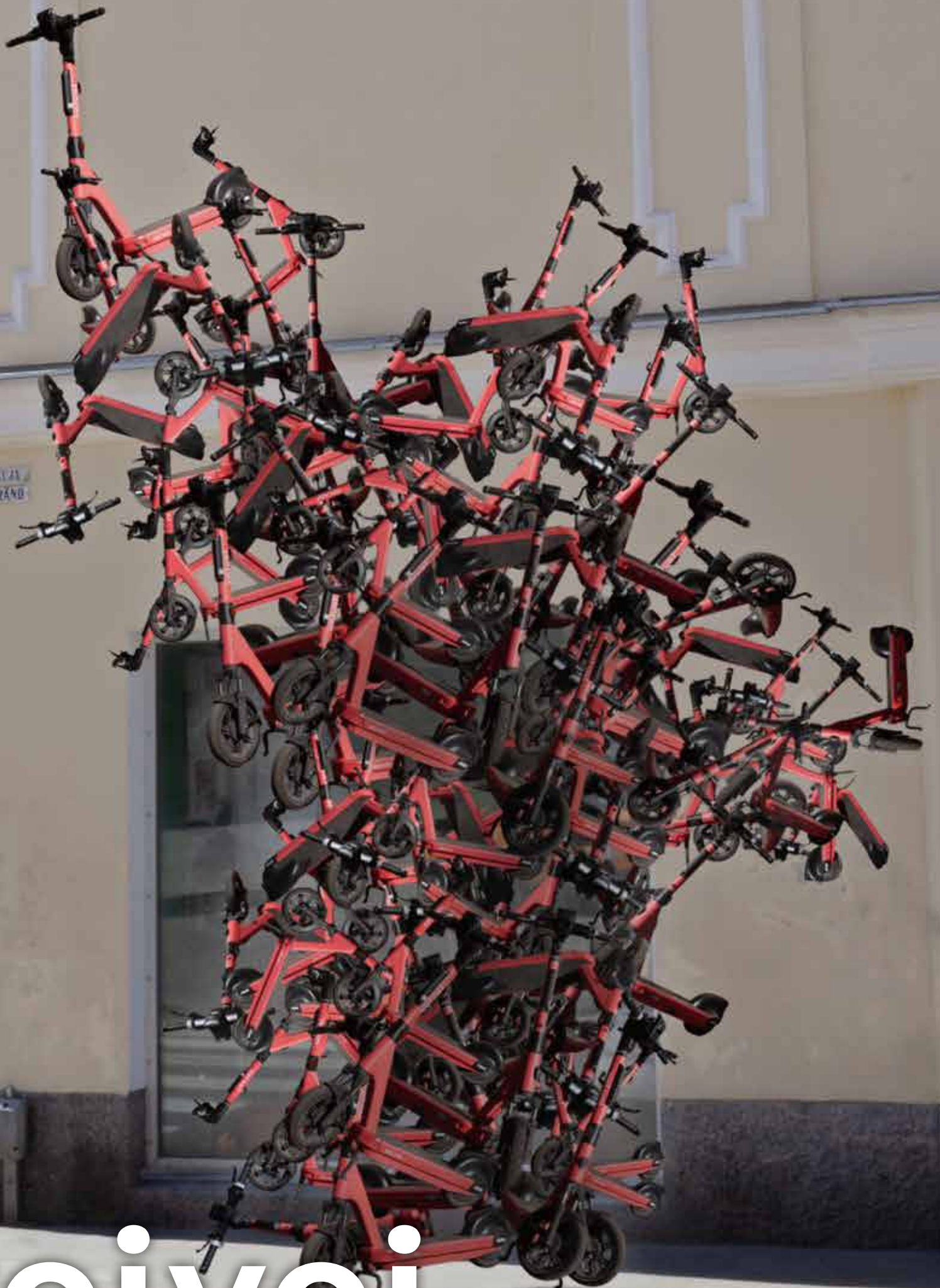
NYT, VUONNA 2025, Yhdysvaltain alkuperäiskansojen lisäksi pulassa ovat myös valloittajien jälkeläiset, näitä ennen tukenut perustuslaki ja jopa demokratia.

Lenape-kansan rippeitä asuu vielä liittovaltion keskiosissa. Nyt heidän muinaiset kotinsa ovat nimeltään New Jersey ja New York, jossa lenni lenapeista muistuttaa edelleen heidän muinainen kielensä: Mäkisen saaren nimi, Manahatta, on säilynyt tähän päivään melkein sellaisenaan. Se on Manhattan.

muinainen
voima

Ensimmäinen Voima-lehti ilmestyi marraskuussa 1999. Sarja palaa aiheisiin ja teemoihin, joita Voima on käsitellyt parin vuosikymmenen aikana.

NYKYKATUTAIDETTA

voivoi.

Kamppailu kaupungista

Hyvän kaupungin reseptiä on haettu jo tuhansien vuosien ajan. Ihanteet muuttuvat, mutta yksi asia herättää tunteita vuodesta toiseen: liikenteelle varatun tilan käyttö.

TEKSTI JARI TAMMINEN KUVAT HÄIRIKÖT-PÄÄMAJA

KAUPUNGISSA TILA on aina kortilla ja yhteen asiaan varattu tila väistämättä pois toisesta. Kaupunki onkin ikuisen väännön tyysija, silti ihmiset yleensä kaupungeissa viihtyvät.

”Jos suomalaisilta kysyy miten ne haluaa asua, niin usein vastaus on joku omakotitalo, ei naapureita liian lähellä, kuitenkin palvelut ja kaikki muu lähellä”, Helsingin yliopiston kaupunkisosiologian apulaisprofessori **Veikko Eranti** toteaa.

Koska ihmisten sanomisien ja tekemisien välillä on toisinaan ristiriitaa, kääntyy Eranti markkinasignaalien puoleen: asuntomarkkinoilla hinnan suhde siihen, mitä halutaan, on poikkeuksellisen suora. Eli se, mitä halutaan enemmän, myös maksaa enemmän. Ja kaupunki tarjoaa sitä, mitä monet kaipaavat.

”Kyllähän keskeinen kaupungin tarjoama asia on sellainen runsaus ja oman elämänsä valitsemisen mahdollisuus. On vähän kaikenlaista.”

Tarjontaan vaikuttaa osaltaan käytettävissä oleva tila, josta iso osa on varattu liikenteelle. Erityisen paljon tilaa on osoitettu henkilöautoille, vaikka sellainen vie kulkumuodoista eniten tilaa liikutettua henkilöä kohden. Autoilulle sujuva ympäristö on myös poikkeuksetta ihmiselle epämiellyttävä.

Lähiöt ja autot

Monet kaupunkeihin liittyvät kysymykset ovat universaaleja ja Suomessa parhaiten näkyvillä kaupungeista suurimmassa. Helsingissä keskityttiin 1960-luvulta alkaen pääasiassa väljien lähiöiden rakentamiseen. Kun 2000-luvulla riittävän lähellä keskustaa sijaitseva tila loppui ja uusien lähiöiden rakentaminen tyssäsi, oli vuorossa tiivistäminen.

Tällä hetkellä kaupungista etsitään rakennettujen alueiden väleistä ja rakosista paikkoja, joihin voisi sijoittaa uusia asuintaloja tai -alueita. Esimerkiksi Vuosaaren uuden sataman aueuttua vuonna 2008, vapautuivat Jätkäsaaressa ja Kalasatamassa vanhojen satamien tilat tiiviisti rakennetuille

kaupunginosille. Samoin tilaa on löytynyt Laajasalon vanhan öljysataman alueelta sekä eri puolilta kaupunkia moottoritiemäisten sisääntuloväylien ympäriltä.

Kun sisääntuloväylät muutetaan tavallisiksi kaduiksi – eli bulevardisoidaan – ja niiden reunoille rakennetaan asuntoja, kaupunkimainen ympäristö jatkuu muutaman kilometrin kauemmaksi keskustasta. Vaikka bulevardisointiin liittyy keskeisesti raitiovaunukiskojen rakentaminen ja raiteiden avulla pystytään samassa tilassa kuljettamaan autoihin verrattuna moninkertainen määrä ihmisiä, on joidenkin mielestä kyse autoilijoiden kiusaamisesta. Monet ovat peräti raivostuneet.

”Auto on vapauden ja keskiluokkaisen elämäntavan symboli. Kyllähän se liittyy ajatukseen, että kaikilla on oma auto ja vapaus mennä mihin vaan.”

Mielikuvaa vapaudesta ei horjuta edes se, että auto seisoo aamulla ruuhkassa.

”Helsinki on kasvanut todella paljon 2000-luvulla. Tänne on tullut 100 000 uutta asukasta ja koko pääkaupunkiseudulle 300 000. Rupeamme lähestymään pistettä, jossa kaupunki kasvaa yli sen koon, että kaikki voisivat ajaa autonsa keskustaan.”

Mihin tilaa käytetään?

”Olemme varanneet autoilulle ja parkkipaikoille aivan uskomattoman paljon tilaa. Osin tämä liittyy siihen, että Helsinki kasvoi tosi paljon 60- ja 70-luvuilla, jolloin nähtiin myös autoilun räjähdysmäinen kasvu.”

Eranti konkretisoi näyttämällä taulukkoa, jossa näkyy muutos autojen määrässä Suomessa. Vuonna 1940 autoja oli alle 9 000.

”Täällä ei käytännössä ollut autoja”, hän tiivistää. ”Oli paljon polkupyöriä ja hevosia.”

Samalla, kun muuttoliike kaupunkeihin toden teolla alkoi, myös auto-

jen määrä kasvoi. Vuonna 1950 niitä oli lähemmäs 30 000 ja kymmenen vuotta myöhemmin yli 180 000. Vuoden 2024 lopussa Suomessa autoja oli noin 3,2 miljoonaa.

”Helsinki kasvoi aikana, jolloin kansainvälisesti oli vallallaan idea siitä, että auto on se millä mennään. Klassinen esimerkki tästä on Smith-Polvisen suunnitelma.”

Smith-Polvisen liikennesuunnitelma on vuonna 1968 julkaistu suunnitelma Helsingin liikenteen järjestämisestä. Keskeinen osa suunnitelmaa ovat kantakaupungin halkovat moot-

toritiet, joiden alta olisi pitänyt räjäyttää korttelikaupalla kaupungin nykyään parhaina pidettyjä alueita.

”Sitä ei toteutettu, mutta kun katsoo lähiöiden liikennesuunnittelua, on se käytännössä smith-polvista.”

Nyt suunnitelmia muutetaan tilan pakosta. Keskustellesa liikenteelle varatun tilan käyttämisestä ei juuri koskaan kuitenkaan ole kyse pelkästään siitä, kuinka ihmiset pääsevät pisteestä A pisteeseen B. Kaupunkiympäristöön huonosti sopiva henkilöauto on monella tavalla paljon muutakin kuin pelkkä kulkuneuvo. Se on merkitysten tiivistymä. Sellaisena auton vaikutus ympäristöön ja ennen kaikkea sen kokemiseen on vielä kokoaankin suurempi.

”Auto tosiaan on sellainen vapauden symboli. *Ride free, die hard*. Auto on myös tila, jossa omistaja on voinut järjestää asiat niin kuin haluaa ja penkki on just itselle sopivasti.”

Auto on järjestyksen tyyssija kaootiseksi koetussa ympäristössä. Samoin autoon liittyvä omistusoikeuden kokemus saattaa epähuomiossa siirtyä kuskien mielessä mihin ikinä hän autonsa tuleekaan ajaneeksi.

”Auto kutsuu olemaan kuin kotoaan riippumatta siitä, missä on.”

Vaikka Eranti ei pidä yksityisautoa kaupungissa asuvalle mielekkäänä tapana liikkua, näkee hän sen käytölle joskus ymmärrettävämpiä perustelu-

ja. Hän myös esittää radikaalin tuntuista muutosta siihen, kuinka kaupunkitilaa voisi käyttää eri aikoina.

”Kun tulee kolmatta päivää rännää vaakasuorassa, niin ymmärrän hieman enemmän niitä, jotka haluavat käyttää autoa. Minusta meillä pitäisi olla kesällä vähän eri säännöt kuin talvella. Meillä on moottoreilla talvinopeusrajoitukset. Samaan tapaan kaupungissa voisi olla kesällä 25 kilometrin nopeusrajoitus kaikkialla, puolet parkkipaikoista terasseina ja ymmärrys siitä, että kaduilla suhaa skuuutteja ja erilaisia hybridisähkövermeleitä. Lokakuusta maaliskuuhun kukaan ei halua terasseja tai mennä skuuuteilla. Minusta meidän pitäisi syleillä ajatusta, että talvella tehdään yhdellä tavalla ja kesällä tehdään toisella tavalla, koska se sopisi tähän meidän vuodenkiertoon.”

Eikä ajatus ole täysin ennenkuulumaton. Eranti viittaa **David Graeberin** ja **David Wengrow'n** *Alussa oli... Ihmiskunnan uusi historia* -teokseen, jossa kuvaillaan alkuperäisyhteisöjä, joilla oli erilliset kesä- ja talvisäännöt.

”Kesällä oltiin kuin pellossa, kun ruoka on ilmaista, ja kun talvella oli tiukempaa oli tiukemmat hallintorakenteet.”

Parkkiruudut hyötykäyttöön

Autojen viemä tila kaupungissa on tietenkin tunnistettu monessa paikassa jo aikoja sitten. Poliitikkojen ja liikennesuunnittelijoiden ohella myös aktivistit ovat käsitelleet aihetta. Esimerkiksi vuonna 2005 San Franciscossa joukko aktivisteja aloitti performatiivisen kamppailun autojen viemästä tilasta. PARK(ing) Day -mielenosoituksissa vietiin erilaisia perälavoille ja laveteille rakennettuja puistomaisia rakennelmia parkkiruutuihin ja pidettiin yleistä piknikkiä. Tarkoituksena oli herättää parkkipaikkoihin tottuneet ihmiset hahmottamaan tilan käyttöä toisin.

Sittemmin PARK(ing) Day -tempauksia on toteutettu vuosittain eri puolilla maailmaa. Tempauksen syyskuun ajankohta ei oikein sovi Suomen ilmastoon. Muutamaa vuotta myöhemmin Helsingin Vanhalla ylioppilastalolla järjestetyn IHME-festivaalin

yhteydessä pelattiin kesäisellä kelillä sulkapalloa Mannerheimintien parkkiriuduissa. Samoihin aikoihin aktivistit kävivät maksamassa parkkimaksuja ja pitivät piknikkejä esimerkiksi Hakaniemen torin parkkiriuduissa. Poliisi ei tästä tykännyt.

Nämä kaikki tempaukset olivat voimakkaan utopistisia ja tuntuivat jopa naiiveilta. Vuonna 2015 kaupunginvaltuutettu **Hannu Oskala** (vihr.) teki kuitenkin aloitteen, jossa esitettiin, että esimerkiksi ravintolat ja baarit voisivat vuokrata edustansa parkkiriutuja terasseille. Aloite meni läpi ja sittemmin nämä niin kutsutut parkleetit ovat vakiinnuttaneet paikkansa kaupungissa.

Vanhan ylioppilastalon kohdalla Manskun parkkiriudut ovat väistyneet pyöräkaistan tieltä.

Nähty muutos on syntynyt lopulta jopa yllättävän vähäisen vastustuksen saattelemana.

”Jos viedään pois pari parkkipaikkaa ja tehdään siihen terassi, niin se vähentää parkkitilaa vähän abstraktisti. Luulen ettei se kirpaise samalla tavalla kuin massamittainen muutos.”

Kun Esplanadin kesäkatukokeilun yhteydessä parkkiriutuja vietiin kerralla hieman enemmän, tuotumus oli puolestaan melko suhteetonta. Moni tuntui lokaantuvan kokeilusta henkilökohtaisesti, vaikka menetettyjen parkkiriutujen määrä oli kaupungin mittakaavassa merkityksetön.

”Olisi hyvä ymmärtää, että asiat todennäköisesti joskus muuttuvat, mut-

ta tietenkään kaikkia muutoksia ei tarvitse hyväksyä – eivätkä ne aina ole kaikkien kohdalla positiivisia.”

Uusia artefakteja

Mahdollisesti jopa autoilun asemaan kohdistuneita muutoksia enemmän tunteita ovat herättäneet vuokratavat sähköpotkulaudat eli skuutit. Käyttäjiensä hujan hajan eri puolille hylkäämät, jalkakäytävillä ja pyöräteillä lojuvat vempheet ovat nostattaneet vihan liekkejä erinomaisen tehokkaasti.

Mutta onko olennainen ongelma itse laitteissa, vai sittenkin ihmisissä, jotka niitä käyttävät? Ohitamme nyt keskustelun skuuttien tuottamista loukkaantumisista, elektroniikkajätteenä ja niiden akkujen tarvitsemista raaka-aineista, ja tarkastelemme aihetta tilankäytön ja liikkumisen vinkkelistä.

”Skuutit ovat niin uusi asia, että kulttuuri ei ole vielä kerennyt asettua, ja niillä ajetaan miten ja missä sattuu. Tutkimusten mukaan ne kuitenkin korvaavat autolla tehtyjä matkoja, ja se on pelkästään plussaa.”

Usein muutoksissa kokemus ongelmasta määrittyy sen mukaan, kuinka nopeita tai hitaita ne ovat. Kuten Eranti toteaa, ”ihmisen elämä on niin paljon nopeampi kuin kaupungin elämä”. Muutama vuosi työmaata tai harjoittelua uuden liikkumismuodon kanssa näyttäytyy kaupungin historiassa ohimenevänä välähdyksenä, mutta kau-

punkilaisille se voi tarkoittaa vuosien piinaa.

”Helsingissä on viime vuosina rakennettu aika paljon uutta pyöräilyinfrastruktuuria, joka tulee ehkä muodostamaan uuden tavan mieltää kevyen liikenteen väylä. Ennen kevyen liikenteen väylällä tarkoitettiin kävelijöiden ja pyöräilijöiden tilaa, jatkossa ehkä pyörien ja tämmöisten kevyiden sähkövehkeiden tilaa. Keskeneräinen infra ja kehittymätön kulttuuri kuitenkin saavat ihmiset vihaamaan skuutteja. Mutta uskon, että ongelmat ovat ratkaistavissa ja että tämän kanssa ollaan menossa parempaan suuntaan.”

Ongelman ratkaisemista voi auttaa myös sähköskuutteja vuokraaville yhtiöille asetettavat rajat siitä, kuinka ne saavat toimia kaupunkilaisten yhteisessä tilassa. Toistaiseksi suhtautuminen yhtiöiden vastuisiin on ollut lepsua, mikä on kannustanut yhtiöitä asiakkaineen pylleröimään muista välittämättä.

”Olisi vaarallista, jos pääsisi muodostumaan malli, jossa firmat eivät ole vastuussa mistään. Eikä tämä asia ole niin vaikeaa, koska ei tarvitse erikseen kysellä, kuka omistaa sen skuutin, joka on poikittain jossain pyörätiellä. Omistajan nimi on siinä kyljessä.”

Ikuisesti keskeneräinen

”Jos puhutaan pienestä hallinnollisesta alueesta, joka on rakennettu täyteen vaikka 1300-luvulla kuten Siena Tosca-

nassa, niin siellä keskusta on suhteellisen valmis. Mutta se on oikeastaan museo. Aina kuitenkin tulee vähintään uusia härveleitä ja uusia tarpeita, kaikenlainen touhukkuus säilyy ja muuttaa kaupunkeja. Ainoastaan museot ovat valmiita.”

Italiassa, jossa kulman takana voi myös odottaa 1000 tai 2000 vuotta vanha rakennus tai raunio, on ilmeistä, että kaupunki ei koskaan tule valmiiksi. Tämä auttaa ymmärtämään kaupunkia prosessina, jossa keskeneräisyyttä ei kannata turhaan kauhistella. Suomessa ei vastaavaa historiaa kohtaa ja tämä kenties näkyy asenteissa.

”Meillä kaupungistuminen ilmiönä on parin sukupolven ikäinen. Helsingissä ja Turussa on jonkin verran porukkaa, jotka ovat asuneet kaupungissa sukupolvien ajan, mutta se on harvinaisuus ja poikkeama. Meillä on nuori urbaani kulttuuri. Hyvä puoli tässä on se, että nuoret kulttuurit haavevat vielä muotoaan.”

Esimerkkinä positiivisista muutoksista Eranti viittaa Ravintolapäivän ja Block Partyjen kaltaisiin tapahtumiin, joita ruvettiin näkemään Helsingissä noin 15 vuotta sitten. Hän kuvailee muutosta peräti räjähdysmäiseksi.

”Koska meillä ei ollut niin juurtunut urbaania kulttuuria, tuntui että voimme tehdä tässä kaupungissa mitä vaan. Voi ajatella, että meillä on vielä toinen jalka maaseudulla, mikä puolestaan tarkoittaa, että me voidaan ottaa jalka pois sieltä. Ja meillä on vapaus asettaa se mihin me halutaan.”

EETTI

**Miten voi
kuluttaa
kestävästi?**

**Missä vaattemme
valmistetaan?**

**Mistä tunnistaa
viherpesun?**

Hei, sinä nuorten kanssa
työskentelevä!
Eetti tarjoaa ilmaisia
oppimateriaaleja ja työpajoja
vastuullisuusaiheista
toiselle asteelle
ja yläkouluun.
Saatavilla heti verkossa!

eetti.fi

Maailma kylässä -festivaali

World Village Festival 24.-25.5.2025 Suvilahti, Helsinki

Rauhaa

Elsi Sloan
Samuli Putro
Emma & Matilda
Nemat Battah
Ramy Essam
sekä Vimma

RAUHAN ÄÄNI SOUND OF PEACE

**VAPAA
PÄÄSY!**

Concert for Peace Organisations La 24.5.2025 @ 11.15

Tapahtuman järjestää

fingo

Pääpartnerit

Helsinki

KUA

Kirkon
Ulkomaanapu

**MAAILMAN
KUVALEHTI**

Katso eläintä

Miksi ihmisen määrittely eläimeksi on kauhistus?
Mitä eläinoikeusjärjestöt ovat saaneet aikaiseksi?
Salla Tuomivaara, Oikeutta eläimille -järjestön
toiminnanjohtaja ja tutkija, vastaa näihin
ja moniin muihin kysymyksiin.

TEKSTI JARI TAMMINEN KUVA NAUSKA

”Ollaanko me planeetan huonoimpia eläinaktivisteja, kun emme ole saaneet turkistarhausta loppumaan?” Salla Tuomivaara pohtii.

Tuomivaaran ura eläimiä puolustavana aktivistina alkoi oikeastaan jo lapsena 1980-luvulla. 1990-luvun alkupuoliskolla poliisi kiskoi häntä pitkin asfalttia pois ostajia turkishuutokauppaan kuljettavan bussin edestä. Vuonna 1995, samoihin aikoihin kun kansa hurraisi Suomen jääkiekkomaajoukkueen ensimmäistä maailmanmestaruutta, Tuomivaara oli perustamassa Oikeutta eläimille -järjestöä eli OE:ta. Heti perään, tamikuussa 2025, hän aloitti työt järjestön historian ensimmäisenä toiminnanjohtajana.

Hän kuvailee itseään ”synnynnäisherännäiseksi”, joka luki jo lapsena kaiken käsiin saamansa materiaalin eläinten käyttäytymisestä ja kohtelusta.

”Yläasteen alkaessa menin ensimmäistä kertaa Animalian toimistolle. Tai silloin nimi oli vielä Koe-eläinten suojelu ry.”

18-vuotiaan Tuomivaaran palatua Suomeen Chilessä vietetyn vaihtopilasvuoden jälkeen hänen aktivisminsa muuttui määrätietoisemmaksi.

Tuolloin Animalian ohella tutuksi tuli myös Luontoliiton Susiryhmä.

”Sitten minut kutsuttiin mukaan kokoukseen, jossa perustettiin uusi järjestö. Järjestön nimeksi päätettiin Oikeutta eläimille.”

Yksi keskeinen tavoite oli turkistuotannon lopettaminen Suomessa.

Eläinten oikeudet

Olennaista OE:n perustamisessa on, että kyseessä oli Suomen ensimmäinen eläinoikeusjärjestö. Aiemmin meillä oli vain eläinsuojelujärjestöjä ja vaikka ero määritelmässä saattaa tuntua triviaalilta, on se merkittävä. Eläinsuojelujärjestöt keskittyivät esimerkiksi koe- ja tuotantoeläinten olojen parantamiseen, mutta eläinoikeusfilosofiassa eläintuotanto nähdään lähtökohtaisesti eettisesti kestävämmänä.

Jos oikeudet, siis myös ihmisoikeuksiin rinnastuvat eläinoikeudet, mielletään perusoikeuksiksi, on selvää, että minkäänlaisista eläimiä ei voi esimerkiksi vangita, tappaa tai muutoin mielivaltaisesti riistää. Eläinoikeudet ovat pois ihmisten etuoikeuksista, mikä on monista radikaali ajatus.

Tuomivaara ei kuitenkaan keskittänyt huomiotaan pelkästään eläinoikeuksiin. Vuonna 1996 hän ehti mukaan perustamaan myös kansain-

välisen Friends of the Earth -ympäristöjärjestön suomalaista osastoa, Maan ystäviä. Ympäristöaktivismiin ei juurikaan liittynyt draamaa, mutta samaa ei voi sanoa eläinoikeusaktivismista.

”Suojelupoliisissakin keskitettiin tutkijoiden voimavaroja eläinten oikeuksia ajavien seuraamiseen.”

Uudenlainen ajatus eläinten oikeuksista herätti laajaa hämmennystä ja keskustelu OE:n ympärillä oli sähkökkää. Järjestön perustamiseen liittymättä, mutta samoihin aikoihin, Suomessa tehtiin ensimmäiset turkiseläinten vapauttamiset tiloilta. Osa kiinni jääneistä aktivisteista oli osallistunut OE:n toimintaan. ”Terroristisen” toiminnan rakenteita ja ulkomaista rahoitusta epäilevät viranomaiset ja media kohdistivat huomionsa nuoreen järjestöön. Vaikka näitä kuviteltuja linkkejä ja kansainvälisiä rakenteita ei ollutkaan, huomion myötä syntynyt radikaalin maine on määrittänyt järjestön taivalta sittemmin.

”Se maine on varmaan ollut sekä hyvä että huono juttu”, Tuomivaara arvioi. ”Jälkikäteen tarkasteltuna niin kutsuttujen kettutyttöjen toiminta mursi eläinkysymyksen julkisuuteen ja siitä tuli yhteiskunnallinen kysymys.”

Maine ei ole haitannut sitäkään, että OE on sittemmin kunnostautunut aktivistien ottamien tuotantotila-

kuvien julkaisijana. Vaikka kuvien ottamiseen on liittynyt ainakin lain rajojen koettelua, niiden arvo on julkisessa keskustelussa ollut korvaamaton. Tärkeys ei kuitenkaan tee kuvista helppoa katsottavaa.

”Videot ovat toisinaan niin julmia, että niitä on katsottava pätkissä. Mutta ei katsomisen vaikeus ole perustelu olla katsomatta. Monesti mielessä on ollut **Tiia Aarnipuun** kirjoittaman Animalia-historiikin nimi, *Jonkun on uskallettava katsoa*. Ihmisen reaktio on kääntää katse pois ikävästä ja ahdistavasta, mutta me kielitäydymme tekemästä sitä.”

Tutkimusta ja historiaa

Tuomivaaran ja **Joni Purmosen** tietokirja *Ulos häkeistä* (Tammi, 1998) valottaa suomalaisen eläinoikeusliikkeen ensihetkiä. Purmonen oli vuotta ennen kirjan ilmestymistä osallistunut Orimattilassa turkiseläinten värjäämiseen hennalla, jolloin tilallinen ampui häntä haulikolla. Teokseen sisällytetyt otteet kauhistelevista ja holhoavista pääkirjoituksista vaikuttavat tänään höpsöiltä, mutta aktivisteille itselleen ne olivat kuumottavia. Median rooli

yleisen mielipiteen rakentamisessa oli suuri, ja samoihin aikoihin poliisit kiertelivät kouluissa kyselemässä henkilökunnalta, jättääkö joku koululaisista lihan syömättä.

”Isoissakin sanomalehdissä oli tekstejä teemalla ’mistä tunnistat, että lapsesi on eläinaktivisti’. Tyyliin mistä tiedät, että joku käyttää huumeita. Veganismi oli vierasta, eikä eläinoikeusajattelua ymmärretty olenkaan.”

Vaikka aihe jakaa yhä näkemyksiä, ihmiset hahmottavat nykyään ainakin sen, että asiasta ylipäättään keskustellaan.

Aktivismi jäi hieman tauolle, kun vuonna 1999 eduskuntaan päässyt **Anni Sinnemäki** pyysi Tuomivaaraa avustajakseen. Työt eduskunnassa jatkuivat viisi vuotta, ja samalla Tuomivaara teki sosiologian gradunsa valmiiksi. Sitten tarjoutuikin

mahdollisuus jatkaa väitöstutkimuksen parissa.

”Kun tutkimuksen rahoitukseen tuli katkos, kuulin että Animaliaan haetaan toiminnanjohtajaa.”

Animalian toiminnanjohtajan työt puolestaan katkesivat, kun puolison työt Greenpeacealla veivät Kiinaan, missä Tuomivaara palasi väitöskirjansa pariin. Suomeen palattuaan ja väitetyään vuonna 2018 hän jatkoi tutkijan uraa Turun yliopistossa ja vaikutti Kriittisen eläintutkimuksen verkostossa.

Tammikuussa 2025 tutkijan työt vaihtuivat jälleen aktivistin rooliin. Oikeasti roolit limittyvät, eikä tutkimustyö ole jäänyt. Tuomivaara myös ohjaa omia väitöstutkimuksiinsa tekeviä tohtoriopiskelijoita.

Eläinten vallankumous

Kotimaiseen eläinoikeusaktivismiin liittyvässä toiminnassa näyttää tapahtuneen loikkauksia noin vuosikymmenen välein. 1990-luvun puolivälissä aktivistit saivat huomiota suoralla toiminnalla ja Oikeutta eläimille -järjestö perustettiin. Reilu kymmenen vuotta myöhemmin, vuonna 2007 OE julkaisi ensi kertaa tuotantotiloilla kuvattua aineistoa. Vuosikymmen myöhemmin käynnissä oli vegebuumi.

”Ihmiset jonottivat Stockalla Nyhdistä”, Tuomivaara tiivistää ilmiöstä jotain olennaista.

Vuonna 2013 OE aloitti Vegaanihaasteen, jossa kannustetaan ihmisiä ryhtymään kuukaudeksi vegaani-

ruokavaliolle. Vuosittain tammikuussa toistuvan kampanjan yhteydessä jaetaan reseptejä ja annetaan neuvoja osallistujille.

Vuonna 2017 Helsingissä järjestettiin ensimmäiset Vegemessut, ja suuret elintarvikealan yritykset kilvoittelivat messujen esittelypaikoista, jos eivät verisesti, niin vimmaisesti kuitenkin. Messuja järjestävä Vegefirma piti viime vuoteen saakka toimistoa samassa osoitteessa kuin OE.

Nyt vegebuumin starttaamisesta on vierähtänyt reilu vuosikymmen ja aika saattaisi olla kypsä seuraavalle siirtymälle. Mutta mikä se voisi olla?

”Olisin varmaan aikamoinen guru, jos sen seuraavan ison käänteen näkisin ennakolta. Ja näin sosiologina voin sanoa, että ei hetkessä pysty näkemään samaan aikaan tapahtuvaa isoa muutosta.”

Vaikka isoa muutosta ei sen keskeltä näkisikään, Tuomivaara uskautuu esittämään että esimerkiksi taidekentällä eläinkysymykset ovat nousemassa valtavirtaan. Tällä esityskaudella Kansallisteatterin ohjelmistossa on käsitelty aihetta kolmessa teoksessa ja Kansallisoopperassa esitettiin juuri *Eläinten vallankumouksen* ensi-ilta. Viime vuonna Helsingin kaupungin HAM-museon Kuka on eläin? -näyttelyssä nähtiin myös *What Kind of Animal Are you?* -esitys, jossa tanssija **Matilda Aaltonen** tutki ihmisen keuhollisuutta ja tuon keuhollisuuden eläimyyttä. Esitys sisälsi Tuomivaaran kirjoittaman luentomaisen osuuden.

Omalla kohdallaan Tuomivaara nostaa yhden teoksen yli muiden.

”Ala-asteikäisenä löysin kirjahyllystä **George Orwellin** *Eläinten vallankumouksen*. Ymmärsin sen kertovan mitä esimerkiksi valtaan pääsy usein ihmisille aiheuttaa, mutta tulkitsin teoksen kertovan myös, että eläimetkin osaavat ajatella.”

Siitä lähtien *Eläinten vallankumous* (1945, WSOY 1969) on pysynyt Tuomivaaran ajatuksissa. Vuonna 1954 valmistuneen animaatiosovituksen hän on nähnyt ”miljoona kertaa”, viimeksi joulukuussa helsinkiläisessä Kino Regina -elokuvateatterissa. ”Meillä on kavereiden kanssa projekti, jossa kävimme ensin katsomassa animaation, sen jälkeen Kansallisteatterin esityksen. Seuraavaksi sitten oopperaan.”

Vaikka Orwellin teksti on symbolinen tarina ihmisten välisestä sorrosta, eläinkysymys ei ole pelkästään sen pintaa.

”Väitän, että Orwell ei olisi kirjoittanut tekstiä sellaiseksi kuin kirjoitti, ellei olisi havainnut ongelmia siinä, kuinka me ihmiset kohtelemme muita eläimiä. Häneltä on myös jäänyt tekstin pätkiä, jotka viittaavat siihen, että hän tunnisti ihmisten tyrannimaiset taipumukset eläimiä kohtaan.”

Orwell kertoo *Eläinten vallankumouksen* vuonna 1947 julkais-

tussa ukrainankielisessä painoksessa, kuinka isoa hevosta kotikylän raitilla piiskaava poika sai hänet pohtimaan marxilaista teoriaa eläinten näkökulmasta. Muutama vuosi teoksen julkaisun jälkeen menehtynyt kirjailija toteaaakin lopullisen vastakkainasettelun löytyvän ihmisten ja eläinten väliltä, sillä aina tarpeen noustessa ihmiset yhdistävät voimansa eläimiä vastaan.

Jännitteisiä suhteita kentällä

Ei ole poikkeuksellista, että aktivisteilla on erilaisia huolen aiheista, ja toisinaan on lähinnä sattumasta kiinni, mihin suuntaan kunkin polku lähtee. Tuomivaaran tekemiset aktivismin parissa ovat jakautuneet eläinoikeus- ja ympäristöjärjestöjen välillä. Toisin kuin tänä päivänä saattaisi kuvitella, eläinoikeus- ja ympäristöjärjestöissä ei ole aina nähty maailmaa samalla tavalla.

”Kun eläinoikeusaktivismi nousi 90-luvulla, meitä kohtaan hyökättiin kovaakin perinteisempien ympäristötoimijoiden suunnalta. Koettiin, että Kojärvellä oltiin niin rakentavia ja avoimia, mutta eläinoikeusaktivismi oli ihan hirveetä. Ehkä silloin ei myöskään ymmärretty eläinaktivismin ekologista arvoa.”

Osasylliseksi kyräilyyn Tuomivaara arvioi myös tuolloin vallalla olleen, nykyistä idealisoituneemman kuvan eläintuotannosta. Sitä vasten eläinoikeusaktivistien ajatukset ovat voineet tuntua radikaaleilta. Turhan optimistisesti todellisuuteen suhtau-

tuneita löytyi myös eläinoikeusaktivistien joukosta: valmistautuessaan 2000-luvun puolivälin tietämällä ensimmäisiin kuvauskeikkoihin eläin-tiloilla osa aktivisteista arveli, että tuskin sieltä paljastuu mitään yhtä hirveää, kuin mitä maailmalla oli nähty. Pian todellisuus paljastui arvattua hirveämmäksi.

”Vähitellen eläin- ja ympäristöaktivistien suhteet ovat parantuneet. Olen

Ihmisen eläimistä erottamisen määritelmät ja rajanvedot ovat vaihtuneet vuosien mitaan, ja niiden luettelemisen sijaan Tuomivaara tyytyy näyttämään ahkerassa käytössä ollutta luentomateriaaliaan. Muun muassa seuraavien asioiden on kerrottu erottavan ihmisen eläimistä:

Vain ihmisellä on kyky tuntea ja kyky huijata, järki, kieli sekä kuolematon sielu. Ihmisen on myös esitetty olevan luomakunnassa ainoana uskonnollinen, kulttuuria ja toimintatapoja sukupolvelta toiselle siirtävä, todella sosiaalinen sekä **Martti Lutherin** ja paavi **Leo XIII:n** mukaan ainoa yksityisomaisuuden tunteva.

”Aina kun tutkitaan muita eläinlajeja, löytyy käyttäytymismalleja, joiden piti olla ihmisen ainutlaatuiseksi tekeviä. Ja aina kun on listattu ihmisyyden määrittäviä ominaisuuksia, niitä ei kaikkilta ihmisiltä löydy. Emmehän oikeasti ajattele, että ihmisarvo syntyisi esimerkiksi älykkyydestä, koska silloin meillä ei olisi tarvetta kohdella vaikkapa vauvoja, syvästi vammaisia tai dementikkoja ihmisinä eli arvokkaina.”

Tuomivaaran mukaan viime vuosikymmeninä erottelulle on yritetty rakentaa monisanaisempaa selitystä, mutta edelleen todistelu on heikkoa. Hän kohdistaa kritiikkiä myös omaa tutkimusalaansa kohtaan. Ihmisen käyttäytymistä tutkivana tieteenä sosiologian piirissä ei aina olla perillä muita lajeja koskevasta tutkimustiedosta.

”On haluttu pitää tiukasti kiinni siitä rajasta ja katsottu, että ihmisen sosiaalinen käyttäytyminen on täysin erilaista kuin muiden lajien, koska mihin sosiologia tieteenalana muuten perustuisi? Mutta jos ei tunneta niitä muita lajeja, niin selostukset ihmisten erilaisuudesta ovat vähän höttöä.”

Ihmisen ja muiden eläinten välisen rajan hämartyminen ei kuitenkaan tarkoita sitä, että ihmisen arvo sinänsä väheksyttäisiin. Aiheen käsittelyä kuitenkin vaikeuttaa se, että kautta aikojen vihollisia tai ei-toivotuksi julistettuja ihmisiä on väheksytty eläimelistämällä heitä.

”Meillähän on tuore esimerkki siitä, kuinka Israelissa jopa ministeri-

SIPULI, TUULISPÄÄ, SOMERO

NUPPUNENÄ, TUULISPÄÄ, SOMERO

tasolla on selitetty, että nuo palestiinalaiset ovat elukoita, ihmiseläimiä ja sen myötä arvottomia. Monet näkevätkin ihmisen tarkastelun eläimenä uhkana ihmisoikeuksille, ja vahvasti ihmisoikeusajatteluun sitoutuneena olen halunnut miettiä tätä kunnolla. Itse näen, että suurempi uhka ihmisoikeuksille on se, että kiistämme oikeudet mielellisiltä ja tuntevilta olennoilta.”

Ehkä pohjimmiltaan kyse on siitä, mitä tämän erottelun katsotaan oikeuttavan.

”Eläin on määritelmällisesti luokiteltu vähempiarvoiseksi, hyödynnettäväksi ja hyväksikäytettäväksi.”

Miten meni noin niinku?

Vuonna 1998 Tuomivaara kirjoitti, että ”kokonaisuudessaan eläinten asema huononee kiihtyvällä vauhdilla”. Mitä vuosikymmenten puurtamisen päälle voi tästä sanoa?

Numeerisesti tilanne edelleen heikkenee, ja tämä on aika väistämätöntä vielä jonkin aikaa. Edelleen lähes kaikkialla on nähtävissä, että bruttokansantuotteen kasvu lisää eläinperäisten tuotteiden kulutusta. Mutta on tapahtunut myös historiallisia käänteitä, kuten se, että ensimmäistä kertaa osassa länsimaista – Suomessakin – lihan kulutus on kääntynyt laskuun. Siitä pitäisi jaksaa iloita.”

Suomessa lihan kulutusta kuvaavissa tilastoissa näkyy myös selvä ero sukupolvien välillä, eikä aika tee töitä eläinteollisuuden eduksi. Luonnollinen poistuma on elämän puolella.

”Tyytyväinen pitäisi olla siitäkin, että ihmiset heräävät ympäristökriisiin. Siihen reagoiminen edellyttää myös ruokajärjestelmän muuttamista ja minimissään nykyisenkaltaisen eläinteollisuuden lopettamista. Myös se, miten mediassa puhutaan muunlaisista eläimistä ja heidän kohtelustaan on koko suomalaisen yhteiskunnan mukana muutunut.”

Paljon on vielä työtä jäljellä. Samalla viikolla, kun teimme haastattelua, maa- ja metsätalousministeri **Sari Essayah** (kd.) esitti, että viime vuonna sääde-

tyssä uudessa eläinlaissa siirtymäajan jälkeen kiellettävä porsaiden kirurginen kastratio – siis kivesten irtirepiminen pihdein – pitäisi sitenkin sallia. Näin säästyisi muutama euro jokaisen porsaan kohdalla, ja nuo eurot ovat tärkeitä huonosti kannattavalle alalle.

Samoin eduskunnassa on jo kolmatta kertaa kaatumassa turkistarhauksen kieltoa vaatinut kansalaisaloite. Turkistarhaus on viheliäinen ala, kenties myös symbolisesti kokoaan suurempi.

”Olen ollut suomalaisessa eläinsuojelu- ja eläinoikeusliikkeessä mukana lähes koko elämäni. Olen myös kysynyt itseltäni, että mikä tässä meidän maassa on vialla. Haluammeko oikeasti olla suunnilleen viimeinen länsimaa, joka harjoittaa turkistuotantoa? Vielä valtion tukemana. Minulta on myös kyselty kansainvälisissä konferensseissa, että ’mikä tämä Suomen turkistarhausjuttu oikein on? Tehän olette niin edistyneitä’.”

Kovinkaan järkevää selitystä suomalaisten erityiselle turkissuhteelle Tuomivaara ei ole keksinyt. Ehkä turkistarhauksen kaltaisen auringonlaskun alan puolustamisesta on

ERKKI, LAAJASALO, HELSINKI

muodostunut kaupungistuvassa ja muuttuvassa yhteiskunnassa identiteettipolitiikan työkalu, joka symboloi kuviteltua kultaista menneisyyttä, johon palaaminen toisi onnea ja autuutta.

Turhautumisenkin keskellä on kuitenkin hyvä huomata, että jokseenkin olemattomilla resursseilla aloittaneet aktivistit ovat onnistuneet nostamaan osaksi yleistä keskustelua tyystin uudenlaisen tavan hahmottaa ympäröivää maailmaa. Siinä ohessa kansan enemmistökin on tutkimusten mukaan kääntynyt vastustamaan turkistarhausta.

Suunta on siis oikea, ”vaikka muutosten vauhti ei riitäkään”, Tuomivaara arvioi.

Maan ystävät on Voimaa julkaisevan Voima Kustannus Oy:n osakas.

Kansallisoopperan Eläinten vallankumouksen arvio sivulla 44.

Laiva on lastattu aseilla

Kansanmurhat, sodat ja aseelliset konfliktit tarvitsevat rahtipalveluita, vaikka tätä ei julkisessa keskustelussa juuri huomioda. Logistiikkajätti Maersk kuljettaa aseita myös Israeliin ja Israelista YK:n linjauksista huolimatta.

TEKSTI SARALEENA AARNITAIVAL KUVA VIVI KOVELO

SUOMENKIN SATAMISSA näkee usein kuljetuskontteja, joissa lukee MAERSK. Ne ovat tanskalaisen, lähes kaikkea mahdollista kuljettavan A.P. Møller-Maersk -konsernin (lyh. Maersk) omistamia. Maersk on myös yksi Israelin Gazassa toteuttavan kansanmurhan taustatoimijoista. Yhtiö on kuljettanut sotilastarvikkeita Yhdysvalloista Israeliin senkin jälkeen, kun Israel aloitti hyökkäyksensä Gazaan lokakuussa 2023.

Pohjois-Amerikassa ja Euroopassa toimivan The Palestinian Youth Movementin ja muiden ihmisoikeusjärjestöjen Mask Off Maersk -kampanjan marraskuussa 2024 julkaiseman raportin mukaan Maersk kuljetti syyskuun 2023 ja syyskuun 2024 välisenä aikana yli 2 100 sotilastarvikelähetystä Israeliin. Lähetykset ovat sisältäneet panssariajoneuvoja, tankkien ja lentokoneiden osia sekä tykistöjärjestelmiä.

Sotilastarvikkeita kuljetettiin pääasiassa Yhdysvalloista Espanjan kautta Israeliin. Yli 35 prosenttia lasteista oli kuvattu epämääräisesti, ja osa niistä oli merkitty ”diplomaattiseksi

lastiksi”. Tämä herättää huolta mahdollisesta kansainvälisten merenkulkusäännösten väärinkäytöstä.

Raportin mukaan Maersk-konserni tytäryhtiöineen on todennäköises-

LÄHETYKSET OVAT SISÄLTÄNEET PANSSARIAJONEUVOJA, TANKKIEN JA LENTOKONEIDEN OSIA SEKÄ TYKISTÖJÄRJESTELMIÄ.

ti jatkanut sotilastarvikevientiä vielä senkin jälkeen, kun YK:n erityiskomitea marraskuussa 2024 totesi Israelin toiminnan Gazassa täyttävän kansanmurhan tunnusmerkistön.

Vastustusta oikeusistuimissa ja kaduilla

Maaliskuussa 2024 neljä ihmisoikeusjärjestöä nosti kanteen Tanskan valtiota vastaan tanskalaisessa tuomios-

tuimessa. Amnesty International Denmark, Oxfam Denmark, Mellemfolkeligt Samvirke ja palestiinalainen Al-Haq syyttävät Tanskan hallitusta kansainvälisten asekaupan sääntöjen rikkomisesta ja osallisuudesta sotarikoksiin.

Oikeuskanne nostettiin tutkivan journalismin järjestön Danwatchin paljastettua, että Israelin Gazan pommittamiseen käyttämässä F-35-hävittäjissä on tanskalaisia, Maerskin kuljettamia komponentteja. Asiaa käsiteltiin ensimmäisen kerran oikeudessa helmikuussa 2025.

Marraskuussa 2024 ensimmäisenä Euroopan valtiona Espanja kielsi Maerskin alusten pääsyn satamiinsa, koska niiden epäiltiin kuljettavan aseita Israeliin. Espanjan päätöksen jälkeen Maersk muutti alustensa reittiä kulkemaan Marokon kautta, mitä vastustettiin mielenosoituksilla satamakaupunki Tangerissa.

Helmikuussa 2025 Mask Off Maersk -kampanjan aktivistit valtasivat Maerskin pääkonttorin edustan Kööpenhaminassa. Suoran toiminnan rauhanomaiseen aktioon osallistui lähes tuhat ihmistä. Aktivistit vaativat

Maerskia lopettamaan sotilastarvikkeiden kuljettamisen Israeliin ja syyttivät yhtiötä Gazan kansanmurhalla rikastumisesta. Poliisi hajotti mielenosoituksen käyttämällä muun muassa pamppuja ja kyynelkaasua ja pidätti 20 mielenosoittajaa. Poliisi ilmoitti käyttämiensä voimakeinojen syyksi poistumiskäskyn noudattamatta jättämisen ja sen, etteivät Maerskin pääkonttorin työntekijät päässeet työpaikalleen.

Maersk on vastannut ihmisoikeusjärjestöjen syytöksiin vetoamalla siihen, että sen toiminta on laillista. Konsernin mukaan sen tytäryhtiöt eivät vie Israeliin aseita vaan sotilastarvikkeita. ”Sotilastarvikkeita” ovat myös komponentit, joista voidaan nopeasti koota valmiita asejärjestelmiä paikan päällä, sekä ammukset.

Maersk ilmoittaa vastuullisuusvies-tinnässään toimivansa ihmisarvoa kunnioittavasti ja korostaa toimittavansa apua kriisialueille.

Tanskan kansallisylpeys

Maersk on Møllerin perheen holding-yhtiöiden kautta hallitsema meren-

kulku- ja logistiikkakonserni, jonka liikevaihto vuonna 2024 oli 55,5 miljardia dollaria. Se on maailman toiseksi suurin rahtiyhtiö, jonka liike-toimintaan kuuluvat merenkulku, satamatoiminta, toimitusketjun hallinta ja varastointi. Yhtiön pääkonttori sijaitsee Kööpenhaminassa, ja sillä on tytäryhtiöitä ja toimistoja 130 maassa, myös Suomessa.

Maerskin vaikutus Tanskan kansantalouteen on merkittävä. Yhtiö työllistää maailmanlaajuisesti yli 100 000 työntekijää, joista noin 71 000 on tanskalaisia.

Konsernin kulttuurinen ja taloudellinen merkitys Tanskassa on suuri ja sen asemaa voi verrata siihen, mikä Suomessa oli aikanaan Nokialla tai ehkä metsäteollisuudella vielä nykyään. Yleisen mielipiteen mukaan Maersk on ”isänmaan asialla” ja siinä missä ”Suomi elää metsästä”, ”Tanska elää merenkulusta”. Konserni esiintyy mielellään hyväntekijänä, joka on muun muassa toimittanut apua Afrikkaan ja koronapandemian alkuvuosina Intiaan. Se on myös lahjoittanut suuria summia kulttuurin edistämiseen, esimerkiksi Kööpenhaminan oopperatalon rakentamiseen.

Monipuolista kritiikkiä

Maerskin haittavaikutus elonkehään on huomattava. Yksistään sen hiili-dioksidipäästöt olivat vuonna 2023 julkaistun tutkimuksen mukaan viikoittain lähes 700 000 ekvivalenttitonnia, mikä ei jää paljoa jälkeen koko Suomen päästöistä. Konserni on ilmoittanut tavoitteekseen olla hiilineutraali vuoteen 2040 mennessä.

Vaikka Maerskin vähähiilikartassa painotetaan sähköistämistä ja laivojen polttoaineen vaihtamista biodieseliin ja ”vihreään metanoliin”, konserni on todellisuudessa edelleen ja kauas tulevaisuuteen riippuvainen fossiilisista polttoaineista. Biopolttoainesten valmistus tuottaa myös itsessään kasvihuonepäästöjä, ja niitä poltettaessa vapautuu syöpäriskiä lisääviä aromaattisia hiilivetyjä. Osa yhtiön ympäristötoimia on maksaa päästöistä hieman korkeampia veroja rahastoon, joka kompensoi ja rahoittaa Tanskan valtion ilmastotoimia.

Ammattiliitot ja työoikeusjärjestöt ovat kritisoineet Maerskin tytäryhtiöiden työkäytäntöjä eri puolella maailmaa. Konsernia on syytetty muun muassa työntekijöiden kokoon-tumisvapauden estämisestä, huo-noista palkoista, työaika-rikkomuksista, palkanmaksun viivästymisestä ja palkkojen maksamatta jättämisestä.

Asekauppa syyniin kaikkialla

YK:n asiantuntijat ovat viime aikoina vaatineet maita lopettamaan sellaisen aseviennin, jossa on vaarana, että aseita voitaisiin käyttää Gazassa. Kansainvälinen tuomioistuim ICJ on pitänyt uskottavana, että Israel syyllistyy Gazassa kansanmurhaan ja on ryhtynyt väliaikaisesti toimiin estääkseen sen. Johtavat kansainvälisen oikeuden

asiantuntijat katsovat, että Tanskan käytäntö käsitellä aseiden lupakirjoja rikkoo asekaupan kansainvälisiä sääntöjä, joita Tanska on velvollinen noudattamaan.

Maersk ei tietenkään ole ainoa kuljetusyhtiö, jolla on kytköksiä aseellisiin operaatioihin eikä Tanska ole ainoa asekaupan kansainvälisiä sääntöjä rikkova valtio. Esimerkiksi Alankomaiden vetoomustuomioistuim määräsi kolmen kansalaisjärjestön tekemän kantelun myötä helmikuussa 2024 maan hallituksen lopettamaan F-35-hävittäjäohjelman puitteissa tapahtuvat aseviennit Israeliin. Tuomioistuim totesi, että viennin jatkaminen rikkoo EU:n yhteisiä sääntöjä aseiden viennistä ja YK:n asekauppasopimusta.

Suomellakaan ei ole täysin puhtaata jauhot pussissaan. Suomalaisen SaferGlobe-ajatuspajan vuonna 2024 julkaisemasta asevalvontaraportista ilmenee, että Suomen asevientti on viime vuosina kasvanut ja asevienttilupia myös Israeliin on myönnetty. Kansainvälistä asekauppaa seuraavat järjestöt

MAERSK ON VASTANNUT IHMIS-OIKEUSJÄRJESTÖJEN SYYTÖKSIIN VETOAMALLA SIIHEN, ETTÄ SEN TOIMINTA ON LAILLISTA.

ovat kritisoineet myös Suomen asevienttiä Arabiemiirikuntiin, Saudi-Arabiaan ja Turkkiin. Nämä kaikki kolme valtiota ovat osallistuneet lähi-alueidensa sisällissotiin: Turkki Syyriassa sekä Arabiemiirikunnat ja Saudi-Arabia Jemenissä.

Aseiden viennin ohella huomiota tulee kiinnittää myös niiden tuontiin. Samalla kun Israel on jatkanut hyökkäystään Gazaan, Suomi on jatkanut aseiden ostamista Israelista. Marraskuussa 2023 maat allekirjoittivat sopimuksen Rafael-konsernin valmistaman, satojen miljoonien euron arvoisen Daavidin linko -ilmapuolustusjärjestelmän hankkimisesta. Samaan aikaan Israel testaa aseteknologioitaan miehittämällään palestiinalaisalueilla.

Israelin valtion omistama Rafael toimittaa aseita Israelin armeijalle ja yhtiö on kiinteä osa Israelin valtion väkivaltakoneistoa. Suomi on tehnyt Israelin kanssa sotilaallista yhteistyötä vuosikymmenien ajan, ja Suomen Israelista 2000-luvulla ostamien aseiden ja puolustustarvikkeiden arvo on yli miljardin euron.

Yhteiskuntien militarisoituessa ja valtioiden valmistautuessa sotaan ase-teollisuuden osakkeenomistajat keräävät tuotot. Aseyhtiöiden ja aseviennin kritisointia vähemmälle huomiolle on kuitenkin jäänyt logistiikkayhtiöiden osuus kansanmurhissa, sodissa ja aseellisissa konflikteissa. Asekauppa kuitenkin vaatii toimiakseen aina myös kuljetusta.

Valloittaako joku Kultakutrin sängyn?

Kuinka viehättävä onkaan ajatus päästä vieraassa maassa majoittumaan paikallisten ihmisten asuinalueelle paikallisen ihmisen kotiin. Voi katsella paikallisia ripustamassa pyykkejään ja voi Kultakutrin lailla mittaila karhuperheen kuppeja. Kaiken päälle voi maksaa majoituksesta asunnossa asuvalle perheelle,

Tälle mielikuvalle Airbnb-alustan ja muun lyhytvuokrauksen menestys perustuu. Samalla vajaa 20 vuotta Airbnb:n toiminta on malliesimerkki siitä, miten markkinatalous ilman rajoituksia toimii. Mahdollisuus tehdä rahaa toi sijoittajat paikalle. Ensin paikalliset huomasivat asuvansa ikuisen vapun hotelleissa, sitten heidät irtisanottiin, kun lyhytvuokraus tuotti enemmän. Asuntojen hinnat nousivat ja varsinainen hotellibisnes kärsi. Ei ihme, että maailman suosikkikohteissa turisteista ei tykätä.

Sama kehitys voi käydä Suomessakin. Tähän asti Sääntö-Suomen avulla kunnat ovat voineet puuttua jossain määrin tilanteeseen. Kunnilla on kaavoitusmonopolinsa myötä määräysvalta siihen mitä, minne ja mihin käyttöön voidaan rakentaa. Asuinkäyttöön tarkoitettujen huoneistojen säännöllinen ja ammattimainen vuokraustoiminta on ollut laitonta, kaavojen vastaista. Tähän nojaten osa suurempia kaupunkeja on toiminutkin pitääkseen tilanteen hallinnassa. Toinen tilanne on Rovaniemellä.

Orpon hallitus on esittämässä lyhytvuokraukseen sääntelyä, mutta valittu malli on surkea. Asuinkäyttöön kaavoitettuja asuntoja siirtyisi majoitustoiminnan piiriin. Se vähentäisi kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen tarjontaa, syventäisi yritysten epäreilua kilpailutilannetta ja kaiken lisäksi veisi halukailta kunnilta mahdollisuuden puuttua asiaan.

Olenaisiin muutokset koskee tilanteita, joissa vuokraa asuntoa, jossa ei itse asu. Esityksen mukaan olisi normaalia asuinkäyttöä, jos vuokraisi asumiseen kaavoitettua asuntoa alle 90 päivää vuodessa. Kunta voisi nostaa rajan 180 päivään. Esimerkiksi hotelleilta vaadittavia poistumisteitä ei tarvittaisi, asukkaista ei tarvitsisi pitää kirjaa eikä arvonlisäveroakaan tarvitsisi maksaa. Aiemmassa ehdotuksessa majoitusliiketoiminnaksi katsottaisiin kaikki lyhytvuokraus, jos vuokranantaja ei asu asunnossa. Siihen pitäisi palata.

Annika Rönni-Sällinen
Palvelualojen ammattiliiton puheenjohtaja
@Rönni-Sällinen

Ihmisoikeusjärjestö selvitti Turkin sotarikoksia

Turkki joutui kansalaisjärjestön tuomiolle hyökkäyksestä Rojavan kurdien kimppuun. Pysyvä kansojen tribunaali kokoontui Brysselissä arvioimaan todisteita sotarikoksista.

TEKSTI OLLI TAMMILEHTO KUVA VIVI KOVELO

SYIRIAN SISÄLLISSODAN alettua vuonna 2011 maan pohjoisosissa asuvat kurdit perustivat suoraan demokratiaan ja naisten oikeudet tunnustavaan tasa-arvoisuuteen perustuvia itsehallinnollisia elimiä. Sisällissodan jatkuessa Syyrian valtio vetäytyi tältä Rojavan alueelta.

Alueen kurdit eivät ole pyrkineet irtautumaan Syyriasta, eivätkä ole tavoitelleet itsenäistä valtiota.

Turkin valtion pitkään jatkama konflikti kurdityhteisön kanssa on näkynyt niin maan sisällä kuin sen rajojen ulkopuolellakin. Turkin suhtautuminen Rojavaan on ollut alusta lähtien vihamielinen ja maan aggressiivinen toiminta alueella kiihtyi vuonna 2018. Tuolloin Turkin armeija valtasi Rojavan läntisimmän osan Afrinin.

Tämän aggression seurauksena tuomioistuimen tavoin toimiva ihmisoikeusjärjestö Pysyvä kansojen tribunaali PTT päätti järjestää istunnon, jossa käsiteltäisiin Turkin kansainvälisoikeudellisia rikoksia. Istunto järjestettiin helmikuun alussa Brysselin flaaminkielisessä Vapaassa yliopistossa, Vrije Universiteitissa.

PTT:n istuntoa johti seitsemän tuomaria. Läsnä oli myös kolme syyttäjää. Todistajista suuri osa ei saanut viisumia ja he esittivät todistuksena videoyhteyden välityksellä.

Syytettynä olleet Turkin vallanpitäjät tai heidän edustajansa eivät saapuneet paikalle.

Yleisönä oli noin 200 kutsuttua tarkkailijaa eri puolilta Eurooppaa. Suomesta tribunaaliin saapui kuusi

AIKAISEMMIN PKK:N TURKISSA TEKEMIKSI VÄITETTY TERRORITEOT OUVAT OSOITTAUTUNEET MUIDEN RYHMITYMIEN TEKEMIKSI.

henkilöä, jotka edustivat muun muassa ympäristö- ja rauhanliikkeitä.

Istunnon avauspuheen piti yliopiston rehtori **Gerrit Loots**, joka totesi tribunaalin edustavan yliopistonsa arvoja.

Pitkä lista rikoksia

Syyttäjien puheenvuoroissa muun muassa belgialainen asianajaja ja ihmisoikeusasiantuntija **Ben Fermon** totesi Turkin hyökänneen suoraan sekä rahoittamiensa ja ohjaamiensa aseellisten ryhmien avulla kurdien

asuttamille Syyrian alueille ilman YK:n valtuutusta ja ilman, että Syyrian hallituksen joukot tai kurdit olisivat millään tavalla uhanneet Turkkiä. Näin ollen hän esitti Turkin syyllistyneen rikokseen rauhaa vastaan eli hyökkäyssotaan, joka on yksi vakavimpia kansainvälisen oikeuden rikkomuksia. Koska Turkki siis käy sotaa Syyrian kurdeja vastaan, sen julmat teot ovat sotarikoksia.

Kuulluista todistajista useat kertoivat kurdien pakkosiirroista telttaleireihin ja muualle. Kurdien osuus Afrinin väestöstä on laskenut 90 prosentista 25 prosenttiin. Kaikkiaan 300 000 ihmistä on siirretty kodeistaan pakolla. Todistajana toimineen, Afrinin vankilasta selviytyneen naisen mukaan Turkin armeijan ja tiedustelupalvelun edustajat kiduttivat ja raiskasivat vankeja järjestelmällisesti.

Todistajilta kuultiin myös laajemmin siviileihin ja lapsiin kohdistuneista tykistöiskuista ja droonipommituksista, jotka ovat kiihtyneen vallan vaihduttua Damaskoksessa. Nämä rikokset ovat kiistattomia, sillä Turkin hallitus ja media kertovat niistä avoimesti, tosin esittäen hyökkäysten kohteina olleiden siviilien olevan terroristeja ja käymänsä sodan olevan itsepuolustusta. Väitteitä perustellaan sillä, että kurdien ”Kansan puolustusjoukkojen” eli YPG:n sanotaan olevan osa Turkin terroristiorganisaatioksi julistamaa Kurdistanin työväenpuolue PKK:ta. Istunnon aikana syyttäjät kumosivat nämä perustelut: YPG ei ole osa PKK:ta, ja joka tapauksessa pommitusten siviiliuhrit eivät edes ole kuuluneet YPG:hen. Huomiota kiinnitettiin myös siihen, että aikaisemmin PKK:n Turkissa tekemiksi väitetyt terroriteot ovat osoittautuneet muiden ryhmittymien tekemiksi.

Todistajat esittivät edelleen, että pommituksissa on myöskin joissain tapauksissa käytetty valkoista fosforia. Valkoista fosforia saa käyttää sodassa savunverhon muodostamiseen ja merkinantoon, mutta sen käyttäminen siviilikohteissa on määritelty sotarikokseksi. Turkki on pommittanut alueella

myös voimailaitosten ja sairaaloiden kaltaista kriittistä siviili-infrastruktuuria. Hyökkäykset siviilikohteiden kimppuun kielletään vuoden 1949 Geneven sopimuksissa.

Tribunaalissa esitetyt videot ja niitä tukevat todistajalausunnat myöskin osoittavat, että Turkki pyrkii hävittämään kurdien kulttuuria Rojavan alueella. Kadunnimiä on muutettu turkkilaisiksi, hautausmailta on kaivettu pois hautakiviä sekä luita ja muinaismuistoja on hävitetty. Kulttuuriperinnön tuhoaminen on kansainvälisen humanitaarisen oikeuden mukaan sotarikos ja muun muassa Kansainvälinen rikostuomioistuin ICC on aiemmin tuominnut siihen syyllistyneitä.

Päätös ja seuraukset

Tribunaali julisti lopullisen tuomion Euroopan parlamentissa 26. helmikuuta.

Tuomion mukaan Turkin presidentti **Recep Tayyip Erdoğan** ja hänen hallituksensa ministerit sekä maan tiedustelupalvelun johto ovat

Pysyvä kansojen tribunaali

PERMANENT Peoples’ Tribunal (PPT), italiaksi Tribunale Permanente dei Popoli (TPP) on Italiassa vuonna 1979 perustettu kansainvälinen ihmisoikeusjärjestö.

Järjestön innoittajana toimi Nobelin kirjallisuuspalkinnolla palkitun, filosofi **Bertrand Russellin** vuonna 1966 organisoima Russell-tribunaali. Russell-tribunaali tutki Vietnamin sodan aikana tehtyjä sotarikoksia.

Perustamisensa jälkeen PPT on käsitellyt yli 50 tapausta, joissa on epäilty tapahtuneen vakavia ihmisoikeuksiin kohdistuvia ja kansain-

välisen oikeuden vastaisia rikoksia. Käsiteltyjen tapausten listalla on muun muassa armenialaisten kansanmurha ja Tšernobylin ydinvoimalaonnettomuuteen liittyviä ihmisoikeusloukkauksia. Tribunaalin tuomareina ja syyttäjinä toimii joukko tunnustettuja kansainvälisen oikeuden asiantuntijoita eri puolilta maailmaa.

PPT:n tuomiot ovat kansainvälistä oikeutta kunnioittavia kannanottoja. Ihmisoikeuksien lisäksi tribunaali suojelee ympäristöä sekä työntekijöiden ja pakolaisten oikeuksia. Se kerää ja tallentaa tietoa kriisialueilta ympäri maailman.

syyllistyneet rikokseen rauhaa vastaan, eli hyökkäyssotaan. Lisäksi tribunaali toteaa, että päättäessään pommituksista, kurdien pakkosiirroista, infrastruktuurin ja kulttuuriperinnön tuhoamisesta sekä salliessaan kidutuksen ja raiskaukset he ovat syyllistyneet useisiin sotarikoksiin ja rikoksiin ihmisyyttä vastaan.

Tuomariston mukaan nämä kaikki rikokset yhdessä ”viittaavat kansanmurhaan”. Tribunaalituomarit eivät kuitenkaan halunneet antautua kiistelyyn kansanmurhasta, koska joka tapauksessa muut vakavat sota- ja ih-

misoikeusrikokset ovat ilmeisiä. Tuomaristo kuitenkin toteaa, että mikäli Turkin aggressiivinen ja raakalaismainen toiminta jatkuu, myös rojavalaisten kansanmurha muuttuu ilmeiseksi.

Tribunaalin antamassa lausunnossa vaaditaan kiireellisiä toimia: ”Kansainvälinen yhteisön on varmistettava välittömästi, että Turkki lopettaa suorat ja epäsuorat hyökkäyksensä Rojavan kurdeja vastaan, jotta estetään täysimittainen kansanmurha.”

Kirjoittaja oli helmikuussa tarkkailijana PPT:n istunnossa.

ILMOITUS

”Uusliberalismi on kuollut, tulevaisuutamme ei jätetä markkinoiden armoille!” Näin toivoi moni luettuaan komission tilaaman **Mario Draghin** raportin EU:n kilpailukyvyn pelastamisesta. Raportti sisälsi muun muassa ehdotuksia EU:n yhteisestä teollisuuspolitiikasta ja suurista julkisista investoinneista, jotta emme jäisi Yhdysvaltain ja Kiinan jalkoihin.

Yhdysvallat on jo pitkään rakentanut maailmantaloutta mieleisekseen. On ollut helppoa puhua vapaasta kaupasta, kun vauraus on valunut itselle dollarin määräävään asemaan perustuvassa maailmantaloudessa. Nyt uudelleenvalitun **Donald Trumpin** politiikka, jossa yhdistetään suunnitelmataloutta sekä miljardöörien ja kryptovaluuttojen tukemista, uhkaa koko uusliberaalia dollarijärjestelmää.

Kiinassa puolestaan yritykset käyvät kyllä sisäisesti raakaa kilpailua, mutta globaalisti maa on yhä omaa etuaan pitkäjänteisesti ajava suunnitelmatalous.

Draghin raportissa oli paljon hyvää, mutta se oli myös kuin buffetpöytä. Jokaiselle löytyi jotakin. Ja oikeistokomissio valitsi hyvien vaihtoehtojen seasta pääruoakseen sääntelyn vähentämisen, jonka seurauksena ilmasto- ja luontokriisi pahenevat ja ihmisoikeuksien valvonta heikkenee.

Lisäksi EU tavoittelee nyt ”Euroopan mestareita” eli jättiyrityksiä, jotka taistelisivat Kiinan ja Yhdysvaltain suurimpien yritysten kanssa. Monopolit paitsi sallittaisiin, näitä harvoja ja valittuja jopa tuettaisiin. Tämäkö on sitä kapitalismia, jota EU-oikeisto haluaa ajaa: markkinakilpailun lopettamista?

Uusliberalismista ollaan ympäri maailmaa säilyttämässä sen kaikkein huonoimmat piirteet.

Yhdysvalloissa Trump laskee entisestään kaikkein rikkaimpien verotusta, lopettaa maan ilmastopolitiikan sekä tuhoaa yhdessä sovitut sopimukset. Kiinassa miljardöörien annetaan rikastua, kunhan totelevat valtion ideologiaa. EU:ssa aiotaan pönkittää suuryrityksiä pienempien kustannuksella, sekä samalla pistää pakki päälle ja pää pensaaseen vastuullisessa sääntelyssä.

Maailman haasteet eivät kuitenkaan ratkea rikastuttamalla jo valmiiksi rikkaimpia. EU:n on nyt maailman suurimpana markkinana aika ottaa johtoasema ja näyttää vastuullista esimerkkiä. Vain demokratisoimalla taloutta, kunnioittamalla ihmisoikeuksia ja investoimalla kunnollisiin ilmasto- ja luontotoimiin voimme luoda maailmalle paremman huomisen.

Jussi Saramo
Vasemmistoliiton
europarlamentaarikko

Itämeren turvallisuustilannetta tutkiva Georg-Henri Kaup kommentoi Venäjän lähialueilleen aiheuttamia uhkia ja median tilaa Virossa.

TEKSTI IIDA SIMES KUVA SANNA LARMOLA

Kuppilassa Tallinnan de-signalueella astiat kalisevat, erikoiskahveihin pöristellään kookosmaitoa, kahvittelijat keskustelivat huutaen ja mökän alla soi ambientbassomatto. Erinomainen paikka, kun halutaan keskustella rikollisuudesta ja valtioiden sisäisestä turvallisuudesta niin, ettei kukaan muu kuule.

Viron Turvallisuusakatemia, *Sisekaitseakadeemia*, kouluttaa poliiseja ja tutkii Itämeren alueen turvallisuustilannetta ja siihen kohdistuvia uhkia. Akatemia on sisäministeriön alaisuudessa. "Meillä on hyvin monenlaisia tutkijoita töissä", Turvallisuusakatemian tutkija, Neuvostoliiton taloushistoriasta tohtoriksi väitellyt **Georg-Henri Kaup** kertoo. Hän seuraa

Homo sovieticus elää

Taitavan propagandan tunnistaminen on vaikeaa, sillä jotkut propaganda-kanavien jutuista voivat kuulostaa järkeviltä. Merkkejä disinformaatiosta havaitsee kuitenkin, kun tutkii asiaa laajemmin: viestit ovat keskenään ristiriitaisia.

Nimenomaan Kremlin viestinnässä ristiriidat ovat erittäin tarkoituksellisia. Sekavuuden metodi on Neuvostoliiton turvallisuuspalvelu KGB:n oppeja. Venäläis-yhdysvaltalainen journalisti ja kirjailija **Maša Gessen** kirjoitti neuvostoihmisen, *homo sovieticus*, kaksoisajattelusta kirjassaan

Venäjä vailla tulevaisuutta (Docendo 2017, suomentanut **Ilkka Rekiaro**): "Neuvostoihmisiä vaadittiin uskomään ja julistamaan jotain, joka oli ristiriidassa tosiasioiden kanssa. [– –] *Homo sovieticus* eli jatkuvassa neuvotelutilanteessa kaikkivoivan valtion kanssa, ja neuvottelu oli sekä yksilön ainoa selviytymisstrategia että kontrollin välikappale."

ESIMERKIKSI "lasten oikeuksia puolustavat" venäläiset tai venäjämieliset eivät välttämättä piittaa lasten oikeuksista tuon taivaallista, etenkin jos kyse on Venäjän pommien alle Ukrainassa

kuolevista lapsista tai sateenkaariperheiden lapsista missä tahansa. "Lasten oikeudet" ovat koodikieltä, jolla voidaan lietsoa erityisesti homoseksuaaleihin kohdistuvaa vihaliikehdintää.

Kun Venäjä kaappasi Ukrainasta yli 30000 lasta "lasten oikeuksia" käytettiin operaation taikasanoina: Venäjä aiheutti hävitystä Itä-Ukrainassa ja kuljetti alueelta lapsia Venäjälle "turvatakseen" näiden oikeudet itse aiheuttamansa tuhon takia.

Propagandaan kuuluu myös haukkumista ja alatyöliä. Tasa-arvoa tai sukupuolten moninaisuuden puolustajia saatetaan kutsua "totalita-

risteiksi", vaikka nimenomaan he edustavat totalitarismin vastaista aatetta.

Poliittisten agitaattoreiden ja bottien lisäksi Kremlin propagandaa levittävät yksittäiset ihmiset, jotka vilpittömästi haluavat uskoa valheeseen. Nettialustojen lisäksi Kremlin soturit soluttautuvat kansalaisjärjestöihin ja tiedotusvälineisiin.

KUN VUONNA 2007 Tallinnan kaupunki päätti siirtää puna-armeijan sotilasta esittävän toisen maailmansodan muistopatsaan syrjemmälle pois

IIDA SIMES

erityisesti Venäjän asioita ja muut kollegat erilaisia uhkailun välineitä kuten sotalennäkkejä ja jopa talousrikollisuutta. Eräs tutkijoista on erikoistunut Kiinaan.

Turvallisuusakateemia julkaisi vuonna 2024 *The Impact of Russia's Alternative Future Developments on Estonian Security* -raportin, jossa esitetään neljä skenaariota siitä, miten Venäjän mahdolliset muutokset tulevaisuudessa vaikuttavat Viron turvallisuuteen. Ensimmäisen skenaarion mukaan Venäjä pysyy nykyisen kaltaisena. Toisen mukaan Venäjä romahtaa sisäisesti ja hajoaa eri valtioksi, kolmannessa Venäjän poliittinen eliitti vaihtuu ja maa demokratisoituu. Viimeisessä vaihtoehdossa Venäjästä tulee entistä autokraattisempi supervaltta.

Muutosta demokratiaksi ei raportin mukaan ole näkyvissä. Viro varautuu eniten tietenkin vaihtoehtoon, jossa Venäjä muodostaa yhä suuremman uhan. Jos Venäjästä tulee yhä vahvempi autokratia, sotilaallisenkin hyökkäyksen todennäköisyys kasvaa.

Raportti kommentoi Venäjän sotilaallista ja poliittista vaikuttamista monella rintamalla. Turvallisuusuhkia eivät ole vain Venäjän sotavoimat vaan myös rikollisjärjestöt, jotka ovat lojaaleja Kremlille. Ne tekevät kyberhyökkäyksiä ja auttavat pesemään rahaa Euroopassa.

Myös Venäjän ortodoksinen kirkko on osa Kremlin valtarakennelmaa, raportti muistuttaa.

Arvokas radio

Kun Yhdysvaltain presidentti **Donald Trump** nousi valtaan vuoden 2025 tammikuussa, monet niin kutsutut putinistit eli venäjämieliset ihmiset ympäri maailmaa kiirehtivät vakuuttamaan ihailevansa Putinille ystävällistä presidenttiä.

Itse Trump ihailee autokraattisia johtajia, kuten EU-maista eniten diktaatturia muistuttavan Unkarin presidenttiä **Victor Orbánia**. Presidentinvaalikampanjan aikoihin syksyllä 2024 Yhdysvaltain tuleva varapresi-

dentti **J. D. Vance** sanoi, että ”voisimme oppia paljon Unkarilta”. Trump meni vielä pidemmälle: ”Ei ole parempaa ja älykkäämpää johtajaa kuin Victor Orbán. Hän on fantastinen.”

Nämä kehut kuultiin Virossakin. Jotkut ehkä pelästyivät, mutta oikeistokonservatiivit innostuivat, Georg-Henri Kaup muistuttaa.

”Erityisesti Ekre-puolueessa on muutamia, jotka ihailevat Victor Orbánia.”

Viron konservatiivisen kansanpuolueen Ekren aktiiviset tukijat ovat Trumpin ihailijoilta oppineet syyttämään vaaleja ”varastetuiksi” eli väärennetyiksi, jos oma puolue ei menesty.

Mitä avuksi uhkaavasti kriisiytyvään maailmantilanteeseen?

Lisää koulutusta, sivistystä ja tiedonvälitystä, Georg-Henri Kaup sanoo. Lopuksi hän tunnustautuu yleisradiolaitoksen eli julkisen mediapalvelun kannattajaksi.

”Ongelma ei ole siinä, että kaupallinen media olisi välttämättä jotenkin valheellista, mutta kaupalliset yhtiöt eivät ehkä halua välittää sitä kaikkea, mitä maailmalla tapahtuu.”

Kaup kertoo, että Viron *Postimees*-valtalehden raportointi Ukrainasta on ollut erinomaisen kattavaa, mutta uutisointi Israelista ja Gazasta on ollut ala-arvoisia.

Kuten Suomessa, Viron yleisradiolaitosta ERR:ää (*Eesti Rahvusringhääling*), hallinnoi parlamentaarinen elin. Ekre-puolue käyttää samoja työkaluja eli populismia ja painostamista kuin sen suomalainen vastine Perussuomalaiset. Niiden tavoite on sama: julkisen palvelun median tuhoaminen.

Kun ERR:n television uuden vuoden showssa esiintyi queer-ihmisiä, Ekre vaati, että ERR pitää yksityistää, Kaup kertoo.

”Monilla kaupallisilla valtaviran tiedotusvälineillä on poliittisia tavoitteita ja ne levittävät kyseenalaisia tarinoita. Uskon, että median muuttuminen kokonaan kaupalliseksi olisi valtava uhka turvallisuudelle. Se olisi jopa suurempi ongelma kuin sosiaalisessa mediassa leviävät valheet.”

Vapauden aukiolta ydinkeskustasta, palvelunestohyökkäykset kaatoivat Viron pankkien, tiedotusvälineiden ja valtion virastojen verkkoja.

Viro joutui kehittämään tietoturvajärjestelmiään. Viron puolustusministeriö perusti CR14-nimisen organisaation torjumaan kyberhyökkäyksiä ja kouluttamaan koko kansaa kyberturvallisuudessa. Virolaista osaamista arvostetaan: Tallinnassa sijaitsee Naton kyberpuolustuksen osaamiskeskus.

Virolainen turvallisuuden tutkimuskeskus RKK julkaisi vuonna 2020 raportin *The Bronze Soldier Crisis of 2007* siitä, mitä sotilaspatsaan siir-

to eli ”Pronssiyö” opetti. Tallinnassa mielenosoittajat mellakoivat, ryöstelivät ja rikkoivat paikkoja muutaman päivän ja yön. Noin tuhat heistä pidätettiin. Ylivoimaisesti suurin osa heistä oli venäjänkielisiä, muutamat venäläisiä. Tutkijoiden mukaan tämä johtuu siitä, että nimenomaan Venäjän media lietsoi mellakoita naapurimaassaan.

Kirjoitus on Voiman Vlast!-sarjaa. Siinä julkaisemme Venäjää, Ukrainaa, Valko-Venäjää ja entistä Neuvostoliittoa käsitteleviä juttuja. Sarja vastustaa sotaa ja tukee ihmisoikeuksia. Sarjan toimittamista on tukenut Alfred Kordelinin säätiö.

Tilaa Voiman viikkokirje

Uutta luettavaa joka viikko sähköpostiisi

voima.fi/uutiskirje

KAJAANIN RUNO VIIKKO

2.-6.7.2025

Taiteellinen johtaja Kati Outinen
Suven runoilija Saila Susiluoto

lippu.fi

runoviikko.fi

KOHTAAMISIA SIBELIUS-FESTIVAALI

28.-30.8.2025

Sibeliustalo, Lahti
Hannu Lintu, taiteellinen johtaja

Lue lisää festivaalista sinfonia-lahti.fi

To 28.8.2025 klo 18.30 Sibeliustalo AVAJAISKONSERTTI
HANNU LINTU, kapellimestari
JOHANNA RUSANEN, sopraano
DAVONE TINES, baritoni
YLIOPIILASKUNNAN LAULAJAT
Gustav Mahler: Todtenfeier (1888)
Jean Sibelius: Kullervo (1892)
Klo 17.30 Johdatus konserttiin

Pe 29.8.2025 klo 18.30 Sibeliustalo SINFONIAKONSERTTI
HANNU LINTU, kapellimestari
MIINA-LIISA VÄRELÄ, sopraano
KLAUS FLORIAN VOGT, tenori
AIN ANGER, basso
Jean Sibelius: Lemminkäinen (1891)
Richard Wagner: Valkyyria, 1. näytös (1870)
Klo 17.30 Johdatus konserttiin

Lauantai 30.8.2025 klo 17 Sibeliustalo PÄÄTÖSKONSERTTI
HANNU LINTU, kapellimestari
KARITA MATTILA, sopraano
Jean Sibelius: Karelia-sarja (1893)
Jean Sibelius & Edvard Grieg: Orkesterilauluja
Jean Sibelius: Sinfonia nro 1 (1899)
Klo 16 Johdatus konserttiin

LIPUT 25–58 € FESTIVAALIPASSI 120–160 €

SIBELIUS-FESTIVAALI EXPRESS
Helposti, nopeasti ja edullisesti Sibelius-festivaalikuljetuksella Helsingistä (Mannerheimintien tilausajopysäkki) suoraan Sibeliustalolle.
Meno-paluulippu 21 €

SIBELIUS 160 VUOTTA

SINFONIA LAHTI

Osta liput → lippu.fi

Perttu Saksa

Kätkeyty luonto

Valokuvaaja Perttu Saksa tekee näkyväksi ihmisen ympäristösuhteen epäkohtia. Katoavat vanhat metsät muistuttavat häntä siitä, mitä ihminen on menettämässä.

TEKSTI MIKA PEKKOLA

Perttu Saksa on tutkinut valokuvataiteessaan pitkäjänteisesti eläinten taloudellista hyväksikäyttöä, ihmisten eläimiin kohdistamaa katsetta, öljyä ja fossiilikapitalismia. Hänen toukokuussa 2025 Tammisaaren Chappe-museossa avautuva uusi näyttelynsä *Jussarö – Näkymätön met-*

sä kertoo ulkosaaristossa sijaitsevan Jussarön saaren ainutlaatuisesta luonnosta. ”Noin kolmannes Jussarösta kuuluu Tammisaaren kansallispuistoon”, Saksa kertoo. ”Saarella on pieni läntti vanhaa metsää, joka on mielestäni Etelä-Suomen hienoin metsä. Olen kutsunut näyttelyä Jussarön metsän muotokuvaksi.” Metsien lisäksi Saksa kuvaa Jussarön vuonna 1967 suljetun rautakaivoksen vanhoja rakennuksia, joista monet ovat raunioituneita. Metsä on läsnä myös näissä valokuvissa rakennusten seinille lankeavina puiden varjoin ja heijastumina. ”Jussarön luonto muistuttaa rehevyydessään sademetsää”, Saksa sanoo. ”Se on kuusivaltaista, rehevää sekametsää, jossa kasvaa paljon erilaisia sammalia. Puusto on varsin matalaa, koska saari sijaitsee ulkomerellä.” Jussarössä liikkumista on rajoitettu, ja Saksa kuvasi ja oleskeli metsässä Metsähallituksen erityisluvalla. Metsä elementtinä on kulkenut aina jollakin tavalla mukana Saksan taiteessa. Hän ei ole kuitenkaan aiemmin keskittynyt kuvaamaan metsiä, saati koostanut niitä esittävistä teok-

sista näyttelyä. Poikkeuksena hän mainitsee vuonna 2018 kuvaamansa *Eläimen kuva* -dokumenttielokuvan, jota hän luonnehtii ”kokeelliseksi luontokuvaksi”. ”*Näkymätön metsä* -näyttely tarjosi minulle mahdollisuuden viettää aikaa Jussarössä, sukeltaa metsään ja kuvata sitä rauhassa.” **SAKSA ON TUTKINUT** etenkin ihmisen ympäristösuhdetta ja sen epäkohtia. Hän puhuu luontosuhteen sijaan nimenomaan ympäristösuhteesta, sillä luonto-sanan käyttö peittää usein näkyvistä sen, että ihminenkin on osa luontoa. ”Käsittelen mielelläni polarisoivia aiheita. Pidän kysymyksistä, joita on hankala käsitellä tai sanoittaa ja jotka sisältävät jotain keskeneräistä.” Esimerkkeinä tällaisista aiheista Saksa mainitsee metsätalouden, eläinten oikeudet, lihatalouden ja turkistarhauksen. Taloudellisten ja ekologisten näkökohtien törmääminen luo myös metsäkeskusteluun voimakkaita jakolinjoja. ”Olemme kaikki kuulleet valituksen siitä, pitääkö kaikki metsät suojella ja eikö mikään riitä. Todellisuus-

nessa Suomen vanhoista metsistä on suojeltu vain kolme prosenttia ja Etelä-Suomessa luku on huomattavasti pienempi. Keskustelu metsien suojelusta on aivan absurdia.” Kansallisessa kertomuksessa suomalaisilla on erityisen läheinen suhde metsään. Käytännössä villi ja koske-maton luonto koetaan kuitenkin usein vaivalloisena ympäristönä. Metsiä arvotetaan sen mukaan, kuinka hyvin ne palvelevat ihmisen tarpeita. ”Puupeltokin on tavallaan metsä, mutta luonnontilassa olevat metsät ovat aivan toisenlaisia ympäristöjä. Metsässä liikkuminen voi olla hankalaa ja epämiellyttävää, mikä voi hämmästyttää monia. Mutta onko ihmisen pakko päästä kulkemaan metsän läpi?” **SAKSA TOTEAA**, että metsiä on käsitelty suomalaisessa taidehistoriassa yhtä rujosti kuin todellisessa maailmassa. Taide on tehnyt metsästä ihmisen omien mielikuvien ja toiveiden näköisen. ”Metsään on liitetty taiteessakin omistajuus. Metsä on tila, jonka läpi kuljetaan ja joka otetaan haltuun. Luontoa ei ole juurikaan kuvattu it-sessään arvokkaana.”

- ◀ Luonnontilainen aarniometsä on eteläisessä Suomessa kadonnut elinympäristö. Metsä-teoksen (2024) näkymä koskemattomaan metsäntokkelmaan Tammisaaren saariston kansallispuistossa.
- ▼ Ihmisen tapa katsoa maailmaa on vain yksi monista – rajallinen ja vinoutunut. Kerroksellinen Ghost (2017) havainnoi eläintä yksilönä, jolla on monimuotoisia tapoja havaita, tuntea ja olla.

Perttu Saksa

Saksa käykin taiteessaan kriittistä keskustelua perinteisen metsäkuvas-
ton kanssa.

”Pyrin kuvaamaan metsää moni-
muotoisena ja tuntemattomana ym-
päristönä. Toisaalta haluan asettaa ku-
van tekijänä osaksi taidehistoriallista
jatkumoa ja perinnettä. Taiteen teke-
minen on jatkuvaa tasapainottelua.”

TYÖSKENTELY IHMISEN ympäristö-
suhteen epäkohtien parissa – ihmisen
vaatteisiin puettujen lemmikkiapinoi-
den muotokuvien ottaminen, teurasta-
moilla kuvaaminen tai afrikkalaisen
piraattibensiinikojun myynnin seu-
raaminen – ei ole ollut Saksalle aina
miellyttävää vaan pikemminkin vas-
tenmielistä. *Näkymätön metsä* -näyt-
telyn töiden kuvaaminen ja Jussarön
metsässä oleskelu ovatkin suoneet hä-
nelle uudenlaista rauhaa.

”Mitä enemmän olen kuvannut met-
sässä, sitä enemmän olen halunnut
viettää siellä öitä. En kannan aina edes
kameraa mukani, vaan fiilistelen tun-
nelmia ja palaan myöhemmin samoihin
paikkoihin tekemään kuvauksia.”

Suuri osa Suomen rannikon van-
hoista metsistä on kaadettu. Harvo-
jen kaatamatta jääneiden vanhojen
metsien suojelukriteerit on määritel-
ty niin tiukoiksi, että Saksan mukaan
juuri mitkään metsät eivät täytä kri-
teerejä.

”Vanhojen metsien kaataminen on
puhtaasti ideologinen päätös. Metsät

ovat pieniä, joten niiden markkina-ar-
vo on vähäinen. Metsätuhoja ja teho-
metsätaloutta on kuvattu aktiivisesti
viimeistään 1970-luvulta alkaen. Voi-
daan kysyä, mitä hyötyä siitä on ollut?
Mitä vaikutusta sillä on ollut suoma-
laisen metsätalouden toimintaan?”

Saksa toteaa, että jos hän teki-
si taidetta vain estääkseen metsätu-
hoja, hänen tulisi olla kuvaamassa
vanhojen metsien lisäksi tehomet-
sätalouden tuhoamia ympäristöjä ku-
ten hakkuuaukeita. Hän lisää teke-
vänsä taidetta pikemminkin oman
kokemuksensa pohjalta. Menetyksen
tunto on osa tätä kokemusta. Maail-
ma voisi olla parempi paikka, jos ym-
märtäisimme, mitä olemme kadotta-
massa.

”Japanilainen **Jun’ichirō Tanizaki**
kirjoittaa *Varjojen ylistys* -teoksessaan
valon ja varjon olemuksesta. Hän poh-
tii, millaisessa valossa olisi hyvä kat-
soa teeastiaa, teetä ja siitä kohoavaa
höyryä. Samaistun voimakkaasti näi-
hin huomioihin vanhoissa metsissä,
joita luonnehtii hallitsemattomuus ja
näennäinen kaaos. Koen, että metsäs-
sä oleskelu tekee minulle yksinkertai-
sesti hyvää.”

Perttu Saksa: Jussarö – Näkymätön metsä.
Chappe-museossa, Tammisaaressa
9.5–7.9.2025

Jutun kirjoittamista on tukenut Koneen
säätio Metsän puolella -apurahalla.

TILAA VOIMA

39 € (9 numeroa) kauppa.voima.fi

Nina Hyvärinen

Häivä & Personas

Kor. Carolyn Carlson

14.5
17.5.
20.5.
21.5.
23.5.
24.5.
27.5.

KOKO
TEATTERI

Hämeentie 3
00530 Helsinki
Liput: kokoteatteri.fi

Katse ilmakehään

Keskellä Itä-Lapin ikimetsää tehdään huippuluokan tutkimusta. Löysimme ”kärsän”, joka mittaa metsien vaikutusta ilmakehään. Voiman reportaasi Värriön tutkimusasemalta.

TEKSTI MITJA JAKONEN KUVAT VILPPU RANTANEN

”**L**ÄHESTYMME lampea stratosfääristä. Ensin näkyy Lappi. Sen osat ovat: 1) Jännittävä Länsi-Lappi. Levit ja ylläket, meänkieli, Mukka, Palsa, ja Särestöniemi. 2) Eksoottinen Pohjois-Lappi. Saamelaiset, tunturi ja niitä juttaavat porotokat, Inarijärvi ja nierät. 3) Tyhmä Itä-Lappi. Suo ja sääsket. Ei kiinnostu ketään. Paitsi meitä.”

Ja ilmakehätutkijoita. Heidän perässään olemme nyt Itä-Lapissa, josta kirjailija **Juhani Karila** kirjoitti moderniksi klassikoksi nousseessa teoksessaan *Pienen hauen pyydystys*.

Olemme Savukoskella, suunnilleen samoilla seuduilla, joista Karila kirjoitti. Parisataa kilometriä Rovaniemeltä koilliseen.

Määränpäämme on Helsingin yliopiston tutkimusasema Värriön luonnonpuistossa. Tavoitteemme on selvittää, mitä yhteiselle ilmakehällemme kuuluu, ja samalla oppia, minkälainen prosessi sen ymmärtämisen takana on.

Ilmakehän alimmassa kerroksessa, troposfäärissä, miljoonat jäähileet kimaltavat kylmissä led-ajovaloissa. Savukosken kirkonkylältä kohti itärajaa

kulkeva tie tuntuu loputtomalta ja pimeys ajovalojen ulkopuolella läpitunkemattomalta. Lopulta yksinäinen valokeila löytää kaltaisensa, kun puiden takaa kajastavat pienen varastorakennuksen ja katoksen valot.

Ainijärven vanhaan rajavartioasemaan kuuluvan rakennuksen pihassa seisoo hymyilevä viiksekäs ukko punamustassa kelkkahaalarissa, karvalakki syvälle päähän vedettynä. Otsalampun valokeila osoittaa katseen suunnan.

Meitä on vastassa **Tarmo Kylli**, monitoimimies ja tärkeä osa tutkimusaseman henkilökuntaa. Hän tuntee seudun ja ympäröivän luonnon kuin omat taskunsa. Monet mittalaitteet jäisivät asentamatta ja mittaukset tekevätkään ilman häntä. Pian myös aseman johtaja, professori **Mikko Sipilä** kaartaa autollaan pihaan.

Sipilän tapasimme jo viime kesänä Sodankylän Viiankaapaa käsittelevän jutun tiimoilta. Vapaa-ajallaan suota suojeleva Sipilä on ammatiltaan ilmakehätieteilijä, joka kyllästyttyään töihin Helsingissä sekä jatkuvaan maailmanmatkaamiseen tutkimuskohteiden perässä vaihtoi maisemaa ja päätyi itälappilaiseen luonnonpuis-

toon johtamaan Helsingin yliopiston tutkimusasemaa.

Saamme yllemme vihreät kelkka-haalarit. Kylli antaa myös luvan ki-roilla, näillä leveysasteilla tuskin on herkkiä korvia kuulemassa. Viimeiset kahdeksisen kilometriä matkasta tutkimusasemalle taitetaan moottorikelkalla ja sen vetämällä reellä lähes koskemattomien metsien halki tähti-taivaan ja revontulten alla.

OLEMME ASEMALLA Helsingin yliopiston vieraina, mutta emme onneksi yksin. Paikalla ovat Kyllin ja Sipilän lisäksi opiskelijat **Jenni** ja **Aarni**, jotka kirjoittavat gradujaan Sipilän ohjauksessa.

LUONTAISTALOUDESSA ELÄINEITÄ PYYTÄJIÄ LUKUUN OTTAMATTA TÄTÄ METSÄÄ EI OLE IHMISEN KIRVES KOSKENUT.

Tutkimusasema on perustettu vuonna 1967 professori **Erkki** alias **Susi-Pulliaisen** johdolla ja sitä ympäröivä luonnonpuisto vuonna 1981. Jykevästä hirsistä rakennettu asema lepää vaarojen välissä, ja jyrkät portaat johtavat notkelman pohjalle Kuutsjärven pienen lammen rantaan, jossa asemalla on sauna.

Talvi on Värriössä ollut historiallisen leuto, ja lämpimimmän talven ennätys mennee rikki, Sipilä ennustaa aseman keräämän datan pohjalta. Myöhemmin, kun tämä juttu on me-

nossa painoon, on selvinnyt ettei ennätystä lopulta ihan rikottu.

Siinä missä globaali ilmaston lämpeneminen ylitti viime vuonna kriittisenä pidetyn puolentoista asteen rajan, Suomessa lämpeneminen on jo reilussa kahdessa asteessa. Keskitalvi on lämmennyt enemmän, joulukuu Värriön asemalla kolmesta neljään astetta, Sipilä kertoo.

Pakkasta on silti saapuessamme asemalle helmikuun puolivälissä päältä parikymmentä astetta, ja saunan edustalla avantoon jäätyy napakka kuori aina löylyjen aikana.

Metsä ympärillä on laadultaan suomalaisittain poikkeavaa, sillä se on siihen tapaan ikuista kuin metsä nyt voi olla. Luontaistaloudessa eläineitä pyytäjiä lukuun ottamatta tätä metsää ei ole ihmisen kirves koskenut.

Se, että alue on luonnonpuisto, tarkoittaa että siellä liikkuminen on lähtökohtaisesti kielletty. Mekin olemme joutuneet hakemaan Metsähallitukselta kulkuluvat.

TUTKIMUSASEMAN PIHASTA lähtee moottorikelkan painama reitti ylös vaaran rinnettä. Parinsadan metrin päässä sijaitsee SMEAR 1 -asema.

”Ehkä englantia ei ollut nimeä valittaessa yhtä hallussa kuin nykyään”, Sipilä pohtii.

Smear tarkoittaa tahraa, tuhrimista ja mustamaalaamista, mutta täällä se tulee sanoista *Station for Measuring Ecosystem-Atmosphere Relations*.

Nimen mukaisesti täällä tutkitaan ilmakehää ja ekosysteemien vaikutusta siihen. Smear kerää tietoa muun muassa ilmakehän pienhiukkaspitoisuuksista. Asema muistuttaa pientä mökkiä, jonka pihassa on radiomasto

täynnä instrumentteja. Toinen metallitelineistä kasattu torni kohoo rakennuksen takana, mutta se on tarkoitus purkaa. Myös ympäröivässä maastossa tönöttää tutkimuslaitteita: tuossa mitataan näkyvyyttä, tuossa karikkeen kertymistä maahan.

**RAJAUARTIOLAITOS
JA PUOLUSTUSVOIMAT
OUAT ALUEEN
AINOA MERKKI
UALTIOUALLASTA
– NIIN, JA TIETYSTI
HELSINGIN YLIOPISTO.**

Sisällä mökissä mittarit tietokoneen näytöllä ovat sinisellä, ilmakehän rikkipitoisuus on normaali. Aina ei ole näin – asemalla on mitattu yhtä korkeita ilmansaastepitoisuuksia kuin Helsingin keskustassa, Sipilä kertoo.

Saasteet ovat pääosin peräisin Kuolan niemimaalta, Montsegorskin ympäristön sulatoista, joissa ensin Neuvostoliitto ja sittemmin Venäjä ovat jalostaneet metalleja omiin tarkoituksiinsa ja siinä sivussa vapauttaneet valtavat määrät erilaisia palamisyhdisteitä ilmakehään.

Yksi merkittävimmistä saasteista on rikkioksididi, yhdiste, jonka piikkiin voidaan laittaa Euroopassa 1900-luvun loppupuolella laajoja metsäkuolemia aiheuttaneet happosateet, maaperän happamoituminen ja kalakantojen kuolemat.

Nyt rikkioksididin määrä ilmakehässä on kuitenkin saatu jokseenkin

kuriin, Sipilä kertoo. Taustalla on oikeastaan ympäristönsuojelun menestystarina, sillä 70-luvun lopulta alkaen kansainväliset sopimukset ja puhdistusteknologian kehittyminen saivat rikkipäästöt tehokkaasti vähenemään.

Ekosysteemin keskinäisvaikutusten ja takaisinkytkentöjen monimutkaisuuden vuoksi laaja yleiskuva on silti edelleen huolestuttava.

TAIVAALLA NÄKEMÄMME pilvet koostuvat tiivistyneestä vesihöyrystä. Luontaisesti vesi tiivistyy esimerkiksi siitepölyhiukkasten ympärille, mutta yhtä hyvin sille kelpaavat pienhiukkaset, joita syntyy rikkidioksidin, ja VOC-yhdisteiden (palaamme näihin hetken päästä) hapetustuotteista. Näiden kanssa se muodostaa tiheämpiä ja vaaleampia pilviä, jotka heijastavat auringon valo- ja lämpösäteilyä tehokkaammin takaisin avaruuteen.

Rikkioksididi siis viilentää ilmastoa. Paljonko lämpötila nousee, kun saasteiden määrä ilmakehässä vähenee, sitäkin täällä tutkitaan.

”Hurjimmillaan esimerkiksi 0,9 celsiusastetta saattaisi olla muutoksen mittaluokka”, Sipilä sanoo.

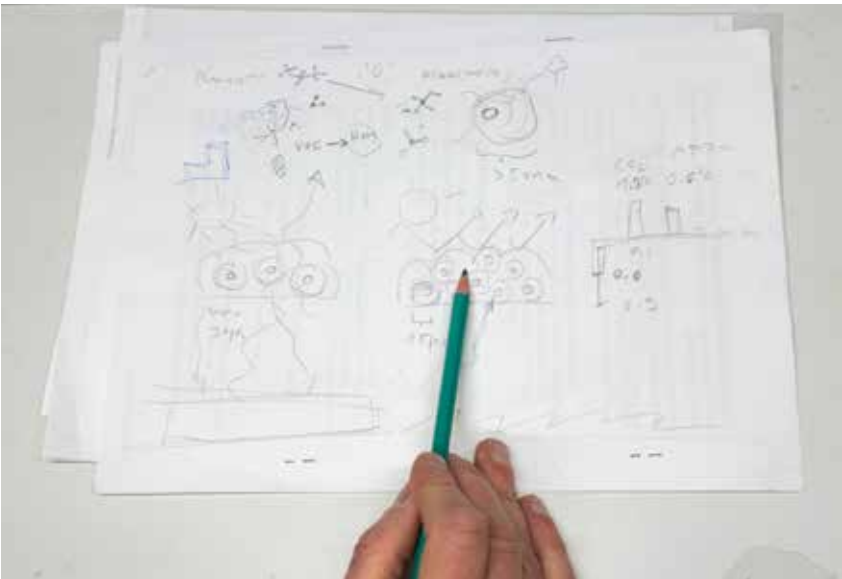
Ilmakehä on monimutkainen järjestelmä, jossa kaikki vaikuttaa kaikkeen. Kun ihminen ratkaisee yhden ongelman, hän saattaa tuottaa toisen. Joka tapauksessa ilmakehätieteilijöille on luvassa lisää työnsarkaa.

Tällaistaikin on tiede ilmastokriisin etulinjassa, itälappilaisella vaaralla pienessä puumökissä seinät lattiasa kattoon peittävien instrumenttien huristessa.

ASEMAN JOHTAJA SIPILÄ oli mukana tutkijaryhmässä, joka teki läpimurron

Mikko Sipilä kyllästyi Helsinkiin ja johtaa nyt etäistä tutkimusasemaa Itä-Lapissa Värriön luonnonpuistossa.

Mikko Sipilä havainnollistaa tutkimustaan piirtämällä.

Värriön tutkimusasema lepää luonnonpuistossa vaarojen välissä.

mainittujen VOC-yhdisteiden tutkimuksessa. Sitä varten tutkimusasemalle on pystytetty kaksi mittauspistettä. Toinen on SMEAR 1:n yhteydessä, toinen kylmäasemalla Ylä-Nuortti-joen varressa luonnonpuiston reunalla.

Matka ”kylmikselle” taittuu pilkkopimeässä metsässä, sillä pilvinen sää ei päästä tähtitaivaan valoa sävyttämään lumista maastoa. Lähimpiin suuriin valosaasteen lähteisiin on helposti kymmeniä ellei satoja kilometrejä.

VOC:it (sanoista *Volatile Organic Compound*) ovat monelle vieraita, mutta niiden vaikutukset sitäkin tumpia. Esimerkiksi niihin lukeutuvat terpeenöljyt saavat aikaan monien asioiden tuoksut: metsän raikkauden nään tai sen, miten appelsiinin kuoriminen täyttää huoneen tuoksulla.

Ilman pienhiukkasia mittaava, suomalaisen suuhun notkeasti taipuva CI-API-TOF-massaspektrometri (*Chemical Ionization – Atmospheric Pressure interface Time-Of-Flight*), tai tuttavallisemmin ”kärsä”, on ollut käänteentekevä ilmakehän pienhiukastutkimuksessa.

Laite on osittain asemalla työskentelevän suomalaisen työryhmän keksijätyön tulos. Se on ällistyttävän tarkka havaitsemaan ilmasta aineiden pieniäkin pitoisuuksia. Kun laitteen kyvyt selvisivät, Sipilä kertoo kokeilleensa uteliaasti eri asioista irtoavia VOC-pitoisuuksia.

”Havunoksa – selvä piikki, koivu myös, mutta ei niin korkea”, Sipilä kertoo ja näyttää kylmäaseman pienessä mökissä tietokoneelta kuvaajan.

”Sitten hain keittiöstä erilaisia ruoka-aineita ja hakkasin niitä kärsän edessä.”

Tuloksia saatiin myös appelsiineista ja muista hedelmistä, mutta ne jätettiin aiheesta kirjoitetun tieteellisen artikkelin ulkopuolelle.

Vuonna 2012 tutkimusryhmä onnistui havaitsemaan laitteella yli 200

erilaista puiden vapauttamaa yhdistettä. Tämä valottaa metsien vaikutusta ilmakehään. Ne eivät ole vain hiilinieluja ja -varastoja, vaan myös tuottavat monenlaisia tarpeellisia yhdisteitä ilmakehään.

VOC-yhdisteet parantavat pilvien heijastavuutta, mutta vaikuttavat myös auringonvalon sirottumiseen metsän katveeseen. Nykytiedon valossa ne esimerkiksi parantavat aluskasvillisuuden kykyä yhteyttää, mikä lisää hiilensidontaa ja hapentuotantoa.

Aihetta tutkitaan Helsingin yliopiston akatemiaprofessori **Markku Kulmalan** johtamassa hankkeessa. Kulmalan tutkimus on urauurtavaa, ja hän on yksi maailman johtavista ilmakehän aerosolien fysiikan ja kemian asiantuntijoista.

Juuri pohjoiset havumetsät vaikuttaisivat olevan erityisen VOC-rikkaita, Sipilä sanoo. Täkäläiset metsät ovat siis ilmastolle ratkaisevan tärkeitä, tärkeämpiä kuin pelkkää hiilikiertoa laskemalla käsittäisi.

Sipilä esittelee aiheeseen liittyvää tutkimusta kylmäaseman mökissä ja hahmottelee paperille laajan ja monimutkaisen kuvion, joka kertoo ilmakehätieteen kokonaisvaltaisuudesta. Ilmakehä on jatkuvassa vuorovaikutuksessa elolliseen luontoon, ja juuri tätä yhteyttä tutkitaan, jotta ymmärrettäisiin esimerkiksi ilmastomuutosta.

Millainen on pohjoisten havumetsien VOC-yhdisteiden laaja vaikutus ilmakehään?

Lisätutkimusta tarvitaan, Sipilä sanoo. Tieteeseen kuuluu, että tutkimus voi osoittaa aiemman käsityksen myös puutteelliseksi.

”Olisihan se Mikko Sipilän akateemiselle uralle melkoinen lopputulos, että tulos on että ei vaikutusta”, Sipilä pohtii.

VIIMA JÄRSII POSKIA ja puree nenänpäätä armotta, kun aamupäivän au-

Tutkimusinstrumentteja SMEAR 1 -asemalla korkeassa mastossa.

ringossa nousemme reessä kohti Värriötuntureiden jonon ensimmäistä huippua.

Vaikka ihmisellä on käytössään moottorikelkka ja muut modernit välineet, muistuttaa kylmyys siitä, miten olosuhteiden armoilla olemme. Samalla juuri ihmislajin pyrkimys selvitä kaikkialla ja millä keinolla hyvänsä on pysyvästi muuttanut ekosysteemiä ja olosuhteita.

Ilmaston lämpeneminen näkyy täällä konkreettisesti. Huipulla Mikko Sipilä osoittaa tunturijonon seuraavaa matalampaa huippua, ja kertoo sen metsittyneen jo täysin.

Muut Värriötunturit ovat vielä paljaspäisiä, tosin huipulla, jolla nyt seisomme, kasvaa siellä täällä 1900-luvun puolivälin lyhyellä lämpimällä kaudella juurtuneita kitukasvuisia, nyt lumen peittämiä puita.

Kun ilmasto lämpenee, aiemmin paljaspäiset tunturit alkavat metsittyä.

Metsittyminen näyttää olevan pohjoisten tunteiden kohtalo, ennen paljaspäiset tunturit peittyvät hiljalleen kitukasvuisiin puihin leudomassa ilmastossa. Sipilä kertoo ilmaston Värriössä olevan nykyisin suunnilleen samanlainen kuin kolmisenkymmentä kilometriä etelämmässä sijaitsevalla Suomussalmella oli 1970-luvulla.

ELÄMÄ JA TIETEEN TEKEMINEN tutkimusasemalla on yksinkertaista. Samalla eletään tiiviissä yhteydessä ympäröivään metsään ja luontoon.

Joka aamu kahdeksalta joku, yleensä Kylli, kirjaa sääaseman tulokset Ilmatieteen laitoksen sääpalvelua ja tilastoja varten. Viikoittain kierretään niin kutsuttu lumilinja, ja niinä kertoina kun syvyyden mittaamisen lisäksi lumi pitää punnita, tieteilijä käy fyysisestä työstä. Lumesta kerätystä datasta on konkreettista hyötyä: sen avulla muodostetaan Kemijoen tulvaennusteet.

Kylli kertoo tienneensä kevään 2020 tulvista jo kauan etukäteen. Lumi oli niin tiivistä, että se piti punnita monessa erässä, koska vaa'an mitata-asteikko ylittyi.

Asemalla tiedetään, mitä luonnonpuistossa ja sen ympäristössä tapahtuu: eläimet ja poromiehet kulkevat, joskus puistoon eksyy turisteja ilman lupia. Rajavartiolaitos ja Puolustusvoimat ovat alueen ainoa merkki valtiotavallasta – niin, ja tietysti Helsingin yliopisto.

Sellaista ekosysteemiä ei olekaan, jossa kaikki ei vaikuttaisi kaikkeen. Tämä käy yhä selvemmäksi, mitä enemmän Värriön tutkimusasemalla tehtävään tutkimukseen tutustumme.

Sama keskinäisriippuvuus pätee ihmisiin, Sipilä muistuttaa opiskelijoilleen eräänä iltana tutkimusasemalla. Tiede on harvoin yksilösuorittamista, ja sen onnistunut edistäminen tapahtuu yleensä hyvän työryhmän ja yhteisen hiileen puhaltamisen varassa.

VÄRRIÖSTÄ MAAILMA tuntuu olevan kaukana. Televisio tuo uutiset ja *Lapin Kansa* haetaan postilaatikolta kun siellä päin käydään, mutta rauhoitettu luonnonpuisto elää pääosin omaa elämäänsä. Silti asema on yhteydessä suuriin maailmaa muuttaviin kehityskuluihin – täällä seurataan, miten ilmasto hengittää metsissä.

Samalla arktisesta alueesta tulee yhä vahvemmin paikka, jossa eri tieteelliset, kaupalliset ja sotilaalliset intressit törmäävät. Saamme tästä muistutuksen, kun Puolustusvoimien työntekijöitä saapuu iltapäiväkahville pullapitkot kainalossa.

KELKKA KULKEE tuttua reittiä takaisin, kun vierailun on aika päättävä. Harva suomalainen on nähnyt luonnontilaista metsää, joka nyt ympäröi meidät.

Reen kyydistä on mukavaa kuikuilla molemmiin puoliin avautuvaan aarnimetsään, jossa kulkijoita ympäröivät auringossa hohtavat, hankien peittämät jängät ja käppyräiset monisatavuotiset puut.

Metsän vaikutukset ilmakehälle olisivat ilman modernia tiedettä meille tuntemattomia. Luonto on kaikkialla ympärillämme ja täynnä pienien näkymättömiä yhdisteitä ja maailmanlaajuisten kehityskulkujen juonteita.

Sipilä pysäyttää kelkan, kääntyy meihin päin ja nostaa kuulosuojaimet korviltaan. Tässä on hyvä kuukkelimet-sä. Vähän matkan päässä aukeaa harvinainen luontotyyppi, Soklin aho, joita ei tavata missään muualla maailmassa.

Tieteellinen tutkimus vaatii aikaa, ja täällä sen ymmärtää hyvin. 1960-luvulla alkanut tutkimustyö jatkuu takanamme luonnonpuiston lähes rikkumattomassa rauhassa.

Jutun kirjoittamista on tuettu Koneen säätiön Metsän puolella -apurahalla.

Tilaa Voiman viikkokirje

Uutta luettavaa joka viikko sähköpostiisi

voima.fi/uutiskirje

ETIOPIALAINEN YSTÄVÄ 2

kekäläinen & company

“Etiozialainen ystävä 2 on aivan uutta, ajankohtaista ja koskettavaa musiikkiteatteria Kansallisteatterin Taivassalissa.”

ENSI-ILTA 8.5.2025
MUUT ESITYKSET:
10.5./12.5./14.5./16.5./17.5

LIPUT:
<https://www.kansallisteatteri.fi/esitys/vierailu-etiozialainen-ystava-2>

KANSALLISTEATTERI

MIEHET PÄIVÄNVALOSSA

IRYNA SEREBRIAKOVA

HELSINKI 98

Tieteen tai taiteen APURAHANSAAJA

Tiesitkö, että eläkevakuutuksesi vaikuttaa eläkkeesi lisäksi moneen etuuteen?

Hae eläke- ja tapaturmavakuutusta, jos apurahasi on myönnetty vähintään 4 kk kestäväan työskentelyyn.

Esimerkki vakuutuksesi vaikutuksesta

Jos saat 26 000 euron apurahan vuodeksi:

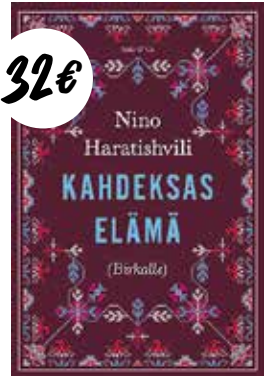
	Tapaturmapäivärahasi	72 €/pv	+hoito- ja lääkekulut
	Sairauspäivärahasi	60 €/pv	(vähimmäispäiväraha 32 €/pv)
	Vanhempainrahasi	60 €/pv	(vähimmäispäiväraha 32 €/pv)
	Vanhuuseläkkeesi	33 €/kk	(kertymä tästä apurahasta)

mela.fi/apurahansaaajat ▶

AJANKOHTAISET KIRJAT PERIMMÄISTEN KYSYMYSTEN ÄÄRELLÄ

~ Valtavan valikoiman kirjakauppa! ~

32€

Nino Haratishvili
KAHDEKSAS ELÄMÄ
AULA & CO
Haratishvilin eepisen romaanin toisessa osassa historian tuulten huminointi jatkuu, valtioiden johtajat vaihtuvat, ja uudet sukupolvet tuovat mukanaan uudenlaisia haaveita ja toiveita.

32€

Riku Siivonen
ELÄMÄN JA KUOLEMAN HUONE
AULA & CO
Miltä tuntuu, kun ei voi tehdä mitään vaikka tekee kaikkensa? Kirja kuvaa isyyttä synnytyksen keskellä, heikellä, jolla elämän ja kuoleman välillä on vain ohuen ohut viiva.

32€

Jenna Kostet
SINISIIPISTEN SAARI
AULA & CO
Jenna Kostetin Sinisiipisten saari aloittaa 1930-luvulle sijoittuvan, kolmen serkuksen elämää seuraavan sarjan.

29€

Maaria Päivinen
LASTANI ET VIE
AULA & CO
Viiltävän ajankohtainen romaani lapsikaappaussyytöskierteestä ja huoltokiusaamisesta, joiden kohteena on äiti.

29€

Reetta Ranta
PYHÄT PUUT
SKS
Millaisia myyttejä ja kansanperinteen tarinoita Suomen luonnossa kasvaviin puihin liittyy?

29€

Miska Salakka
SUKUPUOLTEN MONINAISUUS
SKS
Tärkeä opas kaikille, jotka haluavat ymmärtää sukupuolten ja seksuaalisuuden moninaisuutta – olipa sitten trans, cis, inter tai jotain muuta.

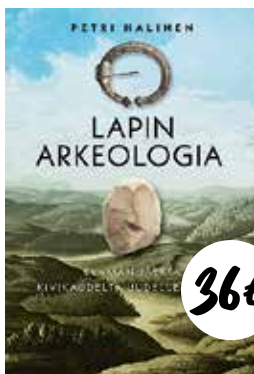
32€

Ville Jalovaara
STALININ MARIONETIT?
SKS
Millaista kulissien takaista suurvaltojen valtapeliä valvontakomission britit ja venäläiset kävivät sodanjälkeisessä Suomessa?

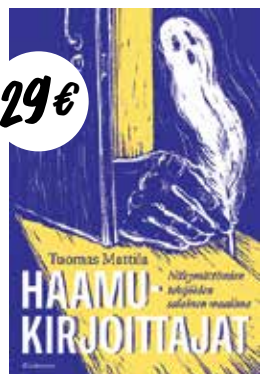
32€

Arkhimedes
KELLUVAT KAPPALEET JA MUITA KIRJOITUKSIA
GAUDEAMUS
Arkhimedeiden näennäisen yksinkertaiset mutta nerokkaat ratkaisut monimutkaisiin matemaattisiin ongelmiin hämmästyttävät edelleen.

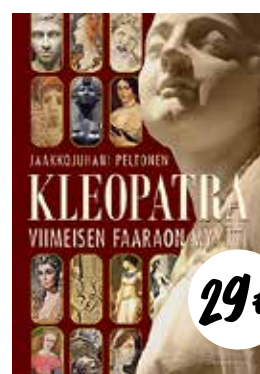
36€

Petri Halinen
LAPIN ARKEOLOGIA
GAUDEAMUS
Vuosikymmeniä odotettu teos napapiirin pohjoispuolisten alueiden elämän jäljistä kivikaudelta 1700-luvulle.

29€

Tuomas Mattila
HAAMUKIRJOITAJAT
GAUDEAMUS
Haamukirjoittajilta on syntynyt julkisten elämäkertoja ja kuolemattomia lausahduksia poliitikkojen puheisiin.

29€

Jaakko Juhani Peltonen
KLEOPATRA viimeisen faaraan myytti
GAUDEAMUS
Kleopatra on yksi maailman tunnetuimmista ja samalla mystisimmistä historiallisista henkilöistä.

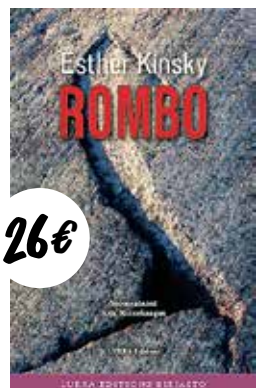
29€

Jyrki Kallio (suom. & toim.)
XUNZI
Valtio-oppia muinaisesta Kiinasta
GAUDEAMUS
Kattava suomennos teoksesta, joka edustaa muinaisen Kiinan sofistikoituneinta filosofiaa ja valtio-oppia.

29€

Riitta Hari
JOS SINULLA OLISI KANAN AIVOT
GAUDEAMUS
Koululaisen kysymys johdattaa neurotieteilijän pohtimaan, miksi ihmisaivot ovat kehittyneet juuri tietyntajaisiksi.

26€

Esther Kinsky
ROMBO
LURRA EDITIONS
Mestarillisen kertojan kuvaus Italiassa vuonna 1976 tapahtuneiden maanjäristysten vaikutuksesta ihmisen muistiin ja ympäristöön.
"Kirjailijalla on valtaisa lahja maiseman ymmärtämiseen."
-Times Literary Supplement

24€

Toim. Pia Houni, Mika Holopainen, Kati Kuula, Tiina Kokkonen
FILOSOFISIA KOHTAUKSIA
NIIN & NÄIN
Filosofiseen praktiikkaan paneutuva kirja ohjaa kohtaamaan filosofin esimerkiksi kahvilassa, koulussa, vankilassa, puistossa ja kirjastossa.

15€

The Care Collective
HOIVAMANIFESTI
NIIN & NÄIN
Hoivamanifesti paljastaa, miten elimellisesti hoiva kytkeytyy demokratiaan. Se osoittaa, ettei hoivavajetta voi paikata uudistamalla koko yhteiskuntaa.

27€

Vesa Haapala
MAALLISTEN ILOJEN PUUTARHA
OTAVA
Arvostetun tekijän tyrmäävä runoteos sulattaa yhteen jumalan, ihmisen ja simulaation.

27€

Sanna Karlström
MAANPÄÄLLINEN OSA
OTAVA
Palkitun runoilijan kuulaat tekstit kulkevat tämän- ja tuonpuoleisen rajaa.

rosebud.fi

27€

Jani Saxell
AIHEIDEN KIRJA
Uusia näkökulmia, teemoja ja tekniikoita luoville kirjoittajille
ART HOUSE
Aiheiden kirja sukeltaa kirjoittamisen moniin maailmoihin. Aiheiden kirja on kumppani kaikille kirjoittamisesta kiinnostuneille.

19€

Riina Tanskanen
TYMEÄT TYTÖT
Aikuistumisriitejä INTO
Armoton, riemastuttava ja tärkeä teos ahtaista asenteista ja arvoista, kehosta ja ulkonäöstä, pelosta ja miellyttämisen halusta.

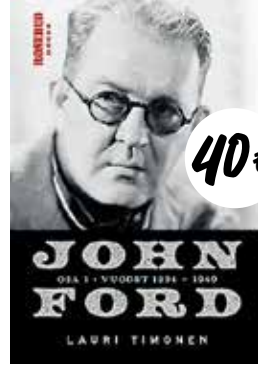
25€

Tanskanen & Kuoppa
KAPITALISMIN SUURI ILLUSIO
INTO
Kapitalismin yhdeksän keskeistä valhetta.

25€

Katja Tukiainen
PIENI JA TYLSÄ KIRJA
The Small and Boring Book ROSEBUD
Mammografia, mielikuvitus-kives ja viimeinen munasolu. Tämä on Katja Tukiaisen (s.1969) yhdeksäs sarjakuvakirja.

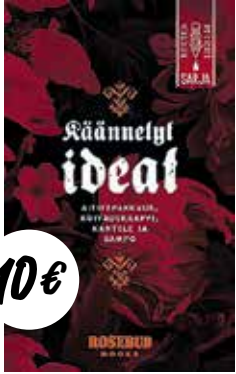
40€

Lauri Timonen
JOHN FORD I
Vuodet 1894 - 1949 ROSEBUD
"Fordin ollessa parhaimmillaan sinusta tuntuu, että elokuva on elänyt ja hengittänyt todellisessa maailmassa."
- Orson Welles

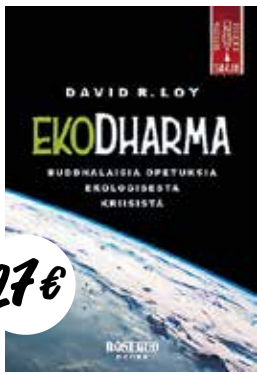
19€

Ilkka Taipale
SINISILMÄINEN PASIFISTI
Kirjoituksia seitsemältä vuosikymmeneltä ROSEBUD
Kukaan ei tiedä mihin virta vie, mutta Taipaleen kirjoituksissa kuuluu syvä ja vakuuttava rauhan ääni.

10€

Kalevala seura
KÄÄNNETYT IDEAT
ROSEBUD
Mikä yhdistää Elias Lönnrotin Kalevalaa ja Ilkka Taipaleen 100 sosiaalista innovaatiota Suomesta? Ne ovat suomalaisen kirjallisuuden käännetyimpiä teoksia.

27€

David R. Roy
EKODHARMA
Buddhalaisia opetuksia ekologiseen kriisiin ROSEBUD
Kirja ilmasto- ja ympäristö-aktivisteille. Teemoina ilmastonmuutos, ympäristön saastuminen, ja buddhalaiset opetukset aktivismin tukena.

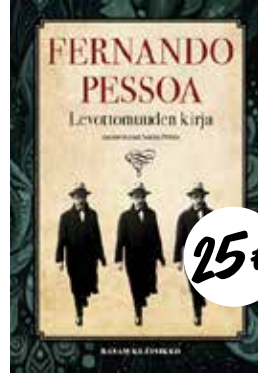
25€

Friedrich Nietzsche
NÄIN PUHUI ZARATHUSTRA
ROSEBUD
Intohimoinen ja satiirinen ilmaisu on sekä nautittavaa että hurjaa luettavaa. Teos on legendaarinen klassikko ja sen kieli on lennokkuudessaan ylittämätöntä.

19€

Kati Juva
YDINASEET VAARANTAVAT TERVEYTESI
ROSEBUD
Kauhistuttavan ajankohtainen tietokirja ydinasevarustelusta.
ILMESTYY MAAILMA KYLÄSSÄ -FESTIVAALEILLA

25€

Fernando Pessoa
LEVOTTOMUUDEN KIRJA
BASAM
Kirjassa Lissabonin kaupungin apulaiskirjanpitiä Bernardo Soares tarkkailee valppaasti ja täydellisin lausein maailman menoa ja ennen kaikkea itseään: "Minä olen kaikki ihmiset."

23€

Sami Marte
JOHANNEKSEN ILMESTYKSET
BASAM
Pastori Johannes Corneliuksen aika on loppumassa. Hän ajautuu painajaismaiseen tapahtumakierteeseen, jossa lopullinen yhteentörmäys näyttää väistämättömältä.

23€

Niccolò Machiavelli
SOTATAIDOSTA
BASAM
Sotatieteiden suuri klassikko ensimmäistä kertaa suomeksi! Firenzeläisen filosofin ja valtiomiehen Machiavellin (1469-1527) Sotataidosta ilmestyi vuonna 1521, ja se on yksi maailman suurimmista sotatieteen ja poliittisen teorian klassikoista.

23€

Henry David Thoreau
VIKKO VIRRAN VIETÄVÄNÄ
BASAM
Kertomus Henryn ja hänen John-veljensä vuonna 1839 tekemästä venevaelluksesta kotiseutunsa jokivarsille laajenee edetessään Thoreauille tyypilliseksi elämänfilosofiseksi tutkielmaksi ja moraalisaarnaksi.

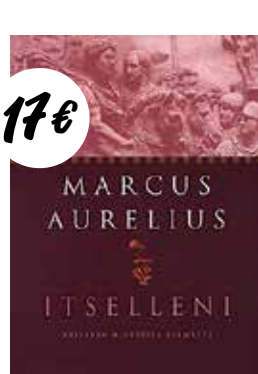
25€

Sinclair Lewis
MEILLÄ SITÄ EI VOI TAPAHTUA
BASAM
Omahyväinen, maahanmuuttajavastainen ja populistinen kansankiihottaja pyrkii Yhdysvaltain presidentiksi. Kuulostaako tutulta...?

25€

Janne Kontala
YOGA-SUTRA
BASAM
Joka ei hallitse mieltään, elää saman katon alla pahimman vihollisensa kanssa. Modernien joogaoppaiden fyysisestä painotuksesta poiketen Yoga-sutra käsittelee tietoisuuden toiminta-periaatteita.

17€

Marcus Aurelius
ITSELLENI
Keisarin mietteitä elämästä BASAM
Keisarin mietteissä kiteytyy antiikin filosofia elämäntapana. Valtakuntaa hallinnut Aurelius pyrki toteuttamaan stoalaisen filosofian opetuksia sekä yksityiselämäänsä että politiikassa.

25€

Joan Didion
NOTES TO JOHN
HARPERCOLLINS
A previously unpublished work from one of America's most iconic writers, Joan Didion, the author of The Year of Magical Thinking.

Tarjoushinnat ovat voimassa toukokuun loppuun.

ONNEKSI MEILLÄ ON MUISTOMME.

Lukemisiin
KAISANIEMENKATU 5
KAISA-TALO, HELSINKI
sivullinen@rosebud.fi
+358 40 017 8965

ROSEBUD
SIVULLINEN

KAIKKIEN ROSEBUDIN
KAUPPOJEN YHTEYSTIEDOT
JA VALTAVAN VALIKOIMAN
LÖYDÄT VERKOSTA.

www.rosebud.fi

Emmi Jormola

Mehiläispesän henki ja myrkkykauppiaitten mahti

Tiesitkö, että mehiläinen on monille alkuperäiskansoille pyhä eläin?
Tai että ilman pölyttäjiä suuri osa ruoastamme jäisi tulematta pöytään?
Tai että EU:ssa kiellettyjä tuholaismyrkkyjä viedään täältä surutta globaalin etelän maihin?

Kenian alkuperäiskansoille mehiläiset ja hunaja ovat keskeinen osa niiden kulttuurista ja ruokaturvaa. Mehiläiset ovat jopa keino suojella metsiä laittomilta hakkuilta, sillä pesäpuita ei uskalleta kaataa.

Siemenpuu-säätiö on vuosina 2022–2025 tukenut Keniassa kymmenkuntaa alkuperäiskansojen järjestöjen hanketta yhteisöjen kestävien elinehtojen vahvistamiseksi. Ainakin kuuden hankkeen yhteisöissä hunajan-tuotanto tai keräys on merkittävää.

Siemenpuun kenialaiset kumppanijärjestöt raportoivat huolestuttavasta

mehiläiskadosta. Pölyttäjäkatoon vaikuttavat elinympäristöjen katoaminen ja ilmastonmuutos, mutta myös maatalouden kemikaalit. Pölyttäjäkato lisääntyy nyt vauhdilla maissa, joissa pienviljelijöillä ei ole tietoa kemikaalien vaaroista ja niiden käyttöä rajoitetaan paljon Eurooppaa vähemmän.

Mehiläisten, kimalaisten ja ampiaisten lisäksi pölyttäjiin kuuluvat muun muassa linnut, lepakot, perhoset, kärpäset, koppakuoriaiset ja jopa hyttys. Maailmanlaajuisesti 75 prosenttia viljelykasveista tarvitsee ainakin osittain hyönteispölytystä. Kemikaalien käyttö voi siten vaarantaa jopa miljardien ihmisten ruokaturvan.

Vuonna 2025 Siemenpuu tukee Kenian kumppanijärjestöjensä yhteisen hunajakonferenssin ja koulutus-tilaisuuden järjestämistä sekä selvittää mahdollisuuksia kansainvälisiin toi-

miin kemikaalien käytön rajoittamiseksi.

Torjunta-aineissa olevien neoni-kotinoidi-tehoaineiden käyttöä alettiin pölyttäjäkadon vuoksi rajoittaa EU:ssa reilut 10 vuotta sitten ja nyt kolmen vaarallisuuden tehoaineen käyttö avo-maaviljelyssä on kielletty kokonaan. Samaan aikaan eurooppalaiset yritykset kauppaavat neonikotinoideja ja kymmeniä muita Euroopassa kiellettyjä kemikaaleja Keniaan ja yli sataan muu-hun globaalin etelän maahan.

Kenialainen Route to Food -kampanja herättelee kansalaisia ja päättäjiä torjunta-aineiden vaaroista, mutta vastassa ovat suuret raha- ja teollisuusintressit. Sama haaste on Euroopassa, kun järjestöt kampanjoivat kemikaalien vientikiellon puolesta. Kemianteollisuus käyttää rahaa EU-lobbaamiseen jopa teknojättejä enemmän.

Euroopan komissio lupasi edistää tuholaismyrkkyjen vientikieltoa vuonna 2020, mutta vientikielto ei toteutunut. Toivoa kuitenkin on. Keskustelu on herännyt uudelleen, kun Eurooppaan tuotavista elintarvikkeista on löydetty jäämiä täällä kielletyistä torjunta-aineista. Keväällä 2024 YK:n ympäristökokous UNEA ehdotti pahimpien myrkkyjen globaalia kiel-tämistä vuoteen 2035 mennessä – YK:ssa onkin alettu neuvotella laajasta kemikaalisopimuksesta.

Lue lisää Kenian alkuperäiskansojen kulttuuriperinnöstä ja villihunajan keräilystä, pölyttäjien merkityksestä sekä maatalouskemikaalien kaupasta Siemenpuun sivuilta:
www.siemenpuu.org

Mitä itse voit tehdä pölyttäjäkadon vähentämiseksi?

- Suosi lähi- ja luomuruokaa.
- Jätä hyönteismyrkky ostamatta tai käyttämättä. Jopa hyttyset ja kärpäset ovat tärkeitä pölyttäjiä!
- Harjoita hallittua hoitamattomuutta omalla pihallasi. Perusta pihamaille ja ikkunalaudoille perhosbaareja ja hyönteishotelleja.
- Vaadi muutoksia kaupunkien ja kuntien puistojen ja viheralueiden hoitoon.
- Vaadi muutoksia kemikaalien sääntelyyn kansanedustajilta ja europarlamentaarikoilta.

Ole rohkea!
Tue etelän ympäristönpuolustajia
viestinviejänä, kuluttamalla vastuullisesti
& lahjoituksella Siemenpuun kautta.

SIEMENPUU
siemenpuu.org

Ei kiitos kesällä metsään

Räppäri Seksikäs-Suklaa eli Luyeye Konssi rakastaa luonnon moninaisuutta – paitsi rottia ja hyttysiä.

TEKSTI MIKA PEKKOLA KUVA ALEXANDRE KALLIO

Istuin Kalliossa terassilla, kun sain soiton *Selviytyjät*-ohjelmasta. Minulta kysyttiin, pääsenkö ohjelman kuvauksiin Malesiaan. Vastasin, että joo, homma hoituu, ei hätää. Mutta kun matkustimme Malesiaan, hyppäsimme veneeseen ja saavuimme viidakoon, tajusin, mihin olin lupautunut. Ilma oli kostea, siis todella kostea. Moni meistä suomalaisista sai viidakkovaelluksella hiertymiä ja haavoja haaroihin. Hiki valui koko ajan, ja olo oli kuin saunassa. En ole kokenut missään muualla vastaavaa.

Aivan ensimmäiseksi kysyin tuotantotiimin jäseniltä, olivatko he tarkistaneet viidakon outojen eläimien varalta. Minulle kerrottiin, että kaikki oli kunnossa. Yöllä heräsin siihen, että rotat olivat kokoontuneet päälleni meet and greetiin. Minulla on rottafobia, ja yritin ajatella, että ei tässä mitään, nämä ovat vain luomurottia, ei mitään Sörkän rottia. Toisena yönä menin tarpeilleni, ja vessan luona minua odotti lauma tuijottavia apinoita. Se oli kuumottavaa, koska muis-

tin kuulleen, että apinat voivat olla miestä kaksi kertaa vahvempia.

Ensimmäisinä päivinä halusin vain takaisin himaan. Kului päivä tai kaksi, ja tajusin, että minun oli yksinkertaisesti hyväksyttävä, että olin viidakossa ja että muutkin kärsivät. Sitten iski tyhjä olo. Mitähän täällä tekisi, mietin. Vähitellen aloin tottua metsään ja oppia, mitä siellä voi tehdä ja mitä ei. Tiedostin, missä oli apinoita ja missä käärmeitä. Ruokaa ei voinut jättää esille, koska eläimet tulivat syömään kaiken. Kun satoi ja tuuli, ei saanut mennä veteen, jotta kukaan ei hukkuisi. Peseytyä saattoi vain sateessa. En olisi ikinä uskonut, että kuukaudessa voi oppia niin paljon uusia asioita.

Synnyinmaassani Angolassa kuumuus on aivan erilaista. Teimme Lähiöbotox-bändimme kanssa kiertuematkan Angolaan. Siellä kuumuutta ei aluksi edes huomaa, kunnes yhtäkkiä pää on kipeä ja iskee hirveä jano. Angolassa tuoksuu erikoiselta. Maa sijaitsee Atlantin rannikolla, ja kaupungeis-

sakin tuoksuu merelliseltä. Tuoksu on miellyttävä, mutta sitä on vaikea kuvailla sanojin.

Suomessa on siinä mielessä maailman paras luonto, että sieltä voi löytää kaiken sen ravinnon, mitä ihminen tarvitsee elääkseen. Suomalaiset metsät ovat keväällä ja syksyllä ihanan raikkaita. Mutta Suomen kesä: ei kiitos. Hyttysiä on kaikkialla. Metsään ei voi yksinkertaisesti mennä. Hyttysset ovat painajaiseni. En suostu mene-

mään kesällä metsään – ellei kyse ole kaupallisesta yhteistyöstä!

Se, miten ihmiset kohtelevat luontoa, huolestuttaa minua. Mitä enemmän ympärillämme on teknologiaa, sitä enemmän muutamme koneiden kaltaisiksi. Jos ei ole luontoa, ei ole elämää eikä ihmisiä. Luonnossa oleskelu vähentää tutkitusti stressiä, ja luonnolla on ihmiseen parantava vaikutus. Ihminen on tehty olemaan kosketuksissa maahan ja luontoon.

MUUT ELÄIMET

Kirjailija Laura Gustafsson pohtii, mitä voimme tietää metsän asukeista.

Metsäinen metropolis kuhi-see, kohisee, suhisee, sohi-see kuin tsiljoona šikaania. Petäjän eteläkyljellä, liitossa elävään ja kuolleeseen. Honkain hovin hu-

mukseen tallattu valtaväylät hiilen kiertää.

Meitä, heitä, niitä niin kuin tähtiä linnunradassa. Ja enemmänkin, sinun laskujesi mukaan. Sinä lasket,

lasket rungot, sahatavaran ja taimet, kulot, kasket. Kaiken – paitsi itsesi jättät laskuista. Lasket: minuja on yhtä kuin kaksi ja puoli miljoonaa kertaa sinujen lukumäärä. Mutta minua ei ole. Ei yksilöä, joista joukot juontuu, suurvallat sukeutuu. Ei minua eikä meitä, numeraalista olemista yksikössä yhtään enempää kuin monikossakaan.

Keolla ei ole pronominia.

Keolla ei ole tai ole olematta. Keon olemus ei ole organismiudessa. Se ei ole vertauskuvallinen keho, joka näkymättömin sitein kytkeytyy yhteen. Ei yksi olio. Ei edes kollektiivi. Keko vain on. Ei subjektiivi. Vaan teonsana.

Synnyttää, rakentaa, luo. Kerää, puolustaa, hoivaa. Organisoii, fasilitoi. Tekee, toimii, täydellisenä kuin elämä itse. Kasvattaa siivet, lentää, maan alla aloittaa itsensä alusta. Ei

keuhkoja, ei verenkiertoa, silti hengittää ja kiertää. Sitoo ja sykkii. On. Olennoi.

Kuningatarko? Ei. Ei monarkia. Ei totalitaristinen diktatuuri. Ei kommunismia, hyvässä eikä pahassa. Ei minkään sortin meritokratia. Ei johtajia ei alamaisia ei erillisyyttä. Ei yhdyskunta eikä yhteiskunta. Ei järjestyks, ei hierarkia, ei anarkia.

Yhteys.

Yhteys ja kenttä. Kenttä – *varaa tietyn tilan, sisältää energiaa. Sen läsnäolo eliminoi todellisen tyhjyyden.*

Mutta feromonit, sinä selität kuin maailma olisi sinulle selityksen velkaa. Selität, että feromonit, ja olet tyytyväinen, koska voit aivosi silmällä ajatella olevaksi sen, mikä ylittää mystiikan rajan. Ymmärsit keon silloin kun vielä uskoit haltioihin.

Kuvitelmia toisenlaisista maailmoista

Lada Suomenrinteen matka valokuvataiteen pariin on kulkenut Saamenmaalta Berliiniin, Espooseen ja takaisin Saamenmaalle. Muukalaisuuden ja virtaamisen kokemukset luovat hänen töihinsä monikerroksellisia merkityksiä.

TEKSTI MIKA PEKKOLA KUVA JOUNI PORSANGER

”Taiteeni keskiössä on trauma, joka sijaitsee samanaikaisesti sekä ruumiissani että maassa”, kertoo valokuvataiteilija **Lada Suomenrinne**.

Maaruumistraumaa, alkuperäiskansalaisuutta ja utopististista tulevaisuutta unenomaisissa valokuvisaan tutkiva Suomenrinne on kotoisin Tenojoen laaksosta. Hän on ottanut suurimman osan kuvistaan välittömässä elinympäristössään: joen rannalla, isovanhempiansa kesäpaikalla tai kotipihallaan.

”Pohdin paljon virtausta ja eteenpäin matkaamista, liikettä yhdessä joen kanssa”, Suomenrinne sanoo.

Teoksissaan hän esiintyy usein utuisena hahmona keskellä maisemaa, jota hallitsevat Saamenmaan näkymät: lumiset lakeudet, karut rinteet,

koivikot, pajukot ja virtaava vesi. Ympäristöä hän kuvaa sinisin, mustin ja valkoisin värein ja itseään punaisella.

”Punainen on minulle suojeleva väri. Sitä on käytetty perinteisissä saamelaisissa käsistöissä, ja se suojaa kuvissani maisemaa, toislaisia ja itseäni.”

Pakoon kapitalistisen taidemaailman tempoa

Suomenrinne syntyi Murmanskissa ja kasvoi saamelaiseksi Nuorgamissa äitinsä uuden puolison perheessä. Innostuttuaan taiteesta hän muutti opiskelemaan aluksi Berliiniin ja sitten Espooseen Aalto-yliopistoon.

Valmistuttuaan valokuvataiteen maisteriksi vuonna 2023 Suomenrinne halusi hidastaa elämäänsä ja palata juurilleen Saamenmaalle.

”Koin kapitalistisen taidemaailman liian nopeatempoiseksi ja pinnalliseksi.”

Kotiinpaluuta motivoi myös Suomenrinteen halu olla lähellä luontoa.

”Kuvaaminen oli minulle hankalaa Espoossa ja Berliinissä, sillä en tuntenut paikallista luontoa. Toki olisin voinut tutustua siihen paremmin, mutta sen sijaan huomasin palaavani kerta toisensa jälkeen Saamenmaalle.”

Hän halusi myös osoittaa, että syrjäseudullakin voi harjoittaa taiteilijan ammattia. Nykyään Suomenrinne asuu Jokkmokkin, suomeksi Jokimukan, saamelaiskylässä Ruotsin puolella, mutta viettää paljon aikaa myös Nuorgamissa.

”Muutto takaisin Saamenmaalle oli minulle vallankumouksellinen akti.”

Muukalaisuuden linssi

Kuuluminen ja kuulumattomuus johonkin ovat olleet Suomenrinteelle aina vastausta vaativia kysymyksiä. Hän on käsitellyt taiteessaan muukalaisuutta sekä identiteettiä rakentavana kokemuksena että ihmisyyden kriittikkinä.

”Kritisoin ihmisen ongelmallista luontosuhdetta valokuvaamalla sekä itseäni että luontoa muukalaisuuden kokemuksen kautta”, hän sanoo. ”Muukalaisuus on tehnyt minusta nöyrän, enkä tunne aina kuuluvani ihmisenä metsään tai luontoon.”

Hän kokee näyttävänsä kuvissaan usein muukalaiselta.

”Olen pohtinut, sopisinko samaan kuvaan toislaisten kanssa paremmin

vaikkapa ketun tai raudun hahmossa. Toisaalta identiteettini on nykyään aika vahva. Tiedän, mihin kuulun ja mihin en.”

Suomenrinteelle valokuvaus on vahvasti ruumiillista toimintaa. Hän työskentelee useimmiten yksin mutta kertoo tuntevansa kuvatessaan vahvaa yhteyttä luontoon.

”Haluan kunnioittaa toislaisia selaisina kuin ne ovat”, Suomenrinne sanoo.

Hän pyrkii kasvattamaan tietoisuutta toisenlaisten eläinten olemassaolosta luomalla kuviinsa varsinkin jälkikäsittelyvaiheessa monikerroksellisuutta. Sillä hän osoittaa, että ihmisen kokema todellisuus ei ole ainoa mahdollinen.

”Valokuvaaminen on minulle seremoniallista toimintaa”, Suomenrinne kuvaa työskentelyään.

Valtarakenteita purkamassa

Kolonialismi on saamelaisille konkreettinen, jokapäiväinen kokemus. Se on vaikeuttanut etenkin perinteisten elinkeinojen harjoittajien, kuten poronhoitajien ja lohen kalastajien, elämää. Kolonialismi on myös pakottanut saamelaisia keksimään uusia tapoja selviytyä.

Suomenrinne on purkanut taiteessaan kolonialistisia rakenteita niin ilmaisun kuin tekniikoidenkin tasolla.

”Olen pohtinut paljon sitä, kuinka katsomme Saamenmaata. Perinteis-

Lada Suomenrinne

- saamelainen valokuvataiteilija
- s. 1995, Murmansk
- kasvanut Nuorgamissa, asuu Jokimukassa
- tekee yhteistyötä taiteilija-aktivisti **Jenni Laitin** kanssa, seuraava näyttely syksyllä 2025 Nelimarkka-museossa Etelä-Pohjanmaalla

ten Lappi-maisemien, revontulien ja tunturien sijaan olen kuvannut Saamenmaata uusilla tavoilla. Koska valokuvaaminen ei ole saamelaisille perinteinen tapa tehdä taidetta, olen etsinyt keinoja, jotka tekisivät kameran käyttämisestä alkuperäiskansaystävällisempää.”

Eräs keinoista on kysyä kuvattavalta suostumusta kuvaamiseen.

”Maisema on kolonisoitu, ja koen siksi tärkeäksi kysyä maalta lupaa ennen kuin kuvaan sitä. Työskentelyni on hidasta, sillä siihen sisältyy paljon valintoja.”

Suomenrinne pyrkii luomaan taiteessaan turvallisia tiloja, mikä tarkoittaa myös sitä, ettei vallankäyttö läpäise kaikkea. Siksi hän yrittää olla tuomatta teoksissaan liikaa esiin poliittisia asioita.

”Toisaalta alkuperäiskansataustan vuoksi kaikki tekemme ovat poliittisia. Saamelainen taide on poliittista, vaikka taiteilijat eivät tekisi sitä poliittisessa mielessä.”

Maailmanloppu ja utopia

Suomenrinne työstää tällä hetkellä aktivisti-taiteilija **Jenni Laitin** kanssa Koneen säätiön rahoittamaa monitaiteellista *Talvesta talveen* -projektia, jota läpäisee tietoisuus katoamisesta, ilmastonmuutoksesta ja maailmanlopusta. Hän pohtii, katoaako Saamenmaan talvi ilmastonmuutoksen myötä ja katoaako samalla hänen saamelais-

ten esivanhempiensa tietämys luonnosta.

”Omavaraisuus on pohjoisessa osa selviytymistä. Haluaisin oppia tekemään käsitöitä ja keräämään luonnonmateriaaleja. Jos kaikki sortuu, perinteinen osaaminen ja yhteistyö luonnon kanssa voivat osoittautua elintärkeiksi.”

Suomenrinne suree talven katoamista, sillä ikuinen talvi on hänelle turvallinen paikka.

”Saamelaisille ja kaikille alkupe-
räiskansoille tärkeintä olisi itsemääräämisoikeus omasta maasta sekä se, ettei ympäristössä tapahtuisi radikaaleja muutoksia muiden ihmisten päätösten takia.”

Jos maailmanloppu on täällä, toivoa voisi luoda se, että ihmiset saisivat määritellä itse, millaisessa maailmanlopussa he joutuvat elämään, Suomenrinne pohtii. Hän muotoileekin taiteessaan eräänlaista alkuperäiskansojen futurismia, joka avaa näkymiä tulevaisuuden uudelleenmuotoiluun.

”Haluan näyttää välähdyksiä utopisesta tulevaisuudesta. Haluan luoda hetkiä, joissa ei ole ilmastonmuutosta ja kolonialismia, vaikka nuo hetket kestäisivätkin vain sen ajan, kun otan valokuvan. Leikkisyys, uteliaisuus ja utopioiden luominen voivat olla yksi keino selviytyä maailmanlopussa.”

Jutun kirjoittamista on tuettu Koneen säätiön Metsän puolella -apurahalla.

GLOBALIA toritunnelmaa

MAHDOLLISUUKSIEN TORI

Vuoden 2025 vahvistuneet Mahdollisuuksien torit

Vaasan Mahdollisuuksien tori
24.5. klo 12–15 Vaasan kauppatori

Maailma kylässä -festivaalin Mahdollisuuksien tori
24.5. klo 11–21 ja 25.5. klo 11–19 Suvilahti

Tampereen Sosiaalifoorumi ja Mahdollisuuksien tori
29.5. klo 11–16 Väinö Linnan aukio

Lappeenrannan Mahdollisuuksien tori
25.–29.8. etkot Kuutinkulmassa,
30.8. tori Kasinopuistossa

Hämeenlinnan Mahdollisuuksien tori
6.9. klo 10–14 Hämeenlinnan tori

Savonlinnan Mahdollisuuksien tori
6.9. Syystulien yhteydessä

Vantaan Mahdollisuuksien tori
6.9. Teatterikuja/Jokiniemenkatu,
Tikkurilan aseman vieressä

Turun Mahdollisuuksien tori
21.9. Brinkkalan sisäpiha

Mikkelin Mahdollisuuksien tori
Viikolla 40 Valotapahtuman yhteydessä

Kuopion Mahdollisuuksien tori
25.10. Kauppakeskus Matkus

Näiden torien ajankohta ei vielä ole tiedossa:
Imatra, Kajaani, Lahti

Ajankohtaiset tarkat tiedot toreista sekä linkit torien Facebook-sivuille löytyvät osoitteesta
fingo.fi/palvelut/fingon-tapahtumat/mahdollisuuksien-tori/

fingo

Noitien sota sotaa vastaan

Witch Club Satan kirkuu kaikkien naisten puolesta. Tuomalla feminismin miehiseen metalliin he kapinoivat genren konventioita vastaan.

TEKSTI LAURA GUSTAFSSON

NORJALAINEN black metal -trio Witch Club Satan on herättänyt avoimella feminismillään, rai-vokkaalla kantaa-ottavuudellaan ja anteeksipyytellemättömällä estetiikallaan niin sanotusti monenlaisia tunteita. Yhtye tuo riemastuttavalla tavalla lihaksi ritualistisen, poliittisen ja taiteellisen potentiaalin, joka black metalissa on.

Teatterikoulussa tavanneet **Johanna Holt Kleive**, **Nikoline Spjelkavik** ja **Victoria Røising** soittivat aikaisemmin yhdessä punkkia. Heidän taustansa vasten vuonna 2022 perustetun Witch Club Satanin elementit loksah-

televatkin loogisesti kohdilleen. Tässä haastattelussa he puhuvat noitakollektiivin yhteisellä äänellä.

”On outoa, että monet black metal -yhtyeet pitävät itseään epäpoliittisina. Nähdäksemme genre kytkeytyy voimakkaasti kapinaan ja vastarintaan.”

Black Metal is krieg / War against war / War against lies / Crocodile tears / Terror hidden behind poetry / You are to blame / and so am I

BLACK METALIN kapinaa on käytetty niin kristinuskon vastaisuuteen kuin nationalismin lietsomiseenkin. Witch Club Satan on valinnut toisenlaisen taistelun. Se suuntaa musiikkinsa maa-

gisen voiman patriarkaattia, rahan valtaa ja sotaa vastaan.

”Rauhanomaisessa maailmassa Witch Club Satanille ei välttämättä olisi tarvetta.”

Pahuutta ei tosiaan tarvitse etsiä demoneista ja helvetinnäyistä. ”Vaikeinta on pitää silmät auki ja pää ja sydän mukana”, kuten kolmikko kuvailee suhdettaan vallitsevaan maailmantilanteeseen.

Taiteilijat eivät kuitenkaan halua tehdä jakoa fyysisen ja hengellisen todellisuuden välillä vaan näkevät niiden olevan samaa kokonaisuutta, suhteessa keskenään. Sanoituksensa he kirjoittavat loitsuiksi, jotka ilmentävät tiettyjä näkyjä tai ovat jopa suora- naisia kutsuja toimintaan.

”Myytit ja magia ovat keinoja muuttaa paradigmoja. Ne antavat voimaa tilanteessa, jossa tuntee itsensä voimattomaksi.”

Be loud / Be loud bitches / Be loud / Bite bitch, bite bitch / Give 'em fucking teeth bitches

BLACK METALIN luontainen teat-raalisuus pääsee oikeuksiinsa Witch Club Satanin anarkistisen elegantisti dramatisoiduissa esityksissä. Niissä juureva, erittäin *true* black metal -keikka saa rinnalleen elementtejä näyttämötaiteen puolelta: pitkät punaiset peruukit niin ylä- kuin alapäällekin, esityksellisemmät osiot ja tekoveren.

Jacob Dinesen

Marin Losvik

Yhtyeessä voi nähdä huumoria, ovathan he sentään nimenneet itsensä noitaklubiksi. Jäsenilleen Witch Club Satan on kuitenkin vakava projekti, jonka kautta tuodaan esiin epäoikeudenmukaisuuden herättämää raivoa. Leikillisuus on heille tärkeää, mutta ryhmä ei suostu käyttämään huumoria äärimmäisen viestinsä pehmentämiseen. Sukupolvelleen tyyppillisen ironian he kokevat täysin hyödyttömäksi ja pitävät vitsailun huntuun verhoutumista pelkurimaisena ja epäkiinnostavana.

"We definitely do serious play on stage", he sanovat. Me todellakin leikimme vakavissamme.

She was a water girl. Born in water. And the water in which she was born was pink from her mothers blood in the tub.

WITCH CLUB SATAN kutsuu esityksiään rituaaleiksi, koska niillä on vahva pyrkimys. Esitykset suunnataan myös hyvin erilaisille yleisöille: vuonna 2023 yhtye esiintyi Helsingissä kokeellisen nykyteatteriin keskittyvällä Baltic Circle -festivaalilla ja toukokuussa on vuorossa konsertti Sonic Rites -metallifestivaalilla.

Erityisesti miehiseksi mielletyltä metallimusiikilta odotetaan autenttisuutta, jota korostetaan vähintään puheissa. Teatteri puolestaan on aina lähtökohtaisesti fiktiivistä.

"Emme ole kuulleet, että kukaan olisi syntynyt corpse mask naamalaan."

Naamion pukeminen tai rooliin astuminen voi myös olla kohottava ja rituaalinen teko. Teatterillisuuden ja aitouden välille ei ole tarpeellista rakentaa ristiriitaa.

"Näyttämölle varattu naamio voi olla todempi kuin mikään niistä, joita käytämme arkipäivässä."

Witch Club Satan myös kutsuu yleisön kokemaan esityksensä kullekin sopivimmalla tavalla. Aitouden ja esittävyyden välinen raja ei ole olennaista, vaan aktin väkevyys: yleisölle luodaan kokemus osallisuudesta johonkin voimalliseen. Yhtye myös pyrkii antamaan yleisölleen tunteen vapautumisesta, kuulumisesta ja kehkeytymisestä.

"Toivomme kaikkien yleisössä saavan kiinni sielustaan tavalla, joka yhdistää meidät kaikki."

Bändi ei vielä osaa sanoa, millainen keikka Helsinkiä toukokuussa odottaa. Elämä on arvaamatonta. Vapaus ja luonto kuitenkin inspiroivat, ja kevät tuo tullessaan aina jotain uutta. Noidat ovatkin upottaneet kätensä multaan ja kaivavat tuoreita vastarinnan versoja uutta musiikkia varten.

Kursivoidut tekstit ovat Witch Club Satanin Spells-loitsukirjasta, jonka myyntituotoilla tuettiin Palestiinan kansanmurhan uhreja. Loitsut ovat myös yhtyeen kappaleiden sanoituksia.

Witch Club Satan esiintyy Helsingissä Sonic Rites -festivaalilla 23.5.

OSTOKSILLE VOIMAKAUPPAAN!

Tilaukset: kauppa.voima.fi & tilaukset@voima.fi

25€

+ POSTIKULUT

TYHMENEVÄ DEMOKRATIA?

Omaehtoisen ja kriittisen tiedontuotannon tila on rapistunut kiihtyvällä vauhdilla. Suomi tyhmenee samalla, kun demokratian perusinstituutioiden häiriöiden – tai jopa järkkymisen – riskit kasvavat. Yhteiskuntatutkijoiden Teppo Eskelisen ja Matti Ylösen kuratoima teos analysoi tutkimusta, tiedeviestintää, mediaa ja sen murrosta, valtion tutkimuslaitoksia ja kansalaisjärjestöjä.

LE MONDE DIPLOMATIQUE & NOVAJA GAZETA

Le Monde diplomatique & Novaja Gazeta on maailmanpoliittinen aikakauslehti, joka ilmestyy suomenkielisenä tabloid- ja digilehtenä kuusi kertaa vuodessa. Kun tilaat paperilehden saat digilehden kaupan päälle.

34⁹⁰€

KESTOTILAUS

25⁹⁰€

+ POSTIKULUT

PUHE ELÄINTEN PUOLESTA

Elisa Aaltola antaa julkiselle puheelle eläimistä vaihtoehtoja ja haastaa totuttuja oletuksia siitä, millaisia olentoja eläimet ovat ja miten heitä tulisi kohdella. Miten kieli vaikuttaa eläimiä koskeviin käsityksiin ja asenteisiin? Voisimmeko oppia puhumaan tavalla, joka huomioi paremmin myös muut lajit?

KAPITALISMIN SUURI ILLUUSIO

Riina Tanskanen ja Samu Kuopan teos palauttaa talouspuheen arjen tasolle ja kysyy, miksi hoiva nähdään kustannuseränä, miksi ympäristön tuhoaminen kasvattaa taloutta ja miksei talouden tehtävä ole taata jokaisen ihmisen perustarpeet.

25⁹⁰€

+ POSTIKULUT

LISÄÄ KIINNOSTAVAA LUETTAVAA? TILAA VOIMA!

Tilaamalla Voiman olet aina ensimmäisten lukijoiden joukossa. Samalla tuet riippumatonta journalismia ja Voiman ilmestymistä jatkossakin.

9 numeroa

39€

LISÄÄ TUOTTEITA VERKKOKAUPASSA!

Sodanvastaisia merkkejä Vietnamissa

Yhdysvaltalainen taiteilija hahmottaa suhdettaan kotimaahansa, sen politiikkaan ja vaikutukseen maailmaan museossa, joka on omistettu tuon kotimaan aiheuttamalle kauhulle.

TEKSTI JA KUVAT MARK MAHER

Helmikuussa vierailin aikaisemmin Saigonin tunnetun Hồ Chí Minhin kaupungissa museossa, joka on omistettu Vietnamin sodan ja sitä edeltäneen Indokiinan sodan perinnön vaalimiselle. Vierailuni aikoihin Trumpmuskin amerikkalaista demokratiaa kohtaan suuntaaman hyökkäyksen mittakaava alkoi tulla näkyväksi.

Kävellessäni museoon yhtenä tavoitteenani olikin hahmottaa presidentti **Richard Nixonin** hallinnon ja nykyisen hallinnon yhtäläisyyksiä. Kuinka tuo historiamme tähän saakka korruptoitunein ja tuhoisin yhdysvaltalainen hallinto vertautuu nyt näkemäämme idioottikaksikkoon, joka parhaansa mukaan tuhoaa **George Washingtonin** vuonna 1790 julistamaa ”suurta amerikkalaista koetta”?

Kenties selkeimmin näiden hallintojen samankaltaisuus näkyy – molempien pohjattoman moraalittomuuden ohella – siinä, kuinka jyrkästi maamme on jälleen jakautunut kahtia. Luin hiljattain 1980-luvulla tehdystä tutkimuksesta, jossa vain noin 20 prosenttia Nixonin vuoden 1972 presidentinvaaleissa äänestäneistä myönsi itse äänestäneensä tätä huijaria ja vedättäjää. Tarkastellessani museossa kauhuja, joita kotimaani hallinto oli kaatanut vietnamilaisten päälle, edellä mainit-

tu tutkimus antoi minulle jotain lohtua. Toiveeni ja ennusteeni on se, että Trumpmuskin jälkeisenä aikana monet heistä, jotka lankesivat mielipuolen ansaan, tulevat häpeämään valintaansa ja jopa kieltämään sen, että ylipäättään äänestivät häntä. Tämä voi tuntua laihalta lohdulta, mutta kaikki lasketaan.

Oheiset kuvat ovat Vietnamin sodan aikaisia yhdysvaltalaisia rintamerkkejä esittelevästä *Stories from Anti-War Badges* -näyttelystä. Muistan lämmöllä, kuinka noita samoja rintamerkkejä oli hajan hajan ympäri lapsuudenkotiani ja joitain noista merkeistä en ole sittemmin nähnyt kuin vasta nyt, puoli vuosisataa myöhemmin.

Vuosien ajan ajattelin, että kaltaiselleni yhdysvaltalaiselle vassarille ainoa tapa löytää oma rakkaus synnyinmaataan kohtaan oli muuttaa pois sieltä. Nyt ymmärrän, että toinen – ja yhtä tehokas – tapa ymmärtää tuota rakkautta on katsoa viereistä, kun eräät planeetan viheliäisimmistä niljakkeista tuhoavat sitä sisältäpäin.

Kirjoittaja on yhdysvaltalainen taiteilija ja kuraattori, joka on asunut ja työskennellyt Suomessa vuosia. Hän syntyi ja kasvoi Yhdysvaltojen Keskilännessä ja oli 12-vuotias, kun Yhdysvaltain armeija ajettiin Vietnamista keuhällä 1973.

Salmisaaren hiilivoimalaitos Helsingissä lopetti toimintansa huhutakuun ensimmäisenä päivänä. Se ei ollut aprillia vaan pitkään odotettu herkkä hetki. Sen jälkeen kaupunkia ei enää lämmitetä kivihiilellä. Helenin kaukolämmöntuotannon vuotuiset hiilidioksidipäästöt puolittuvat samalla kerrasta.

Uutinen on symbolisesti merkittävä. Hetken arvoa hälventää tieto, että Yhdysvaltain presidentti **Donald Trump** on allekirjoittanut määräyksiä hiilikaivostoiminnan lisäämiseksi. Se voi innostaa Kiinaa ja Intiaa toimimaan samalla lailla.

No, ei Roomaakaan tuhottu päivässä. Paremman maailman rakentaminen vaatii paitsi aikaa myös symboliikkaa.

Minulle kaupunkilaisena Helenin voimalaitos edustaa merkkiä väistyvästä maailmasta. Siksi rakennus kannattaa pyrkiä säästämään.

Sen vieressä notkuneet hiilikasat edustavat myös outoa pysyvyyttä. Olen katsellut niitä siitä lähtien, kun muutin kaupunkiin 1990-luvun puolivälillä.

Ehkä paikalle pitäisi jättää kasa.

Miksi? Ettemme unohtaisi.

Kun teollisuus- ja energialaitokset sijaitsivat kaupungissa, niiltä ei voinut ummistaa silmiään, korviaan eikä nenäänsä. Maailma oli totta.

Nyt sähkö tulee töpselistä. Puhelimen akut tulevat jostain.

Digitalisoitumisen myötä maailma on muuttunut koko ajan vähemmän materiaaliseksi. Tai siltä tuntuu.

Ehkei pitäisi väistää totuutta vaan syleillä sitä. Ihmiskunta järsii kaiken kuorta, kantaa ja siemenkotaa myöten. Lajin tuholaismaista luonnetta pitää toki pyrkiä hillitsemään, mutta tosiasioiden piilottaminen saattaa johtaa väärinymmärryksiin.

Kaupunkien siivoaminen ”saastasta” on toki välttämätöntä ja järkevää, mutta näen siinä myös anekaupan piirteitä. Vielä selvemmin sellaista edustaa (myös perustaltaan ihan järkevä) EU:n päästökauppajärjestelmä.

Keskiajalla katolinen kirkko myi aneita saadakseen rahaa. Hyvillä teoilla saattoi sovittaa pahoja tekoja. Katuva syntinen lahjoitti kirkolle, ja se kiitti helpottamalla ehtoja. Esimerkiksi katumusharjoitukset sai skipata. Jopa kuolleille omaisille ostettiin anei-

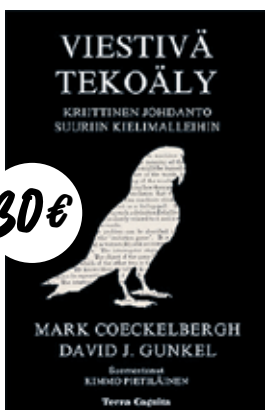
ta. Dominikaanimunkki-aneakauppias **Johann Tetzelin** klassikkosaarnaa voi nykymaailmassakin siteerata aina: ”Kun raha kirstuhun kilahtaa, niin sielu taivaaseen vilahtaa”.

Ehkä voisimme pitää tosiasiat sil-

missämme. Ehdotan, että Salmisaaren voimalan hiilikasa säilytetään entisessä korkeudessaan ja tuoreudessaan. Vaikka alue ympärillä on muuttunut ja muuttuu, koki pysyköön muistona menneistä teoista.

Terra Cognita

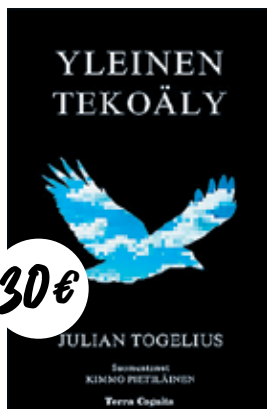
Parasta suomenkielistä tietokirjallisuutta.

30€

Mark Coeckelbergh ja David J. Gunkel
VIESTIVÄ TEKÖÄLY
Kriittinen johdanto suuriin kielimalleihin
TERRA COGNITA
Suuret kielimallit ovat mullistaneet tekstin tuotannon. Miten kielimallit toimivat ja miten ne vaikuttavat kirjoittamiseen ja merkityksen tulevaisuuteen?

Ilmestyy 14.5., kirjajulkarit
Sivullisessa 14.5. klo 16–17.30

30€

Julian Togelius
YLEINEN TEKÖÄLY
TERRA COGNITA
Suurin osa tekoälystämme on nyt kapeaa ja sovelluskohtaista: Sakkikone ei osaa tuottaa tekstiä eikä kielimalli ajaa autoa. Mitä tarkoittaisi yleinen tekoäly ja onko se edes mahdollinen?

50€

Ben Orlin
MATEMATIIKKA RUNOILJOILLE
Universaalin kielen inhimillinen puoli
TERRA COGNITA
Jos matematiikka on kieli, mitä ovat sen verbit ja substantiivit? Havainnollistamisen mestarilta uusi näkökulma matematiikan ajatteluun.

50€

J. Dooyne Farmer
JÄRKEÄ KAAOKSEEN
Paremmalla taloustieteellä parempaan maailmaan
TERRA COGNITA
Taloustieteen toisinajattelijat esittelee kompleksisuustaloustieteen uuden alan ja laskee vihreän siirtymän hinnan ja toteutuksen aikataulun.

Tieteen tiedotus
esittää:

Kirjajulkari

Viestivä tekoäly

14.5. klo 16.00–17.30

Rosebud Sivullisessa,
Kaisaniemenkatu 5, Hki

Mark Coeckelbergh ja David J. Gunkel
VIESTIVÄ TEKÖÄLY
Kriittinen johdanto suuriin kielimalleihin

Kirjailijoita haastattelee englanniksi tutkija Atte Ojanen (Demos Helsinki). Haastattelun jälkeen paneelikeskustelu kielimallien vaikutuksesta suomen kieleen, ajatteluun ja kirjoittamiseen. Keskustelijoina Sanasto ry:n toiminnanjohtaja Niina Vettensola, suomentaja Kimmo Pietiläinen sekä myöhemmin varmistuva asiantuntija.

VAIHTOEHTOMUSIIKIN JA -TAITEEN JUHLA

NUUTAJÄRVI, URJALA 4.-6.7.

MITÄS MITÄS MITÄS

-FESTIVAALI

K18

mitasmitasmitas.fi

JÄÄMYRSKY

UNIWORLD

18.4. – 18.5.2025

KE – SU KLO 11 – 18

WALLENIUKSEN WAPRIIKKI

JUUPAJOKI

WWW.WALLENIUKSENWAPRIIKKI.FI

WWW.JAAMYRSKY.FI

WWW.TAIDEJAAMYRSKY.FI

Vantaan taidemuseo Artsi

ASKELEET

KAUPUNGISSA

2.4.-31.8.2025

Vapaa pääsy!

ARTSI

VANTAAN TAIDEMUSEO

www.artsimuseo.com

21.3.–18.5.2025

Hiljaisuuden manifesti

Ulla Karttunen, Jukka Korkeila, Anni Löppönen, Ville Löppönen ja Henry Wuorila-Stenberg

Maaherrankatu 18–20, 50100 Mikkeli
Kauppakeskus Akseli, 2. krs
Puh. 040 129 5090
Avoinna 2.5.–30.9. ti–su 10–17, ma suljettu.
museum@sivistys.mikkeli.fi
www.mikkeli.fi/museot

 MIKKELIN
TAIDEMUSEO

Kuvat:
Taiteilijat,
yksityiskohtia

URB 25

FESTIVAALI

3.–7.6.2025

URB

Kuva / Photo: Märta Thisner

kiasma_

teatteri

KANSALLISGALLERIA •

www.urb.fi

OPEN GROUP

Repeat After Me II 20.7.2025 saakka

Ukrainalaistaiteilijoiden vaikuttava sotakaraoke

Serlachius Art & Sauna Express liikennöi Tampereelta Mänttään 13.6.–31.8.2025

SERLACHIUS

TAIDEKOHD E MÄNTÄN KULTTUURIMAISEMASSA

Vaihtoehto digikulttuurille

Pienkustannesarjakuvalehtien saatavuutta eivät heiluttele algoritmit tai somedraamat. Luettavaa löytääkseen täytyy mennä galleriaan tai sarjakuva-tapahtumaan. Tekijöille lehdet tarjoavat inspiraatiota ja yhteisöllisyyttä.

TEKSTI MIIA VISTILÄ

Sarjakuvalehdet olivat huippuosittuja 1900-luvulla. *Aku Ankka* on pysynyt Suomessa yhtenä luetuimmista aikakauslehdistä vuosikymmenestä toiseen. Sarjakuvafestivaaleilla myydään paljon omakustannelehtiä.

Monissa suomalaisissa oma- tai pienkustannesarjakuvalehdissä julkaistaan eri tekijöiden sarjakuvia tietyistä, usein lehdestä toiseen vaihtuvasta teemasta. Vapaaehtoistyönä ja pienellä budjetilla tehdyt lehdet tarjoavat lukijoilleen viihdettä, tietoa ja samaistumispintoja sekä näkökulmia siihen, mitä kaikkea sarjakuva ja sarjakuvakulttuuri voi olla.

Pienilevikkiset sarjakuvalehdet eivät yleensä maksa palkkioita tekijöilleen. Lehtien tekemiseen osallistutaan taiteen tekemisen ilosta ja yhteisöllisyyden vuoksi.

Lehden löytää kaupungilta

Kuti-lehti perustettiin vuonna 2006. Lehdessä julkaistaan nykysarjakuvaa sekä artikkeleita populaarikulttuuriin liittyvistä aiheista. Lehteä jaetaan ilmaiseksi esimerkiksi gallerioissa ja kirjastoissa, noin 250 paikassa ympäri Suomen, ja sen voi tilata kotiin.

”Julkaistaan, mistä tykätään”, kuvaa lehteä pitkäaikainen jäsen **Amanda Vähämäki** Kutikuti-yhdistyksestä.

Lehdessä julkaistaan sarjakuvia taiteilijoilta ympäri maailman ja noin 40 prosenttia sarjakuvista on ollut suomalaisilta tekijöiltä. Sisältö vaihtelee paljon numerosta riippuen. *Kutin* päätoimittaja ja avustajakunta vaihtuu lehdestä toiseen, ja esiin pääsevät monenlaiset teokset.

Ilmaisjakelu on keskeinen osa lehden saatavuutta: sarjakuvista ei tarvitse maksaa, ja vaikka paperijulkaisu on omalla tavallaan harvojen saatavilla, viiden tuhannen kappaleen painos on suomalaisessa sarjakuvakentässä suuri. Lehteä voi myös lukea netissä.

Somessa Kuti näkyy Facebookissa ja Instagramissa. Paperilehtien näkyvyys telineissä ei kuitenkaan ole algoritmien tai somealustoihin liittyvien kiistojen armoilla.

Nettisarjakuvien parissa uraa tehnyt **H-P Ontto-Panula** muistuttaa queerfeministisessä *Akkojen horinoita* -lehdessään, ettei julkaisu netissä ilmaisilla mutta muiden kontrolloimilla alustoilla ole välttämättä pysyvää. Taide voi joutua sensuurin kohteeksi poliittisten tuulien muuttuessa tai tuotteet voidaan poistaa palveluista jostain muusta, esimerkiksi taloudellisesta syystä.

”Somejätit algoritmeineen hallitsevat mediaympäristöämme ja muokkaavat tehokkaasti mielipiteitämme. Sen vastapainoa on tehdä itse, pientä ja paikallista”, huomauttaa *Reunaehto*-lehteä toimittava ja julkaiseva **Kaisa Åstrand**.

Sarjakuvalehti luo yhteisön

Lehdet tarjoavat tekijöille yleisöjä ja inspiraatiota. Usein niiden ympärille syntyy myös yhteisöjä, joissa jaetaan kokemuksia työstä ja muusta elämästä.

Kutia julkaisevaan Kutikuti ry:hyn kuuluu yli 60 suomalaista sarjakuvan-

tekijää. Kutikutilla on lehden lisäksi jaettu työhuone ja yhdistys tarjoaa monenlaista ammatillista tukea jäsenilleen. Viime vuonna Kutikuti järjesti 20-vuotisjuhlansa kunniaksi kaksi isoa taidenäyttelyä.

**OLEMME
MARGINAALIN
MARGINAALISSA,
MUTTA EI SE
HAITTA.**

Åstrand tekee *Reunaehto*a sarjakuvakursseilla ja -tapahtumissa tapamiensa ihmisten kanssa, ja lehteen voi tarjota sarjakuviaan kuka vain. ”Tämä on minun lehteni, mutta millainen siitä tulee, määräytyy sen mukaan, millaisia sarjakuvia siihen saan”, Åstrand kertoo.

Takana on jo 20 numeroa, joista ensimmäinen ilmestyi vuonna 2020. Joissain lehdissä kaikki tekijät ovat olleet eläkeläisiä naisia, sarjakuvantekijöiden piirissä harvinaista väestöryhmää. ”Olemme marginaalin marginaalissa, mutta ei se haittaa.”

Myös *Kutiin* voi lähettää sarjakuvia, vaikka lehti on tekijöiden keskuudessa niin suosittu, että harva tarjokkaiden pääsee mukaan. ”Varsinkin lehtiin, jossa ei ole teemaa, tarjotaan paljon sarjakuvia”, Vähämäki kertoo, mutta kannustaa silti tarjoamaan sarjakuviaan niin sanottuihin open call-numeroihin, joita *Kutissa* julkaistaan vähintään kerran vuodessa.

”Kutissa julkaistaan hyvin monenlaisia sarjakuvia. Hyvä, jos joku inspiroituu, että ’vau tuollaistakin on’, ja että miten monella tavalla voi tehdä sarjakuvia. Mihin kaikkeen sarjakuva taipuu ja että voi myös itse tehdä sarjakuvia”, Vähämäki kertoo.

Åstrand on julkaissut kaikki *Reunaehtoon* saamansa sarjakuvat. Lehden teemat, ”joita jokainen voi tulkita omalla tavallaan”, Åstrand huomaut-

taa, käsittelevät usein matkailua. Åstrand matkailee junalla, piirtää matkoillaan ja skannaa kuvista tarinoita jälkeensä.

Reunaehto on perinteinen zine siinä mielessä, että Åstrand printtaa lehdet itse kotonaan, ”noin viitisenkymmentä ja tarpeen mukaan” ja myy niitä sarjakuvatapahtumissa. ”Teen tätä sellaisella valtion maksamalla taiteilija-apurahalla, jota eläkkeeksi kutsutaan”, Åstrand vitsailee. ”Aika halpa harrastus tämä on.”

Reunaehto ei voi tilata kotiin, ja lehteä ilmestyy tulevaisuudessa sen verran kuin Åstrandia huvittaa tehdä. Loppuunmyytyjä lehtiä voi lukea issuu-palvelussa.

Kutin sen sijaan voi tilata postitse. Tilaukset eivät juuri kata lehden tekemisen painokuluja, mutta

Kutikuti ry:n toimintaa tukevat tällä hetkellä Taiteen edistämiskeskus ja Koneen säätiö, ja lehti saa myös mainostuloja. Kutissa mainoksetkin ovat taidetta, järjestön taiteilijat piirtävät ne lehteä varten.

Pienet lehdet, isot tekijät

Sarjakuvalehtiin piirtävät kokeneet tekijät ja aloittelijat, rakkaudesta lajiin. Reunaehto on ollut monelle ensimmäinen paikka saada sarjakuviaan julki, kertoo Åstrand. Lehteen piirsi viimeisinä vuosinaan myös vuonna 2022 edesmennyt sarjakuvaneuvos, sarjakuvaopettaja **Keijo ”Keijjo” Ahlqvist**.

Suosittuja pienkustannesarjakuvalehtien aiheita ovat scifi, spefi ja fantasia. Niihin liittyviä sarjakuvia löytää esimerkiksi **Kaltsu Kallion** pari

vuotta julkaisemasta *Viima*-lehdestä ja **Mikael Mäkisen** 2018 alkaneesta *Kevyt Metallista*. Sarjakuvataiteen konkareista molempiin on piirtänyt esimerkiksi Praedor-maailman luoja **Petri Hiltunen**.

Suomen vanhinta pienkustannesarjakuvalehteä, vuodesta 1981 ilmestynyttä Tampereen sarjakuvaseuran *Sarjaria* luotsaa sarjakuvista väitellyt kasvatustieteen tohtori **P. A. Manninen**. Jo yli 120 numeroa julkaistu lehti on ollut monelle tekijälle ensimmäinen julkaisufoorumi, ja siihen osallistuminen on yhä todellinen vaihtoehto digiajalle: lehteen tarjotut sarjakuvat pitää lähettää paperilla kirjepostissa. *Sarjarin* viime aikojen teemoja ovat olleet virus, sensuuri, naamiot ja kryptoeläintiede.

USA vs. Kanada

TEKSTI JARI TAMMINEN

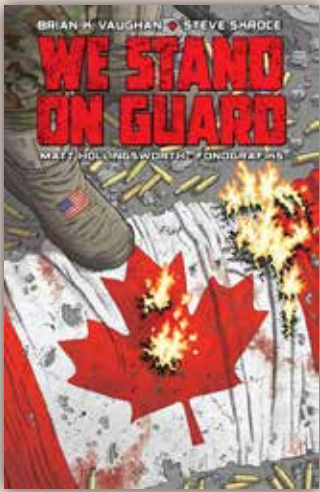
Vuonna 2015 julkaistu *We Stand On Guard* -sarjakuva nousi odottamattomaan suosioon kymmenen vuotta ilmestymisensä jälkeen presidentti **Trumpin** uhattua liittää Kanada väkisin osaksi Yhdysvaltoja. Yhdysvaltalaisen **Brian K. Vaughanin** käsikirjoittamassa sata vuotta tulevaisuuteen sijoittuvassa tarinassa Yhdysvallat miehittää Kanadan Valkoiseen taloon kohdistuneen iskun seurauksena. Sillä, liittyykö Kanada mitenkään iskuun tai miehityksen aikaisiin terrori-iskuihin ei ole tarinan kannalta oikeastaan väliä.

Tarinassa miehitysoperaatiota johtavan upseerin mukaan kaikki tapah-

tunut on kanadalaisten omaan syytä, koska he olivat olleet liian eristyneitä ja liian kiinnostuneita säilyttämään omat resurssinsa. Miehitysjoukkojen puhdistuessa Kanadasta viimeisiä vastarintapesäkkeitä ne myös tyhjentävät maan järviä vedestä. Ylimääräinen vesi tuleeikin tarpeeseen kuivuudesta kärsivässä Yhdysvalloissa.

Trump on puhunut muun muassa siitä, kuinka Kalifornian kuivuusongelma ratkeaa pumppaamalla sinne riittävästi vettä Kanadasta.

Vaikka monet ovat toistelleet Trumpin toiseesta tulemisesta, että ”kukaan ei olisi voinut nähdä tätä tulevaisuutta”, on Trumpin näkyväksi teke-

mä hulluus kytenyt pinnan alla jo pitkään. Se on ollut nähtävissä, jos vaan on ollut sen Vaughanin tavoin valmis kohtaamaan. Toki taideteoksissa usein verhoetaan tehdyt huomiot eriaisteisen liioittelun ja seipitteen joukkoon.

Albumin kuvituksesta vastaavan **Steve Skrocen** kynänjälki on varsinkin tarinan hyperväkivaltaisiin kohtiin sopivan yksityiskohtaista, mutta hahmot hän kyllä piirtää harmillisen kankeasti.

Brian K. Vaughan: *We Stand On Guard* Image 2015, 160 s.

Saamelaisten surua ja lämpöä

TEKSTI VENLA VÄLIKANGAS

Helga Westin esseeteoksessa *Puhu nukke* läsnä ovat saamelaisyyhteisön historia ja kipukohdat, lämmin yhteisöllisyys ja henkilökohtaiset kokemukset. Paikkansa ovat saaneet nuket ja nutukkaat, tieteellinen tutkimus, tyttöys, lapintiaiset, väkivalta sekä läntisen popmusiikin supertähti **Britney Spears**.

West kuvaa sekä nykysaamelaisten arkista elämää että esivanhempiensa vaiheita. Osana pakkosuomalaisuudesta, sulauttamista osaksi valtaväestöä, saamelaisiin on kohdistunut esimerkiksi asutuskolonialismia ja pakko-kristillistämistä. Saamelaisilta on riistetty oikeus omaan kieleen, ja vainajia on kaivettu haudoista tutkimuksen tekemistä varten. Seurauksina ovat sukupolvien mittainen suru ja kokemukset juurettomuudesta. Karmaisevat tapahtumat tunnetaan, mutta kuten West

muotoilee, ”ongelmallisen historian” hyvyttämiseksi ei tehdä aloitteita kovin herkästi. Helsingin yliopisto palautti 95 saamelaisten pääkalloa Suomen puo-

len Saamenmaalle vuonna 1995, kun Inarin seurakunnan kirkkoneuvoston pohjoissaamelainen valtuutettu **Jouni-Ilmari Jomppanen** oli tehnyt ehdotuksen asian puolesta.

Ylisukupolvisten traumojen käsittely lykkääntyy yhä vain tuonnemmaksi, jos Westin sanoin ”joka joenmutkan ja vaaran takaa” nousee uusi uhka: ”Voimavaramme menevät kaupallisten, sotilaallisten ja teollisten hankkeiden vastustamiseen.” Saamelaisuus vihastuttaa yhä, ja saamelaisuuden varjolla voidaan tehdä tyhjiksi yksilön sanomiset, oleminen ja tekeminen. *Esivanhempiemme varastettujen pääkallojen maa* -esseen lopulla West lausuu hartaan toiveen: ”Tulisi pa vielä päivä, jona saisimme hengähtää emmekä ainoastaan sinnitellä ja jona voisimme yhteen ääneen lausua: *Tämä sattuu myös minuun.*”

Sorrolle ja hiljentämiselle on myös vastavoimia. Westin sanoissa on lämpöä, kun puheissa ovat suhteet yhteisön jäseniin. Erityisesti saamelaisyhteisön naiset ovat kehottaneet rohkeaan äänenkäyttöön ja ”kutsuneet tekemään ja olemaan yhdessä”. 16-vuotiaana Saamenmaan jättänyt West kuvaa myös sitä, mitä lopulta tapahtuneesta kotiinpaluusta seurasi.

”Maailma yritti omistaa sinut, mutta sinä omistat oman tarinasi. Emme vielä tunne sitä, ja toisaalta ei se meille kuulu, ellet itse niin tahdo”, toteaa West osoittaen edeltävät sanat Spearille. Puhu nukke on monella tapaa rohkea ulostulo. ”Kun äänesi entises-tään vahvistuu, sadat kyyhkyset vapautuvat kultahäkeistään.”

Helga West: *Puhu nukke*. Otava 2025, 191 s.

Tee Hamppupuolueen kannatusilmoitus osoitteessa:
<https://www.kannata.hamppupuolue.net/>

HAMPPUPUOLUE
MAAILMAN HYÖDYLLISIMMÄN KASVIN PUOLESTA

Pentti Stranius: Häivähdys Venäjää

Esseitä kulttuurista, kielestä ja intelligentsijan roolista Neuvostoliiton hajoamisen jälkeisessä Venäjässä. Kirja tarjoaa syvällisen ja ennakkolukemattoman näkökulman naapuriin aikana, jolloin keskustelua hallitsevat uhkakuvat ja torjuvuus.

Historiantutkija Stranius on tunnettu Venäjän kulttuurin asiantuntija ja tietokirjailija.

www.tiedonantaja.fi/kauppa

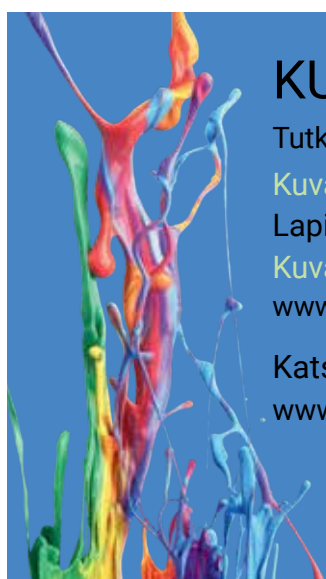
Hinta 30 euroa

Hintaan lisätään toimituskulut

UUSI JAKSO MAANANTAISIN, KUUNNELTAVISSA YLI 100 JAKSOA.
KUUNTELE SPOTIFYSTÄ TAI OSOITTEESTA VOIMA.FI/AUDIO

**TUOMAS RANTASEN
TEATTERIN POLITIIKKAA -PODCAST**

KUVATAIDEOPINTOJA
Tutki, tutustu ja kysy lisää!
Kuvataidelinja 53 op
Lapin Yliopisto avoin yliopisto Lohjalla
Kuvataiteen perus- ja aineopinnot 25 + 35 op
www.kannelopisto.fi/kuvataideopinnot
Katso myös **kesäkurssit!**
www.kannelopisto.fi/kesakurssit

Kanneljärven Opisto

NUORELTA NUORELLE

Tule mukaan ja vaikuta!

- > Globaalikasvatus
- > Kehitysyhteistyö
- > Taksvärkki-keräys

TAKSVÄRKKI ry
DAGSVERKE rf

Tabitha & Dennis, Kenia

**Toisenlainen maailma
on mahdollinen!**

Liity mukaan oikeuden-
mukaisemman ja tasa-
puolisemman globali-
saation puolesta.

www.attac.fi/jaseneksi

EU:sta edelläkävijä kansainvälisessä verotuksessa

Eurooppalaisia ratkaisuja kansainväliseen verovälttelyyn

ONGELMA: Erilaisia finanssitransaktioveroja on jo käytössä yhdeksässä EU-maassa. Veroprosenteissa on kuitenkin paljon maahan ja arvopaperityyppiin liittyvää vaihtelua, mikä kannustaa siirtämään kaupankäyntiä sinne missä veroaste on alhaisin.

RATKAISU: Yhtenäistämällä verotusta **eurooppalaisella finanssitransaktioverolla** veroshoppailu saadaan suitsittua. Veroprosentti voisi olla 0,5 % osakkeiden, velkakirjojen ja valuuttojen myynnistä, ja 0,1 % johdannaisten tapauksessa.

ONGELMA: Globaalisti miljardööreillä veroaste on 0–0,5 % varal-

lisuudesta, koska iso osa heidän tuloistaan ohjataan kirjelaatikkoyhtiöihin. Jos miljardöörejä onnistuttisiin verottamaan 2 % veroasteella, saataisiin 250 miljardia dollaria kerättyä vuosittain. Tällä saataisiin katettua jo puolet köyhien maiden tarvitsemasta ilmasto-rahoituksesta.

RATKAISU: Otetaan käyttöön **eurooppalainen varallisuusvero** joka etenisi progressiivisesti 0,5 prosentista 20 prosenttiin.

ONGELMA: Yritysten toimiessa globaalisti, verovälttelyn estäminen kansallisesti – vaikkakin tärkeää – ei yksinään riitä. Tar-

vitaan verovälttelyn suitsimista myös EU- ja globaalitasolla. Vuoden 2022 aikana yritykset siirsivät ulkomaille kirjaamistaan voitoistaan 35 prosenttia veroparatiiseihin, eli noin biljoona dollaria. Kansainvälisten suuryritysten 15 % minimiverolaissa on porsaanreikiä jotka mahdollistavat alemman verotuksen.

RATKAISU: Monikansallisten yritysten minimiverolain vahvistaminen. Voitoja koskeva verotus olisi progressiivinen 20 prosentista 40 prosenttiin. Minimiverolaissa olevat puutteet tulee korjata.

WWW.ATTAC.FI

Kapinoivat eläimet

Vaikka Eläinten vallankumous -klassikko on tavallisesti tulkittu suoraviivaisesti vertauskuvaksi ylevän tavoitteen luisumisesta hirmuvallaksi, tarjoaa oopperasovitus tarinalle myös toisen lukutavan.

TEKSTI LAURA GUSTAFSSON & JARI TAMMINEN

George Orwellin poliittinen faabeli *Eläinten vallankumous* julkaistiin 80 vuotta sitten. Teos pysynee relevanttina niin kauan kuin ihmisillä on mahdollisuus haalia ja käyttää valtaa, mutta tuntuu erityisen ajankohtaiselta nyt, kun todistamme reaaliajassa, miten Yhdysvallat vajoaa fasistiseen totalitarismiin, jolta ei pelasta edes vapaa markkinatalous.

Eläinten vallankumous pelkistetään mielellään allegoriaksi, jossa siat edustavat korruptoituvia vallankumousjohtajia ja maatilan muut eläimet uuden riistäjän uhreiksi joutuvaan proletariaattia. Kiinnostavampaa on kuitenkin tutkia teoksen tapaa käsitellä elämyyttä ja miettiä, miten sen osoittamat hierarkiat näkyvät monilajisessa yhteiskunnassa.

Kansallisoopperassa nähtävä **Damiano Michieletton** ohjaama sovitus klassikosta avaa tulkinnan mahdollisuuden paitsi ihmisten keskinäisen, myös ja ehkä jopa ennen kaikkea ihmisten ja muiden eläinten välisen vallan epätasapainon tarkasteluun. Tämä kaksoisvalotus tosin hieman hälyntyy toisessa näytöksessä, kun eläinten lajityypillisyydet alkavat kadota ja muuttua ihmisyydeksi. Teos onkin esitetiikaltaan ja kerronnaltaan kiinnostavimmillaan ensipuoliskolla.

Vallankumous syö porsaansa

Esityksen alussa avautuva näyttämökuva on totuudellisuudessaan koskettava. Ahdistuneet ja lannistuneet elolliset viruvat päällekkäin ladotuisa häkeissä. Heidän monilajisuuttaan ilmentävät kauniit koko pään peittävät naamiot, kullakin lajinsa mukaan.

Vanha karju Old Major sytyttää maatilan asukkaissa vallankumouksen kipinän. He voisivat yhdessä sysätä syrjään juopon isännän ja elää vapaina. Toki heidän pitäisi yhä työskennellä, mutta he saisivat itse pitää työnsä hedelmät ja mikä tärkeintä: kehon ja sen tuottavuuden heikennyttyä heitä ei pistettäisi lihoiksi.

Kapina toteutetaan ja tilalta häädetään junteina esitetyt perhetilalliset ja heidän kanssaan liittoutuneet verisin essuin puvustetut teurastajat. Toisenlajisten eläinten sortajat kuuluvat itsekin alempaan luokkaan. Se alleviivaa sorron hierarkiaa: heikoimmassa asemassa oleva ihminen onnistuu usein löytämään riistettäväkseen jonkun, jonka oikeusturva on vielä vähäisempi. Samalla kuvaus häivyttää ymmärrystä siitä, ketkä todella ovat vastuussa niin ihmisten kuin muidenkin eläinten riistämisestä.

Vallankumouksen vääjäämättömästi kaappaava Napoleon-sika hännystelijöineen vesittää kommunismin viittaautuvan ”animalismin” keskeisimmän käskyn kaikkien eläinten tasa-arvoisuudesta. Etuoikeutettujen muunlajisten muuntuminen

tarinan edetessä yhä ihmismäisemmiksi osoittaa myös eläimen kategorian epämääräisyyden. Ihmisethän ovat osa eläinkuntaa. Arkiajattelussa ”eläimellä” ei kuitenkaan ole mitään tekemistä biologian kanssa, vaan eläimiä ovat ne, jotka eivät ole ihmisiä. Ihmisiä taas ovat ne, jotka eivät ole eläimiä. Näin ollen ihmisyykskään ei ole sidottu lajiin, vaan myös *homo sapiens*-yksilö voidaan alentaa eläimeksi, jolloin hän kätevästi siirtyy moraalisen ja juridisen huomioinnottomuuden ulkopuolelle: ”Toiset eläimet ovat tasa-arvoisempia kuin toiset.”

Väliaika: kinkkua ja samppanjaa

Vaikka siat nostavat itsensä ihmisiksi ihmisten paikalle, toisenlajiset eläimet eivät ikinä täysin vapaudu eläimyydestään. Farmin asukeista monin tavoin ihmismäisimmät eli siat ja heidän suosionsa sulkeutuvat saavat riisua naamionsa ja pukeutua paljetteihin, mutta luokkanousu ei takaa täyttä ihmisyyttä. Teoksen selkeimmin metatatasolla puhuttelevassa kohtauksessa isäntävään ja teurastajien muodosta-

ma lahtarijengi ryhmittyy näyttämölle pieneksi katsomoksi, kuin peiliksi yleisölle. He ihastelevat Squealer-sian ja iltapukuun pukeutuneen emakon oopperaparodiaa. Eläimiksi syntyneet pysyvät ihmisten narreina.

Rivien väliin kirjoitettua groteskiutta on myös siinä, että me yleisön edustajat saavumme hulpeaan kulttuuripalatsiin prameat oopperahousut jalassa katsomaan luokkasortoa kuvaavaa esitystä, jonka väliajalla tarjoillaan kinkkusilppua ja -lastuja. Kalmojen kappaleet eivät selvästikään kaikilla yhdisty siihen, mitä on juuri herkeämättömästi tuijotettu salissa. Palanpainikkeeksi sopii cava tai peräti samppanja.

Auli Särkiö-Pitkäsen kiinnostavissa käsiohjelmateksteissä valotetaan teoksen taustoja. Säveltäjä **Alexander Roskatovin** kerrotaan nimenneen motokseen ”outouden, ylettömyyden ja energian”.

Tyyliltään Raskatovin teos saat- taakin vaikuttaa perinteisemmän operan ystävästä hieman kokeelliselta. Esittäjille annetut, keskenään erilaiset ja äärimmillään jopa antiesteettiset laulutyyliä kuitenkin korostavat hahmojen luonteita erinomaisesti.

Ihastuttavinta antia oopperassa ovat hanhien pikkupioneerikuoro ja vihollisten leiriin loikkaavaa Mollievosutammaa esittävän **Holly Flackin** osuudet. Flack vie ilmaisuaan myös liikekieleen, mikä tuntuu staattisessa esitysmuodossa virkistävältä. Hevosmaisiet elkeet yhdistyvät upeasti vamppimaiseen keimailuun, mikä muistuttaa naiskehon ikiaikaisesta eläimellistämisestä. Mollien kautta mukaan tulee myös eläimiinsekaantumisen teema: saadakseensa itselleen pieniä huvituksia (ja ehkä myös pysäköseen elossa) tamma viettelee naapurin isäntä Pilkingtonin. Se kuvaa hienos-

Ilkka Saastamoinen

Viimeisellä rannalla

Absurdin surrealismin mestari **Samuel Beckettin** (1906–1989) *Leikin loppu* on vuonna 1957 kanta-esitetty eksistentiaalinen valtapelidraama. Sen alkuperäinen nimi *Endgame* viittaa shakkipelin vaiheeseen, jossa melkein kaikki nappulat on jo lyöty laudalta ja ollaan koko kamppailun kalkkiviivoilla.

Näytelmän neljä henkilöä ovat suljetussa huoneessa tilanteessa, jossa ulkopuolinen maailma vaikuttaa muuttuneen apokalyptiseksi. Sokea Hamm simputtaa raajarikkoista Clovia, joka huonosta kohtelusta huolimatta tuntuu jämähtäneen osaansa. Hammin jalattomat vanhemmat Nagg ja Nell asuvat tilan roskaämpäreissä. Tähän maailmanlopun tunnelmaan dynamiikkaa tuo lähinnä vielä hetken käynnissä oleva lohduton valtapeli.

Teatteri Siperian ja Kansallisteatterin esityksen on ohjannut **Heikki Huttu-Hiltunen**. Uusia merkityskeroja tuottaa se, että Hammia esittää onnettomuudessa halvaantunut **Pekka Heikkinen** ja Clovia Suomeen pakolaisena muuttanut irakilastaustainen **Bakr Hasan**. Näin esillä olevan herran ja rengin hegeliläisen kamppailun voi ymmärtää myös globaalipolittiseksi metaforaksi.

Esitys kulkee uskollisesti Beckettin viitoittamalla tiellä nojaten erityisen vahvasti juuri Heikkisen ja Hasamin väliseen sadomasokistiseen köydenvetoon. **Tuukka Huttunen** Naggina ja **Marika Heiskanen** Nellinä onnistuvat riipaisevasti välittämään kaiken lian ja epätoivon keskelle pieniä – tosin jo aikaa sitten kadonneita – toivon säikeitä.

Pikl Rantanen

Koko näytelmän henkilöineen voi tulkita myös kuoleman lähestymisen tuntevan ihmisen sisäisenä kärvistelynä.

Erityisen kiinnostavaa on, että alkuteoksessa näyttämön takaseinän yläreunaan sijoitetut kurkistusikkunat on nyt käännetty yleisön suuntaan. Kun Hasan Clovin hahmossa kiikaroi niistä pelokkaasti ulkomaailmaan, näemme hänen kauhusta kirkastuvat kasvonsa. Dramaturgisen tihentymisen ohella ratkaisu tuottaa tunteen, että juuri me muut ihmiset olemme ehkä näyttämöllä nähtävän eristäytymisen syy.

Esitykset Kansallisteatterin Maalaamossa 26.4. asti ja Tampereen Finlaysonin alueen Vooninkissa 3.9.–16.9.

Naiseuden tabut

Raskaaksi 15-vuotiaana tulleen Anna Liisan (**Milla Kuikka**) pakokauhuinen räppiminen metsässä näyttäytyy amokjuoksuna matalan korokkeen ympäri. Sen päällä tanssija (**Maija Viipuri**) ilmentää keholaan syntyvää lasta, synnyttämistä, muistikuvia kielletystä rakkaudesta sekä lapsen kuolemaa ja hautaamista.

Veera Konsti

Ensin lavan alle sullottuna ja myöhemmin ihmisten keskellä istuvana kalpeana haamuna näyttäytyvä hahmo edustaa Anna Liisan psyykkistä kuormaa, jota kukaan muu näytelmän hahmo ei pysty tunnistamaan.

Väliajan jälkeen näyttämökuvaava hallitsee **Veera Kopsalan** kolmen veistostaulun triptyyksi. Taulujen kolme eri ikäistä naishahmoa edustavat sukupuolista heräämistä, seksuaalista aktiivisuutta ja ikääntyneen halua. Tällaiset tabuina torjutut naisen tunteet kehystävät kaikkien roolihahmojen välienselvittelyä aivan vastaavasti kuin aiemmin tanssijassa lihallistunut trauman muisto.

Anni Mikkelsenin johtamalleen Kajaanin kaupunginteatterille ohjaama sovitus **Minna Canthin Anna Liisasta** (1895) kulkee suorastaan tyrmäävän intensiivisesti. Samalla se osoittaa vastaansanomattomasti, miten ajan ylittävän väkevää ja nykyteatterille sopivaa materiaalia Minna Canthin tuotannosta löytyy.

Kajaanin kaupunginteatterin Anna Liisa vierailee & Espoon teatterissa 23.4.–8.5.

Terapiaa kosmiseen yksinäisyyteen

Pimeän näyttämön yllä hymyilee kuu kuin Hangon keksi. Kuuluu pöllön huhuilua ja öisen metsän mui-ta huminoita. Näkymän vasemmalla puolella on hämärän keskeltä erottuva suunnistusrasti ja oikealla vanha radio, josta kuuluu Jukolan viestiä suorana raportoivan urheiluselostajan (**Samuli Niittymäki**) madallettu ääni.

Näin alkaa Teatteri Takomoon työryhmävetoisesti (muiden mainittujen ohella **Tuomas Rinta-Panttila** ja **Ville MJ Hyvönen**) toteutettu *Existential Jukola*. Sen selostajaparka saa pian huomata menettäneensä yhteyden niin eksyneiksi epäilemiinsä kilpailijoihin, studioon kuin oikeastaan koko ihmiskuntaan. Tai ehkä eksynyt onkin juuri hän itse. Tai kenties sitä olemme me kaikki.

Esityksen toisessa osassa lavalle saapuu kolme gootti-henkisesti mustiin pukeutunutta muusikkoa (**Eva Louhi-vuori**, **Denisa Snyder** ja **Ilkka Tolonen**), jotka jatkavat siitä, mihin selostajan ääni vaimeni. Yhtyeen persoonal-

lisesta soinnista voi hakea viitteitä **PJ Harvey**n multi-instrumentaalisesta minimalismista, The Curen naivistisesta leikkisyydestä ja Maustetyttöjen kotikutoisesta syntsapopista. Yhtä eksyksissä ollaan kuin metsärundilla,

mutta jostain syystä olo ei tunnu yhtä yksinäiseltä.

Existential Jukola on muodoltaan ja sisällöltään aseistariisuvan konstailematon esitys. Tuntuu kuin olisi päätynyt arjen vastoinikäymisten keskeltä turhan kosmisen etsimisen jälkeen eksymään jonnekin turvalliseen metsän siimekseen. Onni on saada elää.

Esitykset Teatteri Takomossa 3.5. asti.

Ilkka Saastamoinen

ti eläintuotannossa ilmenevää rakenteellista perverssiyttä: koko hom-mahan perustuu siihen, että ihmiset kajoavat muunlajisten sukuelimiin valjastaakseen näiden reproduktiivisen potentiaalin.

Kohti parempia vallankumouksia

George Orwellin kaksi merkkiteosta, *Eläinten vallankumous* ja *Vuonna 1984* piirtävät molemmat äärimmäisen lohduttoman kuvan maan sorrettujen vallankumouksesta ja sen jälkeisestä maailmasta. Tämän voisi tulkita edustavan hyvin kyynistä maailmankatsomusta, mutta Orwell itse ei kuitenkaan lakanut uskomasta demokraattiseen sosialismiin. Teosten ydinviesti tuskin kiteytyykään siihen, että vallankumous tai sellaisen haikailu on turhaa. Pikeminkin siihen sisältyy varoitus vallan korruptoivasta vaikutuksesta silloinkin kun tarkoitukset ovat näennäisen hyvät. Menneistä virheistä voi silti ottaa opiksi, kuten kirjailija itsekkin otti opiksi Espanjan sisällissodasta, joka teki hänestä antistalinistin.

Mikäli Orwell eläisi, hän saattaisi innostua esimerkiksi kuvataiteilija **Terike Haapojan** taidetta ja tutkimusta yhdistävästä *[Against] Animal Capitalism* -hankkeesta, joka peräänkuuluttaa monilajista sosialistista vallankumousta ja vasemmiston havah-tumista solidaarisuuteen niitä eläimiä kohtaan, joiden selkänahasta voitot kirjaimellisesti revitään. Ehkä toisen-lajisten huomioiminen auttaisi kyseenalaistamaan koko eläimen kategorian, jolloin ihmisiäkin olisi vaikeampi eläimellistää.

Esitykset Kansallioopperassa 6.5. asti.
Laura Gustafsson on tehnyt näyttelyitä Terike Haapojan kanssa

Ilkka Saastamoinen

ELOKUVAT

Luca Guadagnino: QUEER

Elokuvateattereissa nyt.

Beat-kirjailija **William S. Burroughsin** (1914–1997) tuotannossa painottuvat addiktioiden, psykedeelisten kokemusten ja miesten välisen seksin tajunnanvirtamaiset kuvaukset. *Queerissä* (1985) kirjailijan alter ego William Lee elää 1950-luvun Mexico Cityssä non-stop-päihteistä elämää, jonka keskellä hän rakastuu nuoreen ja kauniiseen Eugeneen. Pakkomielteistä suhdetta pitkittääkseen Lee houkuttelee hänet viidakko-retkelle etsimään intiaanien hallusinogeenista yagé-huumetta.

Call Me by Your Name (2017) -elokuvastaan tunnetun **Luca Guadagninon** ohjaamassa elokuvaversiossa Leenä nähdään **Daniel Craig**.

Vaikka Craigilla riittää osaamista, hänen vetävä karismansa ja trimmattu kroppansa tuntuvat sotivan roolihahmon elämäntavan, itsesäällisen ripustautumisen ja kalvavan yksinäisyyden kanssa.

Aikakausia sekoittavalla soundtrackilla kuullaan muun muassa Nirvanaa, **Princeä** ja New Orderia. Meksikolaisten homopiirien tunnelma on värimaailmaa myöten sukua **Rainer Werner Fassbinderin** *Querellelle* (1981) ja huumekohtauksissa voi nähdä yhteyksiä esimerkiksi **David Cronenbergin** Burroughs-sovitukseen *Alastomasta lounaasta* (1992). Hiukan päälleliimatulta tuntuu **David Lynchin** estetiikalla rakennettu viittaus siihen, miten Burroughs surmasi puolisonsa yrittäessään huumepäissään imitoida Wilhelm Tellin myyttiä.

TUOMAS RANTANEN ★★ ★

Emmanuel Mouret: KOLME YSTÄVÄÄ

Elokuvateattereissa nyt.

Pitääkö olla rehellinen, vaikka tietää ystävän loukkaantuvan kuullessaan totuuden? Ranskalainen *Kolme ystävää* on raikas elokuva naisista ja vähän miehistäkin, jotka ovat tyytymättömiä elämäänsä. Erityisen piiristävä näinä uhoavien sotahaukkojen aikoina on se, ettei kukaan päähenkilöistä halua kostaa kenellekään, eivät edes he, jotka pettävät rakkaitaan. Valintatilanteissa he tasoittavat toisen tietä onneen eivätkä levitä kurjuutta edelleen.

Tarinan keskiössä on Joan, jota esittää herkkäkasvoinen ja ilikurinen **India Hair**. Joan

päättää erota kumppanistaan. Ensin Joanista tulee muiden huolenpidon kohde, sitten esikuvaa. Alicen (**Camille Cottin**) ja porukan Bridget Jonesin, Rebeccan (**Sara Forestier**), rakkaushuolet ovat erittäin itseaiheutettuja, mutta syviä ongelmia yhtä kaikki.

Maalausten kaltaisissa kuvissa tarinan konflikteja korostavat vastavärien, punaisen ja vihreän, kontrastit. Porukka on ajautunut tuuliseen paikkaan. Myrskyä on luvassa, sen osoittavat mykkäelokuvan klassikot, joita päähenkilöt katsovat. *Kolmen ystävän* näyttämönä on Lyon, jonka luolat, amfiteatterit, arvotalot ja läpi virtaava joki muistuttavat siitä, miten rakkaushuolten pyörteet ovat ikaikaisia.

IIDA SIMES ★★ ★ ★

Egil Pedersen: BIRU UNJÁRGA – FUCKING UUNIEMI
Elokuvateattereissa nyt.

Pohjois-Norjan pikkukunnassa yksinhuoltajaäitinsä kanssa elävälle saamelasteini Elviralle on uskoteltu, että hänen isänsä on tanskalainen spermanluovuttaja. Juuttinäyttelijä **Nikolaj Coster-Waldau**sta itselleen mielikuvitusisän kehitelleen nuoren minäkuva joutuu koetukselle, kun selviää, että hänen oikea isänsä onkin pitkään vankilassa lusunut saamelaishulttio.

Egil Pedersenin perhekomediassa pöyhittää koskettavaa hauskaasti monimutkaisia vähemmistö- ja valtakulttuurin välisiä identiteettijännitteitä, kuten myös yli ajan ja paikan ulottuvia kysymyksiä aikuistumisesta, vanhemmuuden vastuiden äärellä horjumisesta sekä uteliaisuudesta omaa alkuperää kohtaan. Samalla kun **Sarah Olausen Eira** loistaa Elviran roolissa, amatöörinäyttelijöiden kyydissä on myös aimo annos kotikutoisuutta.

TUOMAS RANTANEN ★★ ★

Pirjo Honkasalo: OREND

Elokuvateattereissa nyt.

Suomalaisen saariston kauneudesta on viime vuosina päästy nauttimaan valkokankailla kiitettävän paljon. Tuorein tulokas tähän joukkoon on **Pirjo Honkasalon** art house -elokuva *Orenda*. **Pirkko Saision** tekstiin perustuvassa elokuvassa saadaan ihostella upeaa Jurmoa ja Utön majakkasaarta. Saisio itse esittää elokuvan toista keskeistä hahmoa: kirkon opeista etäännyntä ja saarella eristyksissä asuvaa pappi Nataliaa.

Natalia saa kutsumattoman vieraan, kun leskeksi jäänyt oopperalaulaja Nora (**Alma Pöysti**) pöllähtää paikalle matkalaukkuineen. Tästä käynnistyy mutkikas ystävyyssuhde,

jossa molemmat joutuvat luovimaan menneisyyksiensä ristiaallokossa. Miten lähentyä toista jos ei ole valmis riisumaan omia panssareitaan?

Elokuvan hienointa antia on filosofinen pohdinta, jossa luontoa ja uskontoa käsitellään animistisena yhteenkietoutumana. Henkimaailman ja fyysisen todellisuuden välisen viestinviejän roolissa nähdään 14-vuotias **Luca Leino** joka esittää salaperäistä toteemien ja henkiolentojen parissa viihtyvää poikaa.

Orenda on esteettisesti ja visuaalisesti vaikuttava elokuva, jossa todellisuuden rajat venyvät. Samalla se onnistuu viemään katsojan maailmoihin, joihin harva elokuva pyrkii, saati onnistuu johdattamaan.

ANTTI KURKO ★★ ★ ★ ★

KOONNUT TUOMAS RANTANEN

Yle Areena: Sankari (Iran/Raska 2021)
Asghar Farhadin elokuvissa – kuten Oscarilla palkituissa *Nader ja Simin: Erossa* (2011) ja *The Salesmanissa* (2016) – usein keskiluokaiset iranilaiset tasapainoilevat perinteiden kuorman ja liberaalien elämänvalintojen välillä. Tällä kertaa vanhat kunniakäsitykset istuvat erityisen huonosti media-ajan realiteetteihin. Samalla yksityinen melodraama kasvaa yhteiskuntakritiikiksi siitä, miten tekopyhä systeemi rankaisee rehellisyydestä ja suosii välistävetäjien ahneutta.

28.4. alkaen Yle Teema & Fem: Invisible Heroes (Suomi/Chile, 2019)
Tarja Kylmän ja **Manuela Infanten** tositapahtumien pohjalta kirjoittamassa sekä **Mika Kurvisen** ja **Alicia Schersonin** ohjaamassa draamasarjassa suomalaisdiplomaatit **Tapani** ja **Lysa Brotherus** sekä **Ilkka Jaamala** pelastavat tuhansia ihmisiä Chilen sotilasjuntan vainolta vuoden 1973 sotilasvallankaappauksen aikana. Poliittisena epookkina poikkeuksellisen vahva tuotanto palkittiin julkaisuvuotensa parhaana eurooppalaisena tv-draamasarjana.

Netflix: Adolescence (Britannia 2025)
Jack Thornen ja **Stephen Grahamin** luomassa ja **Philip Barantinin** ohjaamassa

laajasti kiitellyssä minisarjassa 13-vuotias Jamien (häkellyttävä **Owen Cooper**) pidätetään itsensä ikäisen tytön raasta murhasta. Kokonaisten jaksojen mittaisten kamera-ajojen ja loisteliaan näyttelijätyön siivittämänä tunkeudutaan intensiivisesti teinin erillismaailmaan, vahvistuvan naisvihan kurmukseen sekä puun takaa kaatuvien perhetraumojen syövereihin.

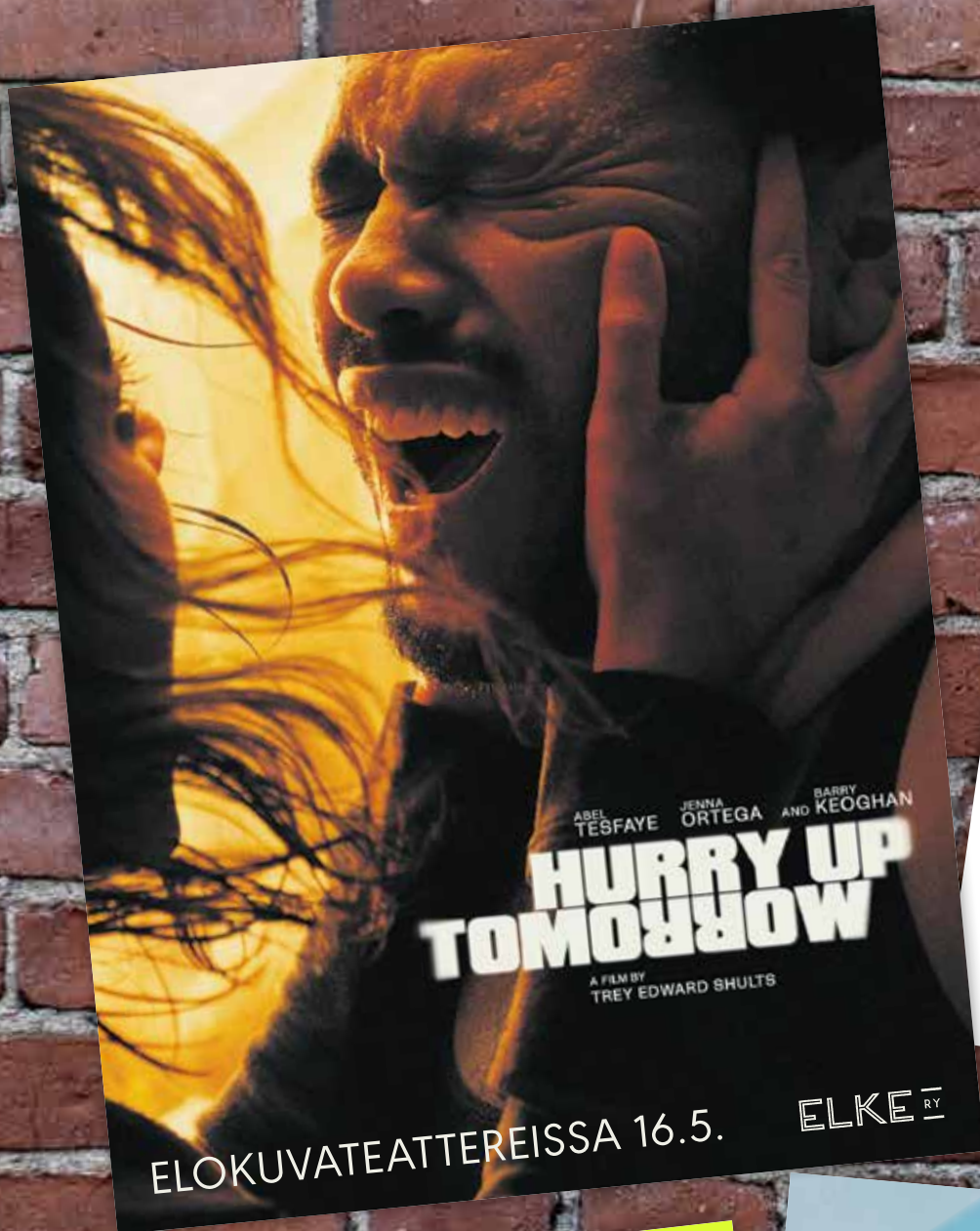
6.5. Yle Teema & Fem: Neitoperhe (Suomi 1997)
Auli Mantilan ohjaamassa psykologisessa roadmoviessa **Leea Klemolan** esittämä impulssiivinen, omistushaluinen ja väkivaltainen Eevi rymistelee läpi perinteisten jännityselokuvien sukupuolisteroottyöiden. Läheisriippuvuuden ja muiden mielenterveyden häiriöiden ohella käsitellyksi tulee myös laajempi tunneskaalan kirjo, joka kiteytyy syvältä kouraisevassa kohtauksessa, jota saattelee **Anki Lindqvistin** esittämä iskelmä *Niin aikaisin*.

Yle Areena: Havumetsän lapset (Suomi 2024)
Virpi Suutarin myös kuvauksen (**Teemu Liakka**) osalta mestarillisessa dokumenttielokuvassa kuljetaan metsäaktivistien mukana suomalaisessa luonnossa, hakuutyömailla, neuvottelukabineteissa ja kohtaamassa omia isovanhempia. Samalla paikallistetaan taiten niitä historiallisia, kulttuurisia, taloudellisia ja poliittisia tekijöitä, jotka värittävät ristiriitaista suomalaikansallista ymmärrystämme siitä mikä metsä on.

Lue lisää
arvioita
osoitteessa

8.5. Maailmanjärjestys järistyksen kourissa

Rosebud Sivullinen klo 16-17.30

Mukana Markus Kröger, Jari Gustafsson, Helena Laukko ja Arja Alho

27.5. Euroopan varustautuminen ja ydinaseet

Rauhanasema klo 18-

Mukana Tytti Erästö, Pertti Salolainen ja Mika Kerttunen.

Järjestäjät: Vapaus valita toisin, Ydin-lehti, Rauhanliitto ja ydinaseseurantaryhmä

V **VAPAAUS**
VALITA **Toisin**

Järjestä tapahtumasi ja kokouksesi
kirjallisuuden monitoimitalolla
Tekstin talolla sörnäisissä,
Lintulahdenkatu 3.

tekstintalo.fi.

textens hus

tekstin talo
house of text

NÄYTÖKSET
14.6. - 17.8.

Sven
Nordqvistin

Viiru & Pesonen kettujahdissa

**PUOTILAN
KESÄTEATTERI**
— VUODESTA 2014 —

Dramatisointi
ja ohjaus
Samu Loijas

Liput ennakoon 19€, **puotilankesäteatteri.fi**
Esityksen kesto 45 min • Sopii kaikenikäisille
Puotilantie 7, Helsinki • Katettu katsomo!

SKANNAA
KOODI
JA KATSO
ESITYSAJAT

Pulinkki

-20 %

KI
KATSAUS

-15 %

Kotisiivous

ONNI

-25 %

BURGER
KING

-20 %

RAX

-20 %

Verkkokaupasta

KORTTIPISTE

-25 %

Lastenhoito

ONNI

-15 %

CLASSIC
PIZZA
RESTAURANT

-20 %

TACO BELL

-20 %

Etuja ja enemmän.

Tuntuvia alennuksia arkeen ja ilonpitoon sadoista etupaikoista **33,64 €** kertamaksulla. Tutustu ja liity jäseneksi → tradeka.fi/liity

Tradeka